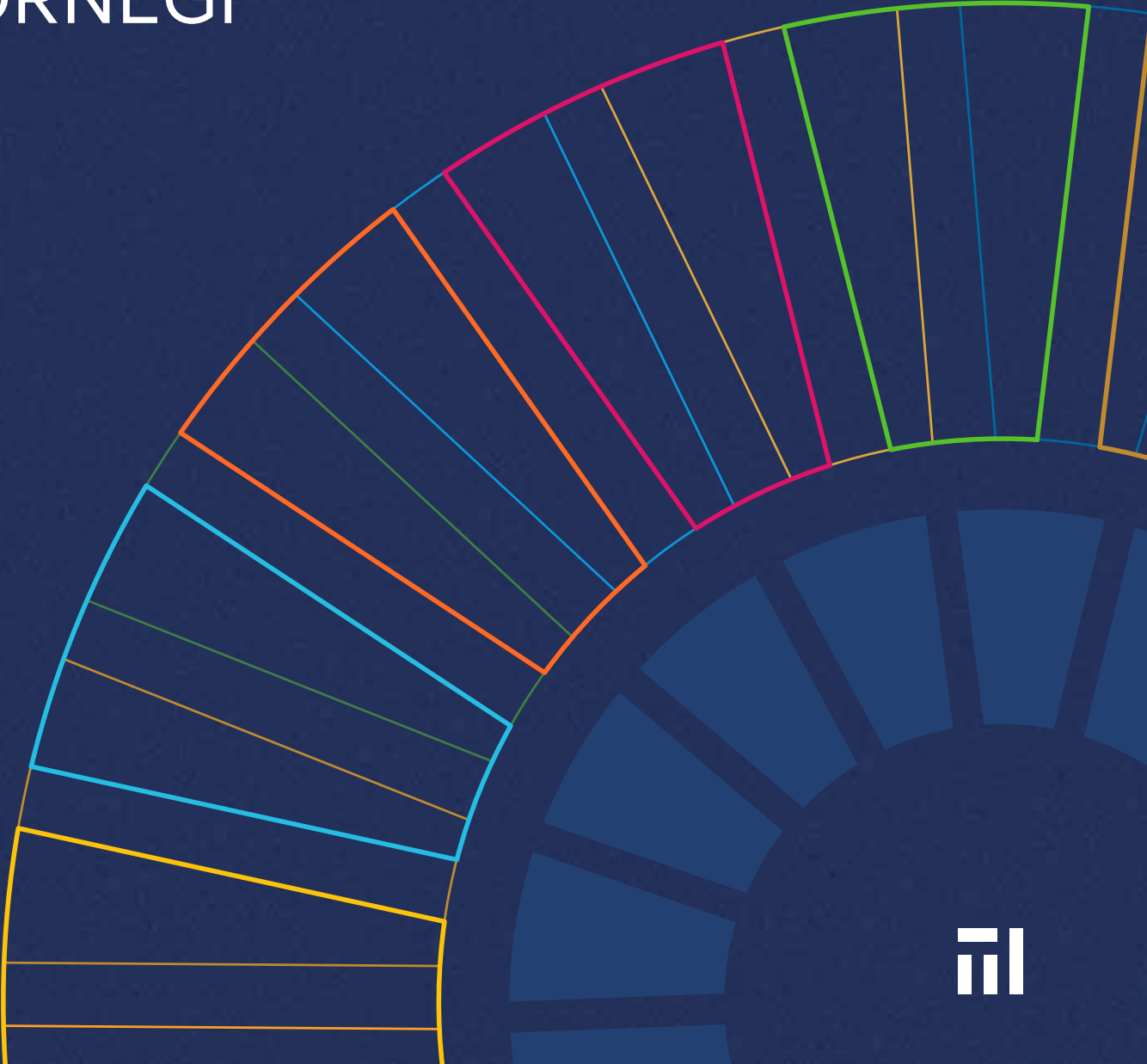

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARININ YERELLEŞMESİ

MARMARA BÖLGESİ ÖRNEĞİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR

KALKINMA AMAÇLARININ

YERELLEŞMESİ

MARMARA BÖLGESİ

ÖRNEĞİ

Yazarlar:

Dr. E. Emre Kanaat

Mine İzmirli

Özge Sivrikaya

Dr. Tuğçe Aslan

Dr. Zeliha Oçak

Editör:

Burcuhan Şener

Katkıda Bulunanlar:

Ayhan Seri

Büşra İnce

Halenur Dönmez

Hatice Kübra Baştuğ

İrem Kurtuluş

Merve Ağca

Mesut Çelik

Nazlıcan Akcı

Selim Pulcu

Marmara Belediyeler Birliği

Kültür Yayınları

Marmara Belediyeler Birliği,

Ragıp Gümüşpala Cad.

No:10 Eminönü 34134

İstanbul, Türkiye

Tel: +90 212 402 19 00

Tasarım:

studio.ta

www.studiota.co

ISBN: 978-625-8164-02-2

İlk Baskı: Ekim 2022

MMB Kültür Yayınları

Sertifika No: 15668

Yayın No: 151

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım

için yapılacak kısa alıntılar

dışında yayıncının yazılı

izni olmaksızın hiçbir yolla

çoğaltılamaz.

**SÜRDÜRÜLEBİLİR
KALKINMA AMAÇLARININ
YERELLEŞMESİ
MARMARA BÖLGESİ
ÖRNEĞİ**

Ekim 2022

İçindekiler

8	~~~~~	TAKDİM
12	~~~~~	MARMARA BELEDİYELER BİRLİĞİ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI ÇALIŞMALARI
16	~~~~~	YÖNETİCİ ÖZETİ
23	~~~~~	GİRİŞ
31	~~~~~	BÖLÜM 1: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI EKSENİNDE YEREL YÖNETİMLER
32	~~~~~	1.1. Araştırma Yöntemi
33	~~~~~	1.2. Araştırmaya Katılan Belediyeler
36	~~~~~	1.3. Araştırma Bulguları
36	~~~~~	1.3.1 Belediyelerin SKA Farkındalık Düzeyi
36	~~~~~	1.3.1.1 Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalık Düzeyi
38	~~~~~	1.3.1.2 Belediyelerde SKA Çalışmalarının Koordinasyonu
41	~~~~~	1.3.1.3 Belediye Çalışanlarına Yönelik SKA Farkındalık Çalışmaları
44	~~~~~	1.3.2 Belediyelerin SKA Çalışmaları
45	~~~~~	1.3.2.1 Belediyelerin Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemine Yönelik Çalışmaları
47	~~~~~	1.3.2.2 Belediyelerin Stratejik Planlarında SKA'lar
52	~~~~~	1.3.2.3 Belediyelerin Ulusal Düzeydeki SKA Çalışmalarına Katılımı
54	~~~~~	1.3.2.4 Belediyelerin Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme Raporları Hazırlık Sürecine Katılımı
56	~~~~~	1.3.2.5 Belediyelerin Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu Çalışmaları
58	~~~~~	1.3.2.6 Belediyelerin Sürdürülebilirlik Raporu Çalışmaları
60	~~~~~	1.3.2.7 Belediyelerin Entegre Rapor Çalışmaları
62	~~~~~	1.3.3 Belediyelerin SKA Yönetimi
63	~~~~~	1.3.3.1 Belediyelerin Paydaş Yönetimi
65	~~~~~	1.4. Sonuç ve Değerlendirme

77	~~~~~	BÖLÜM 2: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI EKSENİNDE YEREL YÖNETİMLERİN İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ
78	~~~~~	2.1. Araştırma Yöntemi
79	~~~~~	2.2. Araştırma Kapsamında Uygulama İleten Belediyeler
81	~~~~~	2.3. Uygulamalara Dair Genel İstatistiki Bilgiler
86	~~~~~	2.4. SKA İyi Uygulama Örnekleri
87	~~~~~	Altıeylül Belediyesi, Balıkesir
89	~~~~~	Bursa Büyükşehir Belediyesi
92	~~~~~	Çanakkale Belediyesi
94	~~~~~	Çekmeköy Belediyesi, İstanbul
97	~~~~~	Fatih Belediyesi, İstanbul
100	~~~~~	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
103	~~~~~	İzmit Belediyesi, Kocaeli
106	~~~~~	Kadıköy Belediyesi, İstanbul
109	~~~~~	Kartepe Belediyesi, Kocaeli
112	~~~~~	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
115	~~~~~	Lüleburgaz Belediyesi, Kırklareli
118	~~~~~	Maltepe Belediyesi, İstanbul
121	~~~~~	Nilüfer Belediyesi, Bursa
124	~~~~~	Sultanbeyli Belediyesi, İstanbul
127	~~~~~	Zeytinburnu Belediyesi, İstanbul
130	~~~~~	2.5. Sonuç ve Değerlendirme
132	~~~~~	KAYNAKÇA

TABLolar VE GRAFİKLER

Tablolar

- Tablo 1: Anketi Dolduran Belediye Temsilcilerinin Dağılımı
Tablo 2: İyi Uygulama Formunu Dolduran Belediye Temsilcilerinin Dağılımı

Grafikler

- Grafik 1: MBB Üye Belediyelerinin Ankete Katılım Durumu
Grafik 2: Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalık Düzeyi
Grafik 3: Belediye Kategorilerine Göre Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalık Düzeyi
Grafik 4: Belediyelerde SKA Koordinasyonundan Sorumlu Birim / Kişi
Grafik 5: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerde SKA Koordinasyonundan Sorumlu Birim / Kişi
Grafik 6: Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalığını Artırmak için Yapılan Çalışmalar
Grafik 7: Belediye Kategorilerine Göre Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalığını Artırmak için Yapılan Çalışmalar
Grafik 8: Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve / veya SKA'ların Uygulanması ve Takibi Konusunda Belediyelerin Çalışmaları
Grafik 9: Belediyelerin SKA'ları Gerçekleştirmek Üzere Yararlandığı Araçlar
Grafik 10: Belediyelerin Stratejik Planlarında Önceliklendirdiği Faaliyetler
Grafik 11: Belediyelerin Stratejik Planlarında Yararlandığı Kaynaklar
Grafik 12: Belediyelerin Stratejik Planlarındaki Anahtar Performans Göstergeleri/Hedefleri SKA'lar ile İlişkilendirme Düzeyi
Grafik 13: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerin Stratejik Planlarındaki Anahtar Performans Göstergeleri/Hedefleri SKA'lar ile İlişkilendirme Düzeyi
Grafik 14: Belediyelerin Stratejik Planlarında Önceliklendirdiği SKA'lar
Grafik 15: Ulusal Düzeydeki SKA Çalışmalarında Belediyelerin Temsiliyeti
Grafik 16: Belediye Kategorilerine Göre Ulusal Düzeydeki SKA Çalışmalarında Belediyelerin Temsiliyeti
Grafik 17: Belediyelerin VNR'lara Katkısı
Grafik 18: Belediyelerin VLR Çalışmaları
Grafik 19: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerin VLR Çalışmaları

- Grafik 20: Belediyelerin Sürdürülebilirlik Raporu Çalışmaları
Grafik 21: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerin Sürdürülebilirlik Raporu Çalışmaları
Grafik 22: Belediyelerin Entegre Rapor Çalışmaları
Grafik 23: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerin Entegre Rapor Çalışmaları
Grafik 24: Belediyelerin SKA'ları Gerçekleştirmek Üzere Yaptığı İş Birlikleri
Grafik 25: Belediyelerin SKA'ları Gerçekleştirmek Üzere İş Birliği Yaptığı Paydaşlar
Grafik 26: Araştırma Kapsamında İletilen Uygulamaların SKA'larla İlişkilendirilmesi
Grafik 27: Seçilen 15 İyi Uygulamanın SKA'larla İlişkilendirilmesi
Grafik 28: Araştırma Kapsamında İletilen Uygulamaların Paydaş Dağılımı
Grafik 29: Seçilen 15 İyi Uygulamanın Paydaş Dağılımı
Grafik 30: Araştırma Kapsamında İletilen Uygulamaların Kaynak Dağılımı
Grafik 31: Seçilen 15 İyi Uygulamanın Kaynak Dağılımı

Haritalar

- Harita 1: MBB Üye Belediyelerinin Ankete Katılım Durumu
Harita 2: Araştırma Kapsamında İyi Uygulama İleten Belediyeler

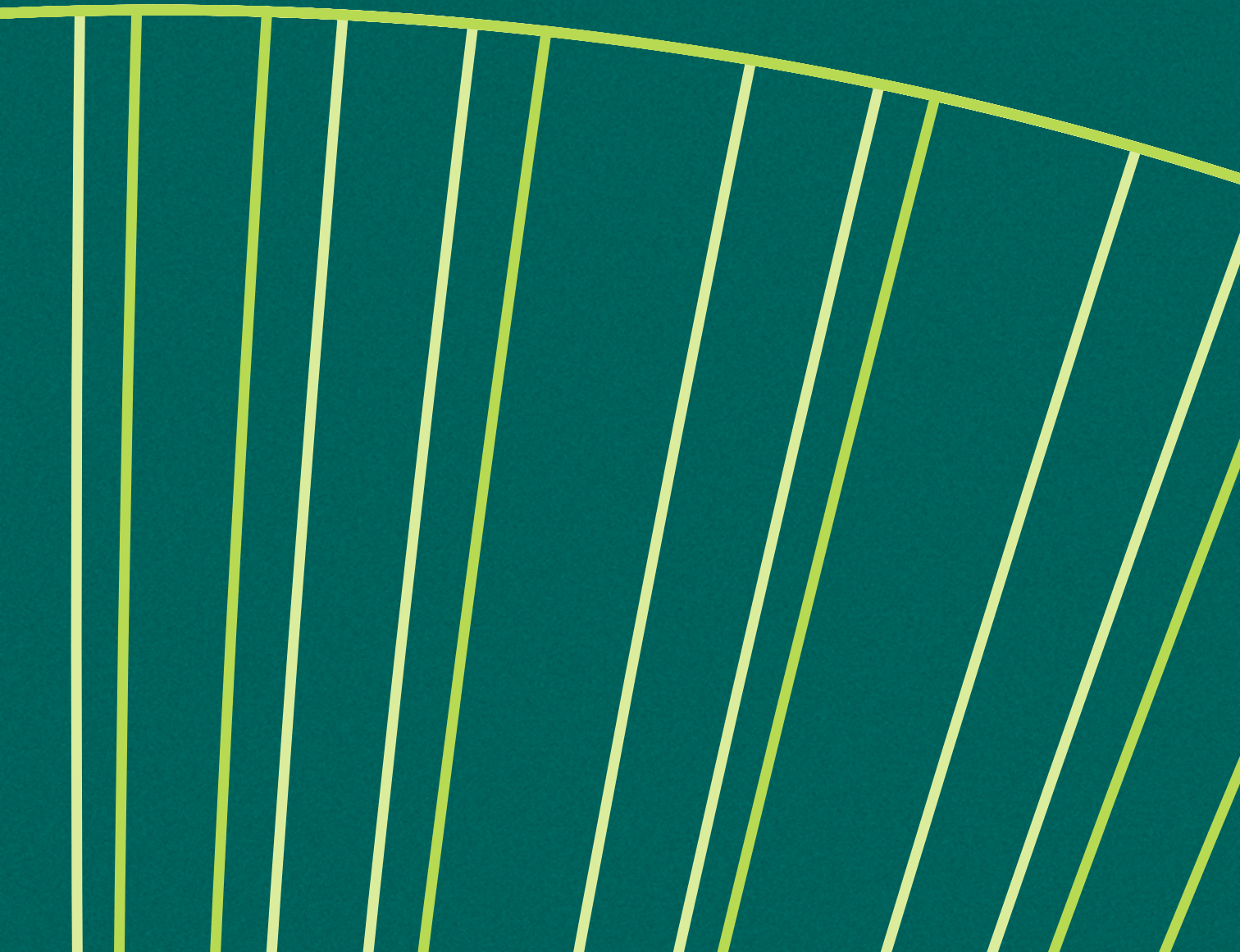
KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
BKH	Binyıl Kalkınma Hedefleri
BM	Birleşmiş Milletler
ECOSOC	Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi
GRI	Küresel Raporlama Girişimi
HLPF	Yüksek Düzeyli Siyasi Forum
MARUF	Marmara Urban Forum
MBB	Marmara Belediyeler Birliği
NUA	Yeni Kentsel Gündem
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SBB	T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
VLR	Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu
VNR	Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme Raporu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNGC	Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Girişimi
UCLG	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler

Takdim

Canlı yaşamının var olması için uygun şartları sağlayan çevre koşulları değişiyor. Dünyamız mevcut üretim ve ulaşım sistemleri ile tüketim odaklı yaşam pratiklerimizin sebep olduğu yüksek sera gazı salınımı ve buna bağlı olarak ozon tabakasının inceli-mesiyle Sanayi Devrimi'nden önceki döneme göre artık daha sıcak. İklim değişikliği olarak adlandırdığımız bu durum, yalnızca raporlarda okuduğumuz ve zamanın bir noktasın-da bizleri etkilemesi muhtemel bir olgu olmaktan çıktı. İklim değişikliğinin etkilerini, beklemediğimiz zamanlarda ve ölçeklerde meydana gelen aşırı hava olaylarında somut olarak gözlemliyoruz. Ayrıca iklim değişikliği, buzulların erimesi gibi ekosistemde günlük olarak rahatça gözlemleyemediğimiz değişikliklere de neden oluyor. Bu gidişatı dur-duramazsak tüm canlı türlerinin dünya üzerindeki varlığını tehdit eden trajik çevresel olaylar yaşayacağımızı artık çok net görebiliyoruz.

Öte yandan, dünyadaki bir kısım insan çevresel krizleri düşünmeye fırsat bulamadan kendi günlük varoluş savaşını veriyor. Üstelik onların mücadele ettiği yoksulluk, açlık, fırsat eşitsizliği, toplumsal eşitsizlikler ve bunlara bağlı ayrımcılık ve sorunlar, iklim krizi gibi yeni bir olgu da değil. COVID-19 salgını bizlere gösterdi ki bu eşitsizlikler özellikle kriz zamanlarında çoklu kırılmalara sebep oluyor. Bu sorunların önemli bir kısmı insan kaynaklı. Tam olarak bu yüzden çözüm de bizim elimizde. Bu sorunların çözümü için yıllardır bireyler, farklı ölçekte kamu kurumları ve diğer sektörlerden kuruluşlar çaba sarf ediyor. Kabul etmek gerekir ki çabaların bir kısmı sonuç da veriyor. Örneğin, yok-sulluk ve açlık sınırındaki nüfusun genel nüfusa oranı geçmiş yıllara göre oldukça düştü, okuma yazma oranları arttı, daha çok kadın sosyal ve ekonomik hayatta kendine yer bulabiliyor. Fakat sayısal oranları bir kenara koyduğumuzda bu sorunların hala -özellikle bazı bölgelerde- devam ettiğini biliyoruz. Bu sebeple çoğu zaman birbirleriyle ilişkili olan küresel sorunları çözmek için mevcut çabalarımızı artırmak, sorunlara bütüncül bir şekilde yaklaşmak ve birlikte hareket etmek oldukça kritik.

Sorunlarla mücadele edebilmek için hem somut bir biçimde onları tanımlayacak ve bir-birleriyle olan ilişkilerini ortaya koyacak hem de çabalarımıza yön verecek bir rehberin varlığı önem arz ediyor. 2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve bu Gündem içinde yer alan 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı bizlere bu rehberi sunuyor. Birleşmiş Milletler'e üye 193 devlet "İnsan", "Yerküre", "Refah", "Barış" ve "Ortaklık" üzerine kurgulanan bu amaçları 2030'a kadar gerçekleştirmeye çalışacakları konusunda fikir birliğine vardı. Öte yandan biliyoruz ki bu kapsamlı amaç bütününü gerçekleştirmek için toplumdaki tüm aktörlerin hareke-te geçmesi gerekli. Özellikle yerel yönetimler bu sürecin en önemli aktörlerinden biri. Zira amaçların büyük bir kısmı yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına giriyor. Belediyeler, yerelle en yakın kurumlar olarak sorunları daha iyi tespit edip daha hızlı yanıt verebilme ve yerel halkı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme kapasitesine sahip. Ayrıca belediyeler, yereldeki ilgili paydaşları bir araya getirerek bu amaçların gerçekleşmesine yönelik politika, eylem ve uygulamaların birlikte ortaya konulmasına aracılık edebilir.

Marmara Belediyeler Birliği olarak belediyelerin daha adil, yaşam kalitesi yüksek ve çevreye duyarlı bir topluma ve şehirlere ulaşma çabalarında oynayacağı öncü ve kritik rolün farkındayız. Bu konuda belediyelerin farkındalıklarını artırmak, kapasitelerini geliştirmek, sürdürülebilirlikle ilgili çalışmalarını ulusal ve uluslararası platformlarda paylaşmak, onlara bu süreçte rehberlik etmek ve onları bir araya getirerek ortak sorunlara birlikte çözüm üretmeye zemin hazırlamak için çalışmalar yürütüyoruz.

Çalışmalarımızı koordineli bir şekilde yürütmek ve belediyelerimizde sürdürülebilirlik kültürünü yaygınlaştırmak için 2020 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Elçiliği pozisyonu oluşturduk. Ayrıca Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın çok boyutlu yapısının zorunlu kıldığı, birimler arası çalışma ve üretme zeminini oluşturmak için Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çalışma Grubunu kurduk. Daha sistemli ve disiplinler arası çalışmalar yürütmemizi destekleyen mevcut kurumsal yapılarımızla belediyelerimizi Küresel Amaçlar'ı benimsemeye teşvik ediyor; bu amaçlara yönelik çalışma yürütmeleri için onlara destek oluyoruz. Üye belediyelerimizin birçoğunun bu amaca yönelik harekete geçtiğini de biliyoruz.

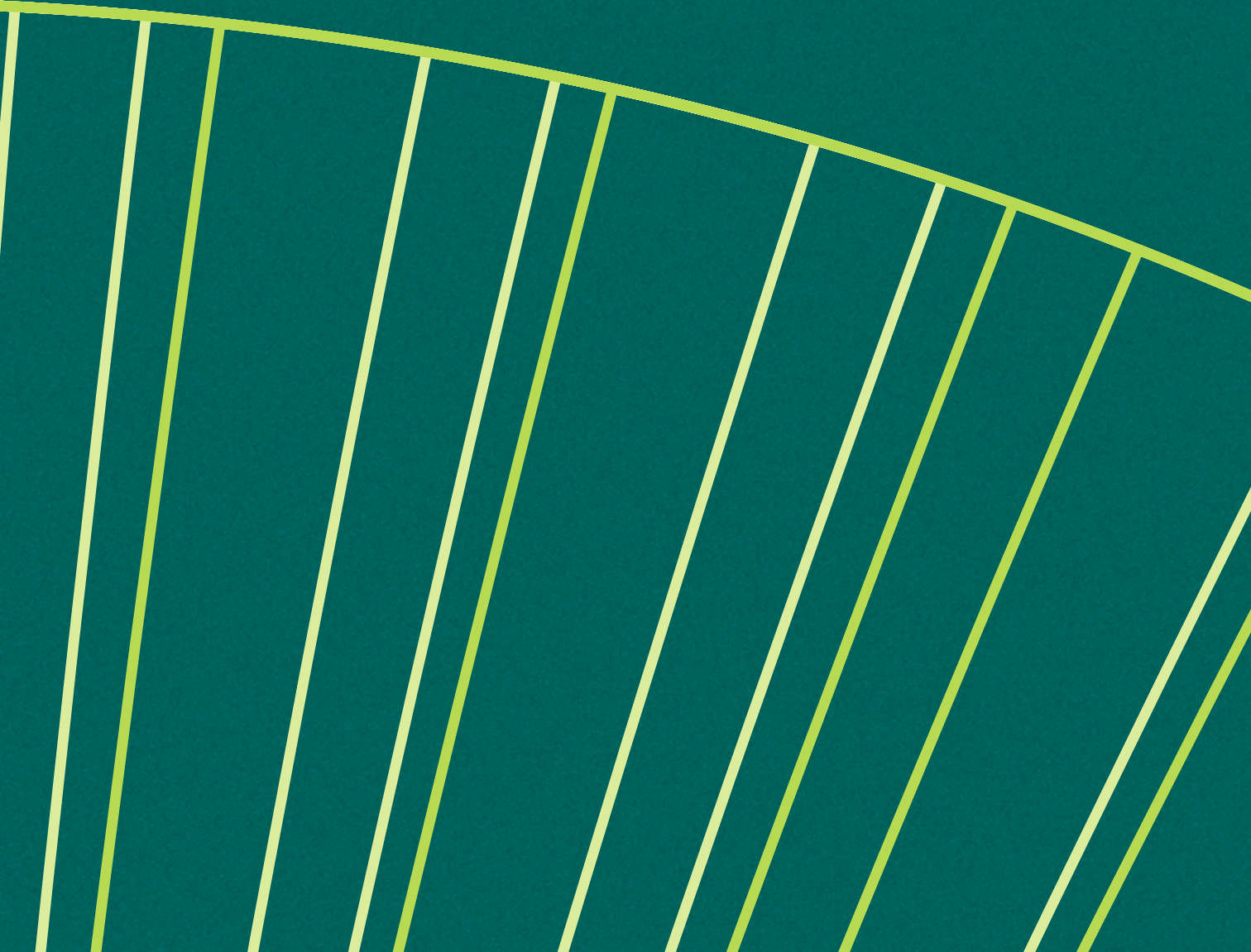
Buradan hareketle, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'yla ilgili farkındalık düzeyi, kurumsal yapılanmaları, politikaları ve uygulamaları ile ilgili mevcut durumu ortaya koymak amacıyla Mayıs-Haziran 2021 tarihleri arasında "Yerel Yönetimler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çalışmaları Araştırması" yürüttük. Türkiye'de ilk defa belediyeler özelinde yürütülen söz konusu araştırmanın bulgularını derlediğimiz bu rapor hem belediyelerimize hem de ilgili paydaşlara sahadaki mevcut durumu göstererek bizleri bulduğumuz noktadan daha ileri taşıyacak politikalar ve uygulamalar geliştirmemiz için hepimize yol gösteriyor. Araştırma kapsamında tespit ettiğimiz iyi uygulama örneklerinin de ulusal ve uluslararası düzeyde tüm kuruluşlara ilham vermesini umuyorum.

Bu kapsamlı çalışmayı hazırlama sürecinde her türlü desteği veren Marmara Belediyeler Birliği Başkanımız Tahir Büyükkakın'a ve Encümen Üyelerimize, araştırmayı yürüten Emre Kanaat'a, Mine İzmirli'ye, Tuğçe Aslan'a, Zeliha Oçak'a, Özge Sivrikaya'ya, editör Burcuhan Şener'e, saha araştırması ve rapor hazırlama sürecine katkı veren SKA Çalışma Grubuna ve tüm Marmara Belediyeler Birliği ekibine emekleri için teşekkür ediyorum.

Son olarak vurgulamak isterim ki hem bugünü hem de geleceği kurtarmak için değişimi başarmak, birlikte hareket etmek ve çözüm üretmek zorundayız. Bu maksatla raporun Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın gerçekleşmesinde yerel yönetimlerin rolü ve çalışmalarına dair bütüncül bir bakış açısı ortaya koyarak ilgili tüm paydaşlara yol göstermesini temenni ediyorum.

M. Cemil Arslan
Marmara Belediyeler Birliği
Genel Sekreteri

Marmara Belediyeler Birliği
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
Çalışmaları

Marmara Belediyeler Birliği (MBB), 2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda Türkiye'nin de aralarında olduğu 193 üye devlet tarafından kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar) konusunda yerel yönetimlerin farkındalığını artırma, kurumsal kapasitelerini geliştirme, yaptıkları çalışmalarını izleme, politika önerileri geliştirme ve iyi uygulamaları yaygınlaştırmaya yönelik çalışmalar yapmaktadır. MBB, bu çalışmalarını daha sistemli bir şekilde yürütebilmek ve yerel yönetimlerde SKA farkındalığını artırmak için kendi bünyesinde "SKA Elçiliği" pozisyonu oluşturarak Türkiye'de bu pozisyonu oluşturan ilk kamu kurumu olmuştur.

Ayrıca, SKA'lara yönelik çalışmalarına farklı birimlerin bakış açısını ve uzmanlığını katmak ve birimler arası koordinasyonu sağlamak amacıyla bünyesindeki tüm birimlerden en az bir temsilcinin dahil olduğu "SKA Çalışma Grubu"nu oluşturmuştur. MBB'nin SKA Elçiliği ve SKA Çalışma Grubu koordinasyonu ile yürüttüğü çalışmalar üç ana başlık altında ele alınmaktadır:

- Farkındalık Yaratma
- Kapasite Geliştirme
- İzleme ve İyi Uygulamaları Yaygınlaştırma

Farkındalık Yaratma

MBB bünyesinde yoğun bir biçimde, küresel gündemin yerel aktörlerce benimsenmesi ve eylemlerin buna göre şekillenmesi için ilk adım olan “farkındalık yaratma” çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda MBB tarafından üç ayda bir yayımlanan Kent dergisinde “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın Yerelleşmesi” başlıklı yazı dizisi oluşturulmuştur. Kent dergisinin her sayısında bir SKA ele alınmakta ve ilgili SKA'ya yönelik iyi uygulamalar tanıtılmaktadır. Ayrıca, MBB'nin bir diğer süreli yayını olan Şehir & Toplum dergisinin 22. sayısı “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” dosya konusuyla hazırlanmıştır. Söz konusu sayıda sürdürülebilir kalkınma kavramı kültür, göç, toplumsal eşitsizlikler, yönetim ve çevresel sorunlar bağlamında ele alınmıştır. SKA'ların yerel düzeyde raporlanması, kentlerin sürdürülebilirlik paradigmasındaki yeri, kentsel ve bölgesel düzeyde sürdürülebilir kalkınmayı besleyecek uygulamaları içeren yazılara da dergide yer verilmiştir.

MBB, etkinliklerinde SKA çerçevesini öne çıkararak konuyla ilgili farkındalık yaratmayı amaçlamakta ve belediyeleri kendi projelerini SKA'lar ile ilişkilendirmeleri için teşvik etmektedir. Bu bağlamda, MBB'nin üye belediyelerinin iyi uygulamalarının ödüllendirildiği Altın Karınca Ödülleri'nin başvurularında belediyelerden projelerini SKA'larla ilişkilendirmeleri beklenmektedir.

Projelerin SKA'lar ile ilişkisi, değerlendirme sürecinde dikkate alınmaktadır. Ayrıca SKA'lar kapsamında tematik seminerler ve toplantılar düzenlenmektedir. MBB'nin Danimarka İstanbul Başkonsolosluğu ve Türkiye Belediyeler Birliği iş birliğiyle gerçekleştirdiği “Su ve Atık Su Yönetiminin Sürdürülebilirliği Webinar Serisi” ve Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği'yle (UITP) ortaklaşa düzenlediği “SKA kapsamında Kent içi Ulaşım Sistemlerinin Geliştirilmesi” başlıklı webinarı bu kapsamda organize edilen etkinlikler arasında yer almaktadır.

Son olarak, MBB tarafından ilki 2019 yılında, ikincisi ise 2021 yılında düzenlenen Marmara Urban Forum'un (Marmara Uluslararası Kent Forumu - MARUF) içeriği oluşturulurken SKA çerçevesinde çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğe dair sorunlar dikkate alınmıştır. Ayrıca forumda doğrudan SKA çerçevesini ele alan oturumlar düzenlenmiştir. Örneğin, MARUF19'da düzenlenen “Yeni Kentsel Gündem'in Rehberliğinde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nı Yerelleştirmek” ve MARUF21'de düzenlenen “Kentlerin Seyir Defteri: Sürdürülebilirlik Yolculuğunda Gönüllü Yerel Raporlama” başlıklı oturumlarda Yeni Kentsel Gündem (New Urban Agenda - NUA), SKA'ların yerelleştirilmesi, yerel raporlamalarla ulusal raporlamalar arasında ilişki, Yerel Gözden Geçirme Raporlarının (Voluntary Local Review - VLR) SKA'ları yerelleştirmedeki rolü, VLR hazırlayan beledi-

yelerin bu süreçte yaşadıkları zorluklar ve bu zorlukları aşmak için yaptıkları çalışmalar gibi konular ele alınmıştır.

Kapasite Geliştirme

MBB, üye belediyelerinin kapasitelerini geliştirmek için SKA çerçevesini bütüncül veya tematik olarak ele alan eğitimler vermektedir. MBB Yerel Yönetim Akademisi (YYA) tarafından, Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Boyu Eğitim Merkezi (BÜYEM) ve UN SDSN Türkiye iş birliğiyle düzenlenen üye belediyelere yönelik “Şehirler 2030: Yerelde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” başlıklı eğitim kapasite geliştirme çalışmalarına ilişkin örneklerden biridir. MBB SKA eğitimlerinin bir kısmı MBB üye belediyelerinin tüm çalışanlarına açıkken tematik eğitimlerden bazıları ilgili belediye temsilcilerine yönelik olarak düzenlenmektedir. 2022 yılında belediyelerin üst düzey yöneticilerine yönelik olarak gerçekleştirilen “Sürdürülebilir Liderlik Programı”, özelleştirilmiş eğitimlerden bir tanesidir. Ayrıca MBB üye belediyeleri arasında bilgi ve deneyim paylaşımını desteklemek amacıyla yürütülen “Mentor Programı” kapsamında SKA raporlaması ve SKA’ların stratejik planlara ve politikalara entegrasyonu konularında çalışma yürüten belediyeler ile bu konularda kendini geliştirmek isteyen belediyeler eşleştirilerek ikili ulusal ve uluslararası görüşmeler düzenlenmektedir.

1 - T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Yeni Kentsel Gündemin Uygulamasına İlişkin Ulusal Rapor (Ankara, 2021), Erişim Tarihi: Haziran 17, 2022, <https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/haberler/bm-habitat-8230-54330-20210817155232.pdf>

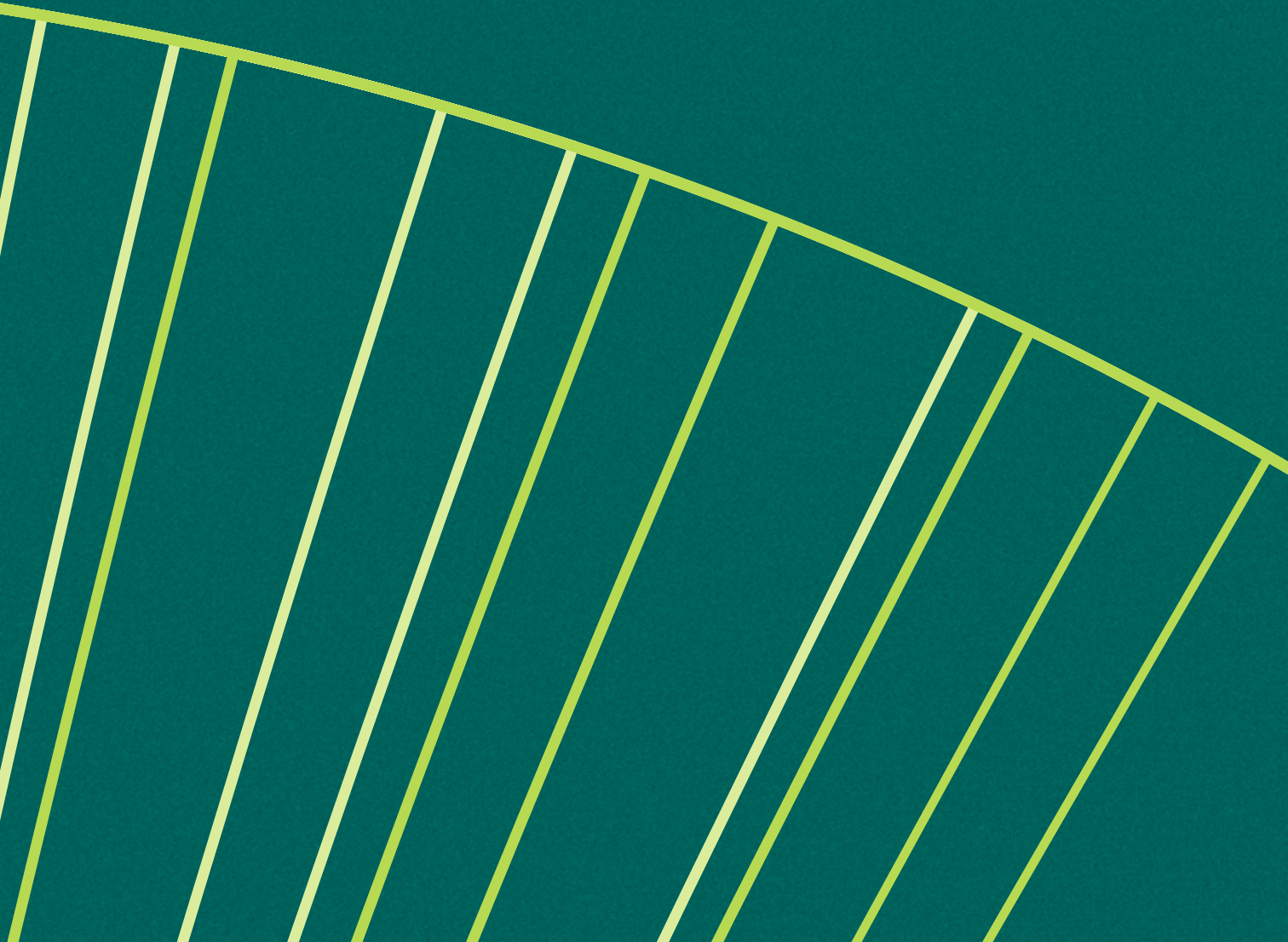
2 - UCLG, *Towards the Localization of SDGs: Sustainable and Resilient Recovery Driven by Cities and Territories* (2021), Erişim Tarihi: Mayıs 30, 2022, https://gold.uclg.org/sites/default/files/hlpf_2021.pdf

3 - PLATFORMA, CEMR, *European Territories Localise the SDGs: Continuity and Change in Times of COVID-19* (2021), Erişim Tarihi: Mayıs 30, 2022, <https://platforma-dev.eu/wp-content/uploads/2021/06/European-Territories-Localise-the-SDGs-2021-EN.pdf>

İzleme ve İyi Uygulamaları Yaygınlaştırma

MBB, SKA’lar konusunda üye belediyelerindeki mevcut durumu tespit etmekte, ilerlemelerini izlemekte ve iyi uygulamaları ortaya koymaktadır. “Yerel Yönetimler SKA Çalışmaları Araştırması” bu kapsamda yürütülen çalışmalardan biri olmuştur. Ayrıca MBB, sürdürülebilir kalkınma ve kentsel gelişim konularında ulusal ve uluslararası durum tespiti ve raporlamalara katkı sunmak ve kendi çalışmaları ile üye belediyelerinin çalışmalarının ilgili yayınlarda yer almasını sağlamak amacıyla ulusal ve uluslararası raporlara içerik desteği vermektedir. MBB’nin katkı sağladığı raporlar arasında “Türkiye Cumhuriyeti: Yeni Kentsel Gündemin Uygulanmasına İlişkin Ulusal Rapor” (Republic of Turkey: National Report on the Implementation of the New Urban Agenda),¹ “SKA’nın Yerelleştirilmesine Doğru: Kentler ve Bölgeler Tarafından Yürütülen Sürdürülebilir ve Dayanıklılı İyileşme” (Towards the Localization of SDGs: Sustainable and Resilient Recovery Driven by Cities and Territories)² ve “Avrupa Bölgeleri SKA’yı Yerelleştiriyor: COVID-19 Zamanında Devamlılık ve Değişim” (European Territories Localise The SDGs: Continuity and Change in times of COVID-19)³ raporları yer almaktadır. MBB, bir yandan üyelerini sürdürülebilir kalkınmaya yönelik raporlar hazırlamaya teşvik ederken diğer yandan rapor hazırlayan belediyelere destek vermekte ve belediyelerin raporlarını yaygınlaştırmaktadır.

Yönetici Özeti

1972 yılında çevre odaklı başlayan ve 2015 yılına kadar devam eden süreçte toplumsal eşitsizlik problemlerini de ele alacak şekilde anlamı genişleyen “sürdürülebilir kalkınma” (sustainable development) kavramı, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından hazırlanan çok sayıda uluslararası çerçeve ve eylem planına konu olmuştur. BM Genel Kurulu’nda kabul edilen en güncel plan, 25 Eylül 2015 tarihli “Dünyamızı Dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi”dir.⁴

Kısaca “2030 Gündemi” ya da “Küresel Gündem” olarak adlandırılan belge, 2016-2030 dönemini kapsayan 15 yıl boyunca küresel üç temel konuya (ekonomik kalkınma, sosyal adalet ve çevrenin korunması) yönelik sorunlarla mücadele etmek için belirlenen ve SKA’lar olarak adlandırılan ortak amaç ve hedefleri kapsayan bir yol haritasıdır.

Sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik mekanizmalarının etkileşimini ve etkinliğini artırmaya yönelik hazırlanan SKA’lar, her ne kadar merkezi yönetimler nezdinde kabul edilmiş olsa da bu amaçların gerçekleşmesinde halka en yakın kamu otoritelerinden biri olan ve sorun alanlarına müdahale yetkisi bulunan yerel yönetimler de kilit aktörler arasında yer almaktadır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından 2020 yılında yayınlanan “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’na Bölgesel Yaklaşım: Sentez Raporu”nda (A Territorial Approach to Sustainable Development Goals: Synthesis Report) 169 alt hedefin 105 tanesinin gerçekleşmesinin yerel ve bölgesel otoritelerin sürece dahil edilmesine bağlı olduğu belirtilmiştir.⁵ Ulusal sürdürülebilir kalkınma performansı yereldeki sürdürülebilir kalkınma düzeyi ile olumlu ve doğrudan ilişkilidir. Yerel yönetimlerin önemi uluslararası toplum tarafından da kabul edilmiştir. 11. SKA’nın doğrudan “yaşanabilir ve sürdürülebilir şehirler ve topluluklar” ile ilgili olması, bu kabulün ve yerel yönetimlerden beklentilerin yüksek olduğunun somut bir göstergesidir.

SKA’lar, küresel bir gündem olmakla birlikte ancak yerel katılımı gerçekleştirecek amaçların ve alt hedeflerin çoğunlukta olduğu bir gündemdir. Yerel yönetimler, küresel sürdürülebilirlik gündemine temelde iki boyuta sahip SKA’ların yerelleşmesi kavramıyla bağlanmaktadır. Bu iki boyut “aşağıdan yukarı yaklaşım”la SKA’ların gerçekleşmesine yerel yönetimlerin eylemleriyle sunacağı katkı” ve “kentlerin yerel kalkınma politikalarına küresel hedeflerin çerçeve sunması” olarak ifade edilebilir.⁶ Hangi temel yaklaşım olursa olsun yerel yönetimler kendi yerel öncelikleri gereği sürdürülebilirlik gündemine farklı olgunluk seviyeleri ve tematik önceliklerle yaklaşmaktadır.

MBB, Yerel Yönetimler SKA Çalışmaları Araştırması ile üye belediyelerinin SKA’lara yönelik farkındalığını artırmayı, çalışmalarının olgunluk seviyesini belirlemeyi ve sahadaki iyi uygulamaları ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, Mayıs-Haziran 2021 tarihleri arasında iki ayaklı olarak hayata geçirilmiştir.

4 - 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi’nin İngilizcesi için bkz. UN General Assembly, “Transforming Our World: 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, Erişim Tarihi: 1 Mayıs, 2022, <https://sdgs.un.org/sites/default/files/publications/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

5 - OECD, *A Territorial Approach to Sustainable Development Goals: Synthesis Report* (Paris: OECD Urban Policy Reviews, OECD Publishing, 2020).

6 - Global Taskforce of Local and Regional Governments, UNDP, UN-Habitat, *Roadmap for Localizing the SDGs: Implementation and Monitoring at Sub-national Level* (Barcelona, 2016), s.6, Erişim Tarihi: Mayıs 9, 2022, https://www.uclg.org/sites/default/files/roadmap_for_localizing_the_sdgs_0.pdf

Araştırmanın birinci ayağında belediyelerin SKA'lar ile ilgili farkındalığını ve çalışmalarını tespit etmek için online anket çalışması yürütülmüş, ikinci ayağında ise belediyelerin SKA'lar konusunda iyi uygulamalarını tespit edip yaygınlaştırmak amacıyla uygulamalar toplanmıştır. Araştırma kapsamında, MBB üyesi 193 belediyeye resmi yazıyla online anket sorularının yer aldığı link ve iyi uygulama formu iletilmiştir.

Araştırmanın ilk bölümünü oluşturan online anketi toplam 106 belediye doldurmuştur. Marmara Bölgesi'ndeki büyükşehir belediyelerinin tamamı anket sorularını yanıtlamıştır. Ankete en çok katılım gösteren il, 22 farklı belediyeden yanıt alınan İstanbul olmuştur.

Yerel yönetimler sürdürülebilirlik faaliyetleri alanında yapılan bu çalışma ile belediyelerin görüşleri açık uçlu ve seçmeli sorular ile alınarak raporlanmıştır. Raporun ilk bölümünde araştırmanın birinci ayağını oluşturan anket sonuçları detaylı olarak aktarılmıştır.

Araştırmanın anket sonuçları üç ana başlıkta değerlendirilmiştir. Bu başlıklar sırasıyla belediyelerde bireysel ve kurumsal farkındalığı ölçen "SKA farkındalık düzeyi", belediyelerin SKA'lar ile ilgili çalışmalarını içeren "SKA çalışmaları" ve belediyelerin yönetim süreçlerine SKA'ları nasıl dahil ettiğini ölçen "SKA yönetimi"dir. Araştırma sonuçlarına göre:

%41

- **Araştırmaya katılan belediyeler içinde, çalışanlarının çoğunun SKA'ların farkında olduğunu belirten belediyelerin oranı yaklaşık %41'dir.** Bu durum özellikle il düzeyindeki belediyelerde daha yaygın bir şekilde gözlenmiştir. Söz konusu belediyelerin çalışmalarında SKA'ları referans olarak kullanma düzeyleri farklılık gösterse de çalışanları arasındaki SKA farkındalık seviyesinin belirli bir düzeye ulaştığı görülmektedir.

%37

- **Başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere, araştırmaya katılan belediyelerin yaklaşık %37'sinde SKA'lar ile ilgili çalışmaların koordinasyonundan sorumlu birim veya kişiler bulunmaktadır.** Bu oran SKA çalışmalarının sürdürülebilirliği için gerekli insan kaynağının oluşmaya ve kurumsal yapılanmanın başladığına işaret etmektedir.

- Anket sonuçları sürdürülebilir kalkınma için kurumsal yapılanma ve farkındalığın belirli bir düzeye ulaştığına işaret etse de araştırmaya katılan belediyelerin %52'sinin SKA'lar özelinde hiçbir çalışmanın olmadığını veya koordinasyon sağlanmadan ilerlendiğini belirtmesi, bu belediyelerin kurum içinde SKA farkındalığını artırma çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığına işaret etmektedir. Nitekim belediye içinde farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalara bakıldığında, belediyelerin yaklaşık %46'sı konuyla ilgili çalışmalarının olmadığını ifade etmiştir. Marmara Bölgesi'nde belediyelerin sürdürülebilirlik konusunda nitelikli insan gücü yetiştirilmesi ve farkındalık çalışmalarına başlamasının sürdürülebilirlik uygulamalarının yaygınlık kazanabilmesi için kritik olduğu söylenebilir.

%25

- **Ulusal düzeyde yapılan SKA çalışmalarında belediyelerin temsil oranının yaklaşık %25 oranında kaldığı tespit edilmiştir.** Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme Raporları'nın (Voluntary National Review - VNR) hazırlık sürecine ise belediyelerin yarısından azı katkı sunduğunu belirtmiştir. Bu durum, ulusal düzeyde yapılan raporlamalar ve diğer çalışmalar için ulusal ve yerel düzeyler arasındaki diyalogun güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.
- Raporlamalar ile ilgili sorularda belediyelerin yaklaşık %1'i Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu (VLR), yaklaşık %2'si Sürdürülebilirlik Raporu, yaklaşık %1'i ise Entegre Rapor hazırladığını belirtmiştir. Bu durum sürdürülebilirlik ile ilgili durum tespitinin yapılması ve ilerlemelerin takip edilmesi konusuna çok az belediyenin eğildiğini göstermektedir.

%14

- **2030 Gündemi ve SKA'ların uygulanması ve takibi konusunda belediye başkanı veya belediye meclisi tarafından kabul edilen strateji, politika belgesi, eylem planı veya yol haritasına sahip olduğunu belirten belediye oranının yalnızca yaklaşık %14 olması, SKA odaklı planlama çalışmalarının kısıtlı sayıda belediye tarafından yapıldığını ortaya koymaktadır.**

- SKA'lardan yararlandığını stratejik planlarında belirten belediye oranı yaklaşık %53'tür. Ayrıca %51 oranında belediye, stratejik planlarındaki Anahtar Performans Göstergeleri/Hedefleri belirlenirken SKA'larla ilişkilendirme yapıldığını belirtmiştir. Bu oranların araştırmaya dahil olan belediyelerin yarısından fazla olduğu düşünüldüğünde stratejik düzeydeki planlama süreçlerinin SKA'lar ile ilişkisinin kurulmasının görece yaygın olduğu söylenebilir.
- Araştırmaya katılan belediyeler stratejik planlarında yerel kalkınmayı gerçekleştirmek için çoğunlukla eşitlik ve kapsayıcılık faaliyetlerine önem verme eğilimindedir. Bunu sırasıyla bölgenin kalkınması için yatırım cazbedici faaliyetler, sürdürülebilirlik odaklı iş birliklerinin geliştirilmesi, özel sektör iş birlikleri, akademi ile iş birlikleri ve son olarak uluslararası iş birlikleri faaliyetleri takip etmektedir. Eşitlik ve kapsayıcılık odaklı faaliyetlerin ilk sırada yer alması, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin hizmetlerini halka ulaştırmayı bütün konuların üstünde tuttuğuna ve sosyal sürdürülebilirliği önceliklendirdiğine işaret etmektedir.
- Sosyal adaleti ve eşitliği destekleyecek alt hedeflere sahip SKA 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar, SKA 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam ile SKA 4: Nitelikli Eğitim sırasıyla stratejik plarlarda en çok önceliklendirilen amaçlar arasında yer almıştır. SKA 10: Eşitsizliklerin Azaltılması ise belediyelerin stratejik planlarında en çok önceliklendirilen amaçlardan dördüncüsü olmuştur. Bu durum, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin sosyal sürdürülebilirliği önceliklendirdiğine yönelik yargıyı destekler niteliktedir.

%38

- **Araştırmaya katılan belediyelerin %38'i satın alma süreçlerinde çevreye duyarlı ürün, hizmet ve faaliyetleri önceliklendirdiğini ifade etmiştir.** Yaşam döngüsü faaliyetlerini önceliklendiren belediyelerin oranı %18, SKA'ların gerçekleşmesine yönelik karbon yönetimi faaliyetlerini önceliklendiren belediyelerin oranı ise %20'dir. Veriler, belediyelerin çevreye duyarlı satın alma, yaşam döngüsünü değerlendirme ve karbon yönetimi faaliyetlerinde iyileştirilmeye açık olduklarına işaret etmektedir.
- Anket sonuçlarına göre halihazırda %64 oranında kamu kurumları, %52 oranında sivil toplum kuruluşları, %32 oranında özel sektör kuruluşları ve %29 oranında uluslararası kuruluşlarla iş birliği halinde olduğu tespit edilen belediyelerin sürdürülebilirlik konusunda özellikle uluslararası kuruluşlarla iş birliklerinin gelişime açık bir alan olduğu gözlemlenmektedir.

Araştırmanın ikinci ayağı, belediyelerin SKA'lar ile ilgili iyi uygulamalarını tespit edip yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır. Bu maksatla, SKA'ların kabul tarihi olan 2015 yılından sonra belediyelerin hayata geçirdiği ve iyi uygulama olarak değerlendirilebilecek projeleri tespit etmek için iyi uygulama formu hazırlanarak resmi yazı ile belediyelere gönderilmiştir. Toplam 37 belediye 147 tane uygulama için form doldurarak araştırma ekibine iletmıştır. Formu dolduran belediyelerin 29'u araştırmanın ilk bölümünü oluşturan anket sorularını da yanıtlarken 8'i ise yalnızca iyi uygulama formu göndermiştir. Araştırmanın bu bölümüne katılımın en yoğun olduğu il, anket çalışmasında olduğu gibi İstanbul olmuştur. İstanbul'da büyükşehir belediyesi de dahil olmak üzere 16 farklı belediyeden 48 uygulamaya dair bilgi toplanmıştır. Derlenen uygulamalar arasında ön plana çıkan SKA'lar, SKA 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar, SKA 4: Nitelikli Eğitim ve SKA 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam olmuştur. Bu üç SKA'nın aynı zamanda araştırmanın ilk bölümündeki anket sonuçlarına göre belediyelerin stratejik planda en çok önceliklendirdiği SKA'lar olması, belediyelerin özellikle bu üç amaca yoğunlaşmış olduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

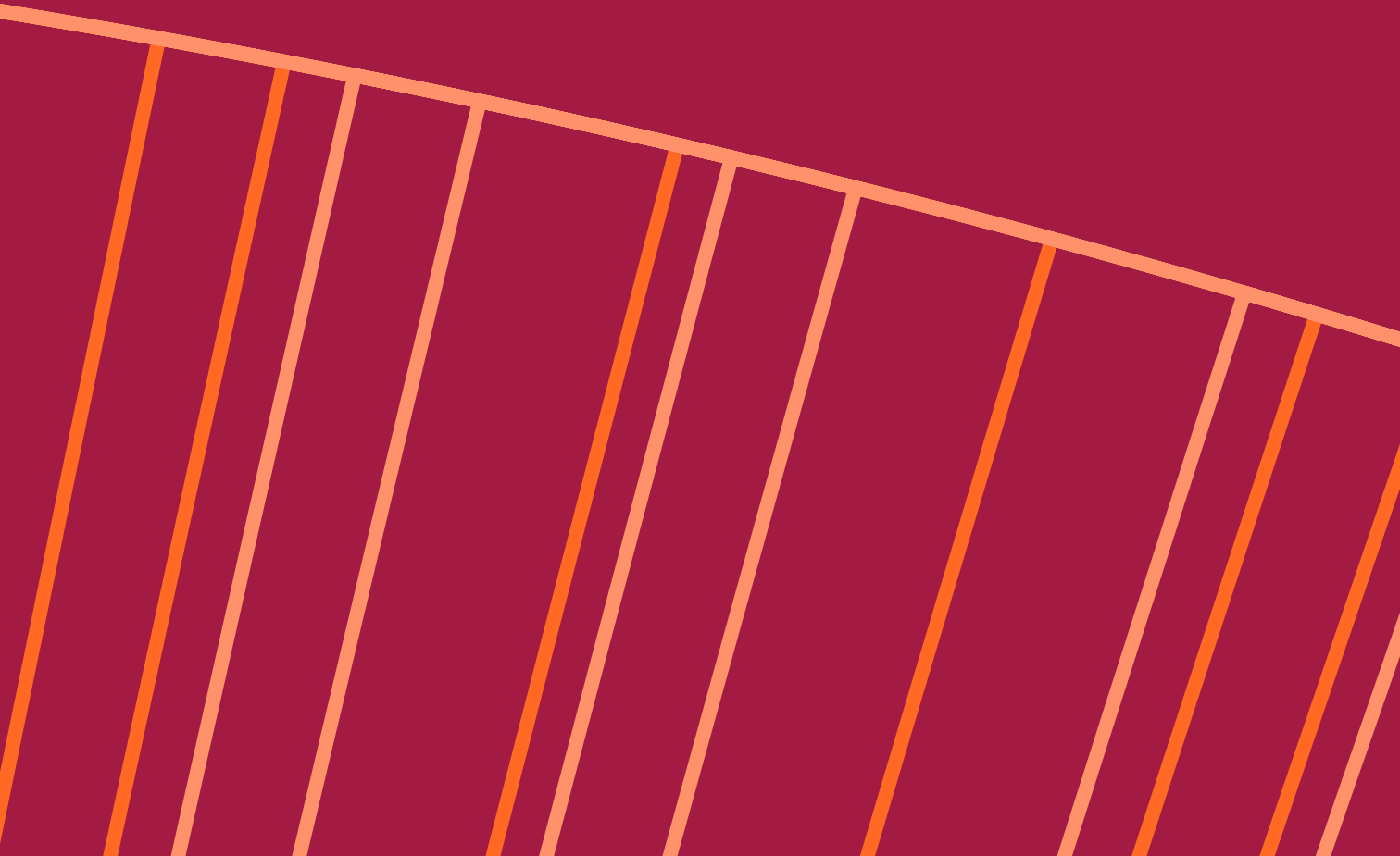
Araştırma kapsamında iletilen projeler, büyük çoğunlukla belediyelerin tek başına yürüttüğü projeler olsa da farklı paydaşlarla gerçekleştirilen uygulamalar da mevcuttur. Bu paydaşlar arasında en çok merkezi yönetim kurumları ve akademik kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütüldüğü gözlenmiştir. Projelerin büyük bir kısmının paydaşı Türkiye'deki kurumlar iken yalnızca 15 projede yurt dışından paydaşlarla iş birliği yapıldığı ortaya çıkmıştır. Finansmanı tamamen belediyelerin kendi bütçesinden karşılanan projeler çoğunluğu oluşturmaktadır. Belediyelere finansman desteği veren kuruluşlar ise sırasıyla kalkınma ajansları, merkezi yönetim kurumları ve uluslararası kuruluşlar olmuştur. Araştırma kapsamında toplanılan projelerde hem finansal destek sağlayıcı kurumlar olarak hem de paydaş olarak merkezi yönetim kurumlarının ön plana çıkması "merkezi yönetim kurumlarıyla" iş birliği yapma oranının yüksek olmasıyla tutarlılık göstermektedir.

Araştırma kapsamında toplanan uygulamalar, "yeniden uygulanabilirlik", "ölçeklenebilirlik", "bütçenin kullanımı", "performans göstergelerinin tanımlanması", "içeriğin niteliği" ve "destekleyici dokümanların niteliği" olmak üzere 6 farklı kritere göre araştırma ekibi tarafından değerlendirilerek puanlanmıştır. Puanlama sıralaması ve daha geniş temsiliyetin sağlanması için belediye çeşitliliği dikkate alınarak raporda yer verilme üzere 15 iyi uygulama örneği seçilmiştir. Söz konusu uygulamaların en çok ilişkili olduğu amaç, SKA 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar olmuştur. Bu amacı SKA 4: Nitelikli Eğitim, SKA 13: İklim Eylemi ve SKA 17: Amaçlar İçin Ortaklıklar takip etmiştir. Uygulamaların 12 tanesinin çok paydaşlı olarak hayata geçirildiği gözlemlenmiştir. Raporun ikinci bölümünde söz konusu uygulamaların içeriğine detaylı olarak yer verilmiştir.

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik, 21. yüzyılda toplumların karşı karşıya olduğu ekonomik, sosyal ve çevresel problemlere karşı bugünün ve geleceğin nesillerini koruyabilmek adına stratejiler ve uygulama modelleri öneren bir kavramdır. Sürdürülebilir kalkınma olgusunun küresel düzeyde tartışılması 1972 yılında Stockholm'de gerçekleştirilen BM İnsan Çevresi Konferansı'na (UN Human Environment Conference) dayansa da olgunun kavramsal-laştırılması ve popülerleşmesi 1987 yılında BM tarafından yayınlanan "Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu: Ortak Geleceğimiz Raporu" (Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future) -diğer adıyla Brundtland Raporu- ile olmuştur. Gelecek nesillerin çıkarlarının korunması ve canlı yaşamının devamlılığı için eski yöntemleri bırakarak bir an önce harekete geçilmesi ihtiyacı vurgulanan raporda kalkınma için kapsayıcı ve katılımcı bir anlayışla ilerlenmesi gerektiği varsayımı ortaya koyulmuştur. Ayrıca ortak sorunları tek başına çözebilecek ulus-üstü bir otorite olmadığının altı çizilerek bu sorunların çözümü için uluslararası ölçekte iş birliği yapılması gerekliliği vurgulanmış ve "ortak çaba" çağrısı yapılmıştır.⁷

Raporu takip eden yıllarda BM öncülüğünde, bu ortak çabayı harekete geçirebilecek çeşitli toplantı ve konferanslar düzenlenmiştir. Bu konferanslar arasında en dikkat çekenlerinden biri 1992 yılında Rio De Janeiro'da düzenlenen ve "Yeryüzü Zirvesi" (Earth Summit) olarak da bilinen Çevre ve Kalkınma Konferansı'dır (UN Conference on Environment and Development).⁸ Sosyal, çevresel ve ekonomik meselelerin aslında birbiriyle ilişkili olduğunun ve bu konulardan birinde elde edilecek kazanımın bir diğerindeki başarıya dayandığının altı çizilen zirvenin sonucunda uluslararası, ulusal ve yerel eylemlere rehberlik yapması amaçlanan "Gündem 21" (Agenda 21)⁹ çerçeve belgesi ortaya çıkmıştır. Bu belge, sürdürülebilir kalkınma için birtakım hedef ve eylemleri tanımlayan eylem planlarının öncülerinden biridir.

Yeryüzü Zirvesi'nden sonra sürdürülebilirlik meselesi kapsamında ele alınan sorunların tartışıldığı bir dizi zirve gerçekleştirilmiştir.¹⁰ Sürdürülebilir kalkınma meselesini bütüncül bir şekilde ele alan bir diğer tarihî etkinlik ise 2000 yılında BM nezdinde düzenlenen "Binyıl Zirvesi" (Millennium Summit)¹¹ olmuştur. Zirve neticesinde Gündem 21'e benzer şekilde sürdürülebilir kalkınma amacına erişmek için hazırlanan hedefler seti olan Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni (BKH) içeren "Binyıl Deklarasyonu" (Millennium Declaration)¹² yayınlanmıştır. Zirveyi takip eden süreçte, toplam 8 hedefi, 21 amacı ve 60 göstergesi içeren BKH kapsamında aşırı yoksulluk ve açlık, ilkökul eğitime erişim, çocuk ölümleri, cinsiyet eşitliği, anne sağlığı, bulaşıcı hastalıklar, çevre sürdürülebilirliği ve kalkınma için ortaklık gibi 8 başlıkta ele alınan konularla ilgili ciddi ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak mevcut sorunlar tamamen yok olmamış ve süreçte edinilen kazanımlar bölgeden bölgeye değişiklik göstermiştir. BKH sürecinde edinilen deneyimler üzerine BM organları, üye devletlerin merkezi yönetimleri, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, aka-

7 - "Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future", A/42/427, UN General Assembly, erişim 1 Mayıs 2022, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

8 - "United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, Brazil, June 1992", UN, erişim 7 Mayıs 2022, <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>

9 - Gündem 21 için bkz. UN Conference on Environment and Development, Agenda 21, Rio Declaration, Forest Principles (New York: UN, 1992), Erişim Tarihi: Mayıs 7, 2022, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

10 - Bunlardan bazıları, 1994 Kahire Nüfus ve Kalkınma Konferansı, 1996 Kopenhag Sosyal Kalkınma Konferansı, 1995 Pekin Dördüncü Dünya Kadın Konferansı şeklindedir. Bkz. Sadun Emrealp, *Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı*, (İstanbul: IULA-EMME (UCLG-MEWA) Yayını, 2005), s.21.

11 - Millennium Summit, 6-8 September 2000, New York", UN, erişim 7 Mayıs 2022, <https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2000>

12 - Binyıl Deklarasyonu için bkz. UN Millennium Summit, *United Nations Millennium Declaration* (New York: UN, Dept of Public Information, 2000), Erişim Tarihi: Mayıs 7, 2022 https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_55_2.pdf

13 - UN General Assembly, "Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development".

14 - Tarihte ilk defa sürdürülebilir kalkınmaya yönelik belirlenen amaçlar tüm BM üyeleri tarafından kabul edilmiştir. Bu ülkelerin sayısı 193'tür. Bkz. Jeffrey D. Sachs v.dğr., *Sustainable Development Report 2022: From Crisis to Sustainable Development: The SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s.9, Erişim Tarihi: Haziran 13, 2022, <https://irp.cdn-website.com/be6d1d56/files/uploaded/UN-SDSN%20SDR22%20WEB%20V6%20290522.pdf>

15 - Jeffrey Sachs v.dğr., *Sustainable Development Report 2021* (Cambridge: Cambridge University Press, 2021), Erişim Tarihi: Mayıs 7, 2022, <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment-report/2021/2021-sustainable-development-report.pdf>

16 - Ministry of Development (T.C. Kalkınma Bakanlığı), *Report on Turkey's Initial Steps Towards the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development* (Ankara: 2016), s.1, Erişim Tarihi: Mayıs 1, 2022, http://www.surdurulebilirlik.gov.tr/wp-content/uploads/2016/07/2030_Raporu.pdf

17 - 11. Kalkınma Planı'na ulaşmak için bkz. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)* (2019), Erişim Tarihi: Mayıs 2, 2022 https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf

dem, özel sektör kuruluşları gibi farklı kurumların temsilcileriyle yapılan 3 yıllık istişare süreci sonucunda 2015 yılında "Dünyamızı Dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi" (Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development)¹³ hazırlanmış ve BM Genel Kurulu'nda BM üyesi tüm ülkeler tarafından kabul edilmiştir.¹⁴

Kısaca "2030 Gündemi" ya da "Küresel Gündem" olarak adlandırılan belge, 2016-2030 dönemini kapsayan 15 yıl boyunca ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlarla mücadele etmek için tasarlanmıştır. Gündem kapsamında 17 amaç ve 169 alt hedeften oluşan SKA'lar ortaya konulmuştur. Küresel bir dönüşümü amaçlayan SKA'lar ile birlikte küresel hedeflerin sayısı artırılmış ve kapsamı genişletilmiştir. Ancak "2021 Sürdürülebilir Kalkınma Raporu"na göre mevcut durumda sadece az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler değil, gelişmiş ülkeler de SKA'ların gerisindedir.¹⁵ Her ne kadar bu ülkeler amaçları gerçekleştirmeye diğerlerine göre daha yakın olsa da 2030'a 8 yıl kaldığı düşünüldüğünde bütün ülkelerin bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik çabalarını artırması gerektiği aşikardır.

Türkiye ise 1992 yılında BM nezdinde Rio'da gerçekleştirilen Dünya Zirvesi sonrasında sürdürülebilir kalkınma kavramını gündemine almıştır. Küresel dönüşüm sürecinin aktif ve önemli aktörlerinden biri olmak amacıyla Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'ndan (1996-2000) itibaren hazırladığı ulusal kalkınma planlarında sürdürülebilirlik konusuna yer vermiştir.¹⁶ 2019-2023 dönemi için hazırlanan ve yürürlükte olan 11. Kalkınma Planı'nda da sürdürülebilirlik kavramı çeşitli başlıklar altında değerlendirilmiş ve SKA'ların gerçekleşmesi için ulusal düzeyde yapılacaklar ayrı bir alt başlıkta ele alınmıştır.¹⁷ Türkiye, kendi kalkınma planına SKA'ları eklemesinin yanı sıra amaçlara yönelik mevcut durumu tespit edip ulusal ölçekte yürütülen çalışmaları raporlamaktadır. Bu kapsamda 2016 ve 2019 yıllarında Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme Raporlarını (VNR) yayınlamıştır. Son olarak, 19 Temmuz 2022 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan T.C. Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile ülke düzeyinde gerçekleştirilen SKA çalışmalarını takip etmek ve konu ile ilgili çalışma yürüten kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak üzere ilgili bakanlık ve diğer resmi kurumların başkanlarından oluşan "Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu" kurulmuştur.¹⁸ Kurulun çalışmaları, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı koordinasyonunda yürütülecektir.

Başta Gündem 21 olmak üzere onu takip eden uluslararası gündemlerde ve tartışmalarda mevcut sorunların önemli bir kısmının yerelde vuku bulduğu belirtilmiştir. Dünyada ve Türkiye'de uluslararası kurumlara ve merkezi yönetim kurumlarına ek olarak, yereldeki aktörlerin de ulusal ve uluslararası kuruluşlarla ve yereldeki diğer aktörlerle ortaklık kurarak sorunlara çözüm üretme sürecine katılması, sürdürülebilir kalkınma sürecinin bir parçası olması ve mevcut sürdürülebilir kalkınma gündemlerini yerel düzeyde

uygulanması gerekliliği vurgulanmıştır. Bu belgelerde yereldeki en önemli aktörlerden biri olarak yerel yönetimlere özel bir vurgu da yapılmaktadır. Örneğin, Gündem 21'in 28. bölümünde gündem kapsamında ele alınan sorunların ve olası çözümlerinin kaynağının yerelde olduğu vurgulanarak yerel yönetimlerin bu sürece katılımının kritik olduğu belirtilmiş; özellikle halkın bilinçlendirilmesi ve harekete geçirilmesindeki rolünün altı çizilmiştir. Ayrıca sürdürülebilir kalkınmanın yerelde gerçekleşmesi için yerel yönetimlere, yerel halkla ve ilgili diğer kuruluşlarla diyalog halinde, "Yerel Gündem 21" (Local Agenda 21) olarak adlandırılan kendi gündemlerini geliştirmeleri ve buna ilişkin strateji belirlemeleri tavsiye edilmiştir.¹⁹

Gündem 21'de vurgulanan şekliyle yerel yönetimler öncülüğünde kentlerde Yerel Gündem 21 belgelerinin oluşturulması ve hayata geçirilmesi, kapsayıcılığı ve paydaş yönetimini, katılımcılık esaslı politika belgelerinin hazırlanmasını, konuyla ilgili küresel, ulusal ve yerel politikalar arasında koordinasyonun sağlanmasını, politika uygulayıcı birimler ve sivil toplum kuruluşlarıyla koordinasyonlu bir çalışma modelinin oluşturulmasını da gündeme getirmiştir.

Öncüllerinden daha kapsamlı olan 2030 Gündemi'nde ise kentler özelinde bir amaç -SKA 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar- belirlenerek yerelin önemine vurgu yapılmıştır. Yerel yönetimler, sürdürülebilirlik serüveninde kentlere atfedilen önemin açık bir şekilde tanındığı bu amacın gerçekleşmesindeki en kritik aktörlerden biri olarak görülmektedir. Diğer yandan Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve BM kurumları başta olmak üzere çeşitli kurumların raporlarında yerel yönetimlerin rollerinin sadece bu amacın gerçekleşmesi için çalışma yapmakla sınırlı olmadığı vurgulanmaktadır.²⁰ SKA'lar kapsamında belirtilen alt hedeflerin çoğunun yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanlarına girdiği sıklıkla dile getirilmektedir.²¹ OECD'nin 2020 yılında yayınlanan "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na Bölgesel Yaklaşım: Sentez Raporu"na (A Territorial Approach to Sustainable Development Goals: Synthesis Report) göre 169 alt hedefin 105'inin gerçekleşmesi yerel ve bölgesel yönetimlerin sürece katkı sunmasıyla gerçekleşebilecektir.²² Yetki ve sorumluluktan kaynaklı doğrudan katkının yanı sıra yerel yönetimler SKA'ları gerçekleştirme sürecine dolaylı olarak da katkı sunmaktadır. Buna ilişkin olarak, yerel yönetimler halkta SKA'lara yönelik farkındalığın ve sahiplenmenin artması için bilgilendirme çalışmaları yapmakta, akademiye özel sektöre ve uluslararası kuruluşlara kadar pek çok farklı sektörden kişi ve kuruluşu bir araya getirerek SKA'ların uygulanmasını hızlandırmak için iş birliklerinin oluşmasında aktif rol oynamaktadır.²³

Farklı küresel eylem planlarında yerele yapılan vurgunun yansımaları olarak ulusal ve uluslararası kurumlar, başta belediyeler olmak üzere yereldeki aktörleri sürdürülebilir

18 - "Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu", T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2022, erişim 22 Temmuz 2022, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/07/20220719-3.pdf>

19 - UN Conference on Environment and Development, Agenda 21, Rio Declaration, Forest Principles.

20 - Söz konusu yayınların bazıları için bkz. OECD, A Territorial Approach to Sustainable Development Goals: Synthesis Report. & Efraim Hernández v.dğr., SDG localization baseline: How local-level actors are driving change and advancing the achievement of the 2030 Agenda (SEI: Stockholm Environment Institute, 2021) & Global Taskforce of Local and Regional Governments, UNDP, UN-Habitat, Roadmap for Localizing the SDGs: Implementation and Monitoring at Subnational Level.

21 - Örnek için bkz. UCLG, The Sustainable Development Goals: What Local Governments Need to Know (2019), Erişim Tarihi: Mayıs 9, 2022, https://www.uclg.org/sites/default/files/the_sdgs_what_local_gov_need_to_know_0.pdf

22 - OECD, A Territorial Approach to Sustainable Development Goals: Synthesis Report.

23 -UCLG, Towards the Localization of The SDGs: Local and

Regional Governments' Report to the 2018 HLPF – 2nd Report (2017), Erişim Tarihi: Mayıs 31, 2022, https://www.uclg.org/sites/default/files/towards_the_localization_of_the_sdgs.pdf

24 - Bu sayı proje başlangıcında 9 olarak belirlenmişken projenin 8 Şubat 1999 tarihli 23605 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile 23'e çıkarılmıştır.

25 - Sadun Emrealp, *Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı*, s.30.

26 - T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu: "Ortak Hedefler İçin Sağlam Temeller"* (Ankara: 2019), Erişim Tarihi: Haziran 17, 2022 https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Surdurulebilir-Kalkinma-Amac-lari-Turkiye-2nci-Ulusal-Go-zden-Gecirme-Raporu_TR-WEB.pdf

27 - T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*, s. 209.

kalkınmayı gerçekleştirme sürecine dahil etmeye yönelik çalışmalar yürütmüştür. Türkiye'de buna ilişkin ilk çalışmalar Türkiye'nin de katıldığı Rio'daki Yeryüzü Zirvesi sonrasında başlamıştır. Bu çalışmaların en önemlilerinden biri, UNDP desteğiyle ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı'nın (IULA-EMME) koordinatörlüğünde 1997-1999 yılları arasında yürütülen "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" Projesi olmuştur. Türkiye'de Yerel Gündem 21'i çeşitli eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri aracılığıyla tanıtmayı, proje sürecinde öğrenilen dersleri hazırlanan yayınlarla yaygınlaştırmayı ve kentlerde katılımcı planlama sürecine katkı sunacak mekanizmalar geliştirmeyi hedefleyen proje 23 kentte hayata geçirilmiştir.²⁴ Projenin başarılı olması sonucu 2000 yılında "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi başlığında ikinci bir proje başlamıştır. Yeni başlayan alt projelerle ve katılımlarla proje ortağı yerel yönetim sayısının 50'yi aşması üzerine, çalışmalar proje formatından çıkartılarak "Türkiye Yerel Gündem 21 Programı" olarak yapılandırılmıştır.²⁵ Türkiye'de yereli ve yerel yönetimleri sürdürülebilir kalkınmanın bir parçası olarak tanıma ve sürece dahil etme çalışmaları 2030 Gündemi döneminde de devam etmiştir. Türkiye'nin 2. VNR'ının hazırlık sürecinde yerel yönetimlerin katkısının alınması ve nihai raporda onların çalışmalarına da yer verilmesi bu çalışmaların en somut örneğidir.²⁶ Ayrıca Türkiye'nin 11. Kalkınma Planı'nın 844. maddesinde T.C Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı koordinasyonunda yerel yönetimleri de içine alan Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu kurulması öngörülmüştür.²⁷

Yerel yönetimlerin sürdürülebilirlik konusundaki farkındalıkları, küresel krizlerin yerel ölçekte artan bir ivmeyle hissedilir duruma gelmesiyle yükselmeye başlamıştır. Bu farkındalıkların artışının da etkisiyle bazı yerel yönetimlerin ulusal ve uluslararası kuruluşların desteğiyle yukarıdan aşağıya (top-down) bir hareket yerine kendi inisiyatifleriyle küresel gündemleri hayata geçirmeye çalıştığı görülmektedir. Aşağıdan yukarı (bottom-up) bir süreç olarak değerlendirilebilecek bu duruma örnek olarak belediyelerin sürdürülebilir kalkınma ile ilgili yürüttükleri raporlama, Küresel Amaçlar'ı plan ve politikalarıyla ilişkilendirmeleri ve SKA'larla ilgili uluslararası ağlara dahil olmaları verilebilir. Örneğin, BM tarafından özel sektör başta olmak üzere kurumlarda sürdürülebilir kalkınma idealini yaygınlaştırmak, bu kurumların çalışmalarını ve stratejilerini sürdürülebilir kalkınma ile ilişkilendirmelerini teşvik etmek amacıyla başlatılan "Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi" (United Nations Global Compact - UNGC) oluşumuna belediyeler de taraf olmaktadır. 2022 yılı itibarıyla ağa taraf olan belediye sayısı 92'dir. Bu yerel yönetimlerin 3 tanesi Türkiye'dendir.²⁸

Yerel yönetimlerin sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığı ve ilgisi hakkında fikir veren bir diğer gösterge de hazırladıkları raporlardır. Dünya üzerinde kurumların sürdürülebilirlik çalışmaları farklı formatlarda hazırlanan raporlarda ele alınmaktadır. Bu format-

lar arasında en yaygın kullanılanlardan biri olan "Küresel Raporlama Girişimi" (Global Reporting Initiative – GRI)²⁹ formatında 50'ye yakın yerel yönetim Sürdürülebilirlik Raporu hazırlamıştır.³⁰ GRI formatında hazırlanan sürdürülebilirlik raporlarına ek olarak yerel yönetimler, Yerel Gözden Geçirme Raporları (Voluntary Local Review - VLR) hazırlayarak bu raporları aralarında BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi (UN Economic and Social Council - ECOSOC) altında 2012 yılında kurulan Yüksek Düzeyli Siyasi Forum'un da (High Level Political Forum - HLPF) olduğu çeşitli etkinliklerde kamuoyuyla paylaşmaktadır. İlk VLR, 2016 yılında yayınlanmıştır. 2021 yılı itibarıyla 125 yerel yönetim VLR hazırlamıştır.³¹

Bu veriler, belediyelerde sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık oluşmaya başladığı ve bu küresel çabaya yönelik çalışmalar yürütüldüğü konusunda bir kanıt sunsa da dünya üzerinde 10.000 civarında şehir³² bulunduğu dikkate alındığında, halen az sayıda yerel yönetimin bu süreci sahiplendiğini söylemek mümkündür. Ancak şunu da vurgulamak gerekir ki verilerin sunduğu bu ipuçları dünyadaki yerel yönetimlerin SKA'lara yönelik farkındalık seviyesini ve bu ideale yönelik yaptıkları çalışmalarını tüm resmiyle göstermede yetersizdir. Dünyadaki yerel yönetimlerin durumunu ve çalışmalarını tespit etmek ve ilerlemelerini izlemek için UCLG her yıl anket çalışması gerçekleştirmekte ve bu çalışmanın raporunu HLPF'te sunmaktadır.³³ Bu raporlar dünyadaki yerel yönetimlerin SKA'lara ilişkin çalışmalarıyla ilgili önemli bir bilgi kaynağı sunmaktadır. Bu anket çalışmasına Türkiye'deki belediyelerinin katılımının çok yüksek olmadığı düşünüldüğünde hem Türkiye genelinde hem de Marmara Bölgesi özelinde benzer bir durum tespit çalışmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir.³⁴

MBB, Marmara Bölgesi'ndeki ihtiyaca istinaden üye belediyeleri arasında Mayıs 2021 tarihinde "Yerel Yönetimler SKA Çalışmaları Araştırması" başlatmıştır. Saha çalışması Haziran 2021 tarihinde sona eren araştırma 12 ildeki (Balıkesir, Bilecik, Bolu, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova) MBB üyesi büyükşehir, il, ilçe ve belde belediyelerinde gerçekleştirilmiştir.³⁵ İki bölümden oluşan araştırmanın ilk ayağı, bölgedeki belediyelerin farkındalık seviyelerini, SKA çalışmalarını ve SKA'ları yönetim sürecine nasıl dahil ettiklerini ortaya çıkarmak için yapılan online anket çalışmasını içermektedir. Araştırmanın ikinci ayağını ise belediyelerin SKA'ları besleyecek uygulamalarını derlemek için oluşturulan bilgi formu aracılığıyla toplanan SKA uygulamaları oluşturmaktadır. Araştırma için online ankete erişim linki ile bilgi formu MBB üyesi 193 belediyeye resmi yazı ile gönderilmiştir.

Raporun "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Ekseninde Yerel Yönetimler" başlıklı ilk bölümünde araştırma kapsamında yürütülen anket sonuçlarının analizine yer verilmiştir. Belediyelerde SKA'larla ilgili farkındalık düzeyini, kurumsal kapasiteyi, yönetim ve

28 - Türkiye'deki UNGC'ye üyesi belediyeler sırasıyla Mezitli Belediyesi, Nilüfer Belediyesi ve Şişli Belediyesi'dir. Bkz. "Our Participants", UNGC, erişim 31 Mayıs 2022, <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants>

29 - GRI formatı ile ilgili daha fazla bilgi için bkz. "About", GRI, erişim 31 Mayıs 2022, <https://www.globalreporting.org/about-gri/>

30 - GRI artık mevcut raporları kendi açık veri tabanında yayınlamamaktadır. Bu sayı güncel olmayıp 2018 yılında yayınlanan bir makaleden alınmıştır. Makale için bkz. Lunder Niemann, Thomas Hoppe, "Sustainability Reporting by Local Governments: a Magic Tool? Lessons on Use and Usefulness From European Pioneers", *Public Management Review*, 20:1 (2017): 201-223, s. 205.

31 - VLR veri tabanı için bkz. "Voluntary Local Reviews", UN-Habitat, erişim 27 Ocak 2022, <https://unhabitat.org/topics/voluntary-local-reviews>

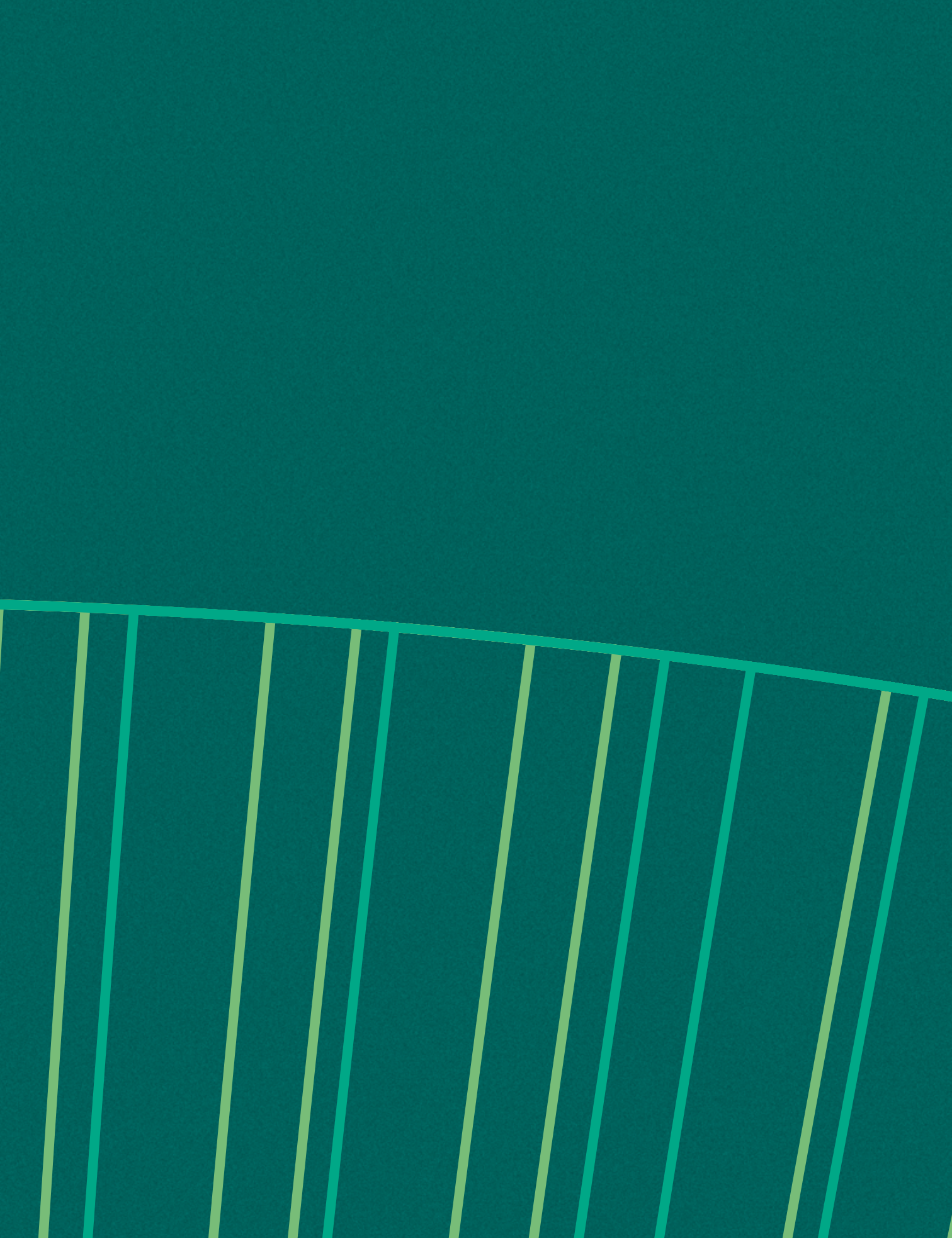
32 - "Cities in the world", OECD, erişim 1 Ocak 2022, <http://www.worldcitiestool.org>

33 - UCLG'nin hazırladığı raporlar için bkz. "Publications", UCLG, erişim 31 Mayıs 2022, <https://www.uclg.org/en/resources/publications>

34 - 2021 yılında yayınlanan 5. raporda Türkiye'den ankete katılım sayısı verilmemiştir. Fakat Türkiye'nin dahil olduğu Orta Doğu ve Kuzey Asya bölgesinden yalnızca 19 kurum ankete yanıt vermiştir. Bu veriden yola çıkarak Türkiye'den çok az kurumun ankete yanıt verdiği söylenebilir. Rapor için bkz. UCLG, *Towards the Localization of SDGs: Sustainable and Resilient Recovery Driven by Cities and Territories*.

35 - Marmara Bölgesi'nde 11 il bulunmaktadır. Bu iller Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova'dır. Fakat araştırmanın yapıldığı tarihte MBB üye belediyeleri arasında yer alan Bolu Belediyesi de araştırmaya dahil edilmmiştir.

planlama mekanizmalarını ve ihtiyaçları tespit etmeyi amaçlayan ankete toplam 106 belediye katılım göstermiştir. Anket soruları, "SKA Farkındalık Düzeyi", "SKA Çalışmaları" ve "SKA Yönetimi" olmak üzere 3 temel meseleyi ölçmek üzere tasarlanmıştır ve raporda anket bulguları bu 3 ana başlık altında analiz edilmiştir. "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Ekseninde Yerel Yönetimlerin İyi Uygulama Örnekleri" başlıklı ikinci bölümde ise belediyelerin SKA'ları gerçekleştirmeye yönelik iyi uygulamalarını ortaya koymak ve yaygınlaştırmak amaçlanmıştır. Bu maksatla, 37 belediye tarafından iletilen 147 iyi uygulamanın genel değerlendirmesi yapılmıştır. Ayrıca "yeniden uygulanabilirlik", "ölçeklenebilirlik", "bütçenin kullanımı", "performans göstergelerinin tanımlanması", "içeriğin niteliği" ve "destekleyici dokümanların niteliği" başlıklı 6 farklı kritere göre değerlendirme yapılarak ve farklı belediyelerin temsiliyeti gözetilerek seçilen 15 uygulamanın detaylı tasvirine yer verilmiştir. Sahadaki mevcut durumu ve ihtiyaç alanlarını ortaya koyan raporun, SKA'ların yerelleşmesine yönelik çalışma yürüten yerel yönetimlerin, merkezi yönetim kurumlarının, yerel yönetim birliklerinin ve diğer uluslararası, ulusal ve yerel kuruluşların stratejilerinin ve yol haritalarının belirlenmesine katkı sunması hedeflenmektedir.

1

**SÜRDÜRÜLEBİLİR
KALKINMA AMAÇLARI
EKSENİNDE YEREL
YÖNETİMLER**

1.1. Araştırma Yöntemi

MBB, Yerel Yönetimler SKA Çalışmaları Araştırması'nın ilk ayağı olan anket çalışması ile Marmara Bölgesi'nde yer alan belediyelerin SKA'lara yönelik farkındalığı, SKA çalışmaları ve SKA yönetimi ile ilgili mevcut durumunu ve ihtiyaçlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bu bölümünde MBB üyesi belediyelerin görüşleri açık uçlu ve seçmeli sorular ile alınarak raporlanmıştır. Anketi oluşturan 17 soru hazırlanırken UCLG'nin uluslararası izleme mekanizmasına katkı sunabilmek amacıyla UCLG'nin SKA'ların yerelleşmesi konusunda her yıl yürüttüğü araştırmanın anket sorularından da yararlanılmıştır.³⁶

Online olarak hazırlanan anket linki MBB üyesi 193 belediyeye resmi yazı ile iletilmiştir. Anketin açık olduğu Mayıs-Haziran 2021 tarihleri arasında toplam 106 belediye anketi doldurmuştur. Aynı belediyeden birden fazla yanıt gelmesi durumunda ilgili kişilerle iletişime geçilmiştir ve tek bir yanıt üzerinde mutabakata vararak ortak yanıtlarını MBB'ye iletmeleri talep edilmiştir. Dolayısıyla her bir belediyeden ilgili temsilcilerinin üzerinde mutabık kaldığı yanıtlar analiz için dikkate alınmış, diğer yanıtlar veri setinden çıkarılmıştır.

Anket formlarını dolduran belediye temsilcilerinin kurumlarındaki yetki düzeyi değişkenlik göstermektedir. Bazı belediyelerde sorular belediye başkan yardımcısı düzeyinde yanıtlanırken bazılarında başkan danışmanı, müdür, birim sorumlusu, şef veya uzman personel tarafından doldurulmuştur.

Tablo 1: Anketi Dolduran Belediye Temsilcilerinin Dağılımı

Anketi Dolduran Belediye Temsilcileri	
Unvan	Belediye Sayısı
Başkan Yardımcısı	5
Başkan Danışmanı	1
Müdür, Birim Sorumlusu veya Şef	45
Uzman	50
Bilinmiyor	5

Benzer şekilde, anketi dolduran belediye temsilcilerinin bağlı olduğu birimler de belediyeler arasında farklılık göstermektedir. Anket formlarını dolduran temsilciler çoğunlukla Strateji Geliştirme Müdürlüğü'nde görev yapmaktadır. Bunu Mali Hizmetler Müdürlüğü takip etmiştir. Yazı İşleri Müdürlüğü ile Etüd ve Projeler Müdürlüğü ise üçüncü sırada gelmektedir. Bu müdürlüklerin yanı sıra Basın Yayın, Araştırma ve Geliştirme, İnsan Kaynakları, Fen İşleri, Dış İlişkiler, Özel Kalem, Kültür ve Sosyal Hizmet, Destek Hizmetleri, Temizlik

36 - UCLG'nin 2022 yılında yürüttüğü anketin sorularına ulaşmak için bkz. "Survey on the Role of Local and Regional Governments and Their Associations", UCLG, erişim 1 Haziran 2022, <https://www.survey.uclg.org/en/>

Hizmetleri, Çevre Koruma, Sıfır Atık, İmar ve Şehircilik, İklim Değişikliği Müdürlükleri ile Başkanlık Makamı ve belediyelerin çeşitli merkezlerinden temsilciler de anket forumunu doldurmuştur.

Raporda araştırmanın anket soruları üç kategori altında değerlendirilmiştir. Bu kategoriler sırasıyla belediyelerde bireysel ve kurumsal farkındalığı ölçen “SKA farkındalık düzeyi” soruları, SKA’lar ile ilgili çalışmaları içeren “SKA çalışmaları” soruları ve belediyelerin yönetim süreçlerine SKA’ları nasıl dahil ettiğini ölçen “SKA yönetimi” sorularıdır. Araştırmanın bulguları, bu kategorileri temsil eden “Belediyelerin SKA Farkındalık Düzeyi”, “Belediyelerin SKA Çalışmaları” ve “Belediyelerin SKA Yönetimi” başlıkları altında sunulmaktadır.

“Belediyelerin SKA Farkındalık Düzeyi” başlığı kapsamında belediye çalışanlarının SKA’lar konusunda farkındalığı, belediyede SKA’lar ile ilgili kurumsal yapılanma ve belediye içinde SKA’larla ilgili yürütülen farkındalık çalışmaları mercek altına alınmıştır. “Belediyelerin SKA Çalışmaları” bölümünde ise belediyelerin sürdürülebilirlik ve SKA’lar ile ilişki düzeylerini belgeleyecek somut veriler ve faaliyetler araştırılmıştır. Stratejik planlar, raporlamalar, merkezi yönetimle koordinasyon ve yerelleşme çalışmaları bu kapsamda değerlendirilmiştir. Son olarak “Belediyelerin SKA Yönetimi” başlığında belediyelerin SKA’ları gerçekleştirmek üzere kurduğu iş birlikleri ele alınmıştır.

37 - Raporda kullanılan “Marmara Bölgesi” ifadesi araştırmanın yürütüldüğü 12 ili kapsayan bir bölgeyi ifade etmektedir.

38 - Araştırmanın yapıldığı tarihte MBB üye belediyeleri arasında yer alan Bolu Belediyesi coğrafi olarak Marmara Bölgesi’nde yer almasa da araştırmaya dahil edilmiştir. Bolu Belediyesi araştırma yapıldığı tarihten sonra MBB üyeliğinden çıkmıştır, fakat belediyenin yanıtları araştırmaya dahil edilmiştir.

1.2. Araştırmaya Katılan Belediyeler

Araştırma alanı, Marmara Bölgesi’nde³⁷ yer alan ve MBB üyesi olan 12 il (Balıkesir, Bilecik, Bolu, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova)³⁸ olarak belirlenmiştir. Bu illerde MBB üyesi 193 belediyenin tamamına iletilen ankete %55 oranında (106 belediye) katılım sağlanmıştır. MBB üyesi tüm büyükşehir ve il belediyeleri araştırmada temsil edilirken araştırmaya katılmayan belediyelerin ilçe ve belde belediyeleri olduğu görülmektedir. Ankete yanıt veren belediyelerin neredeyse tamamı soruların büyük bir çoğunluğuna cevap vermiştir.

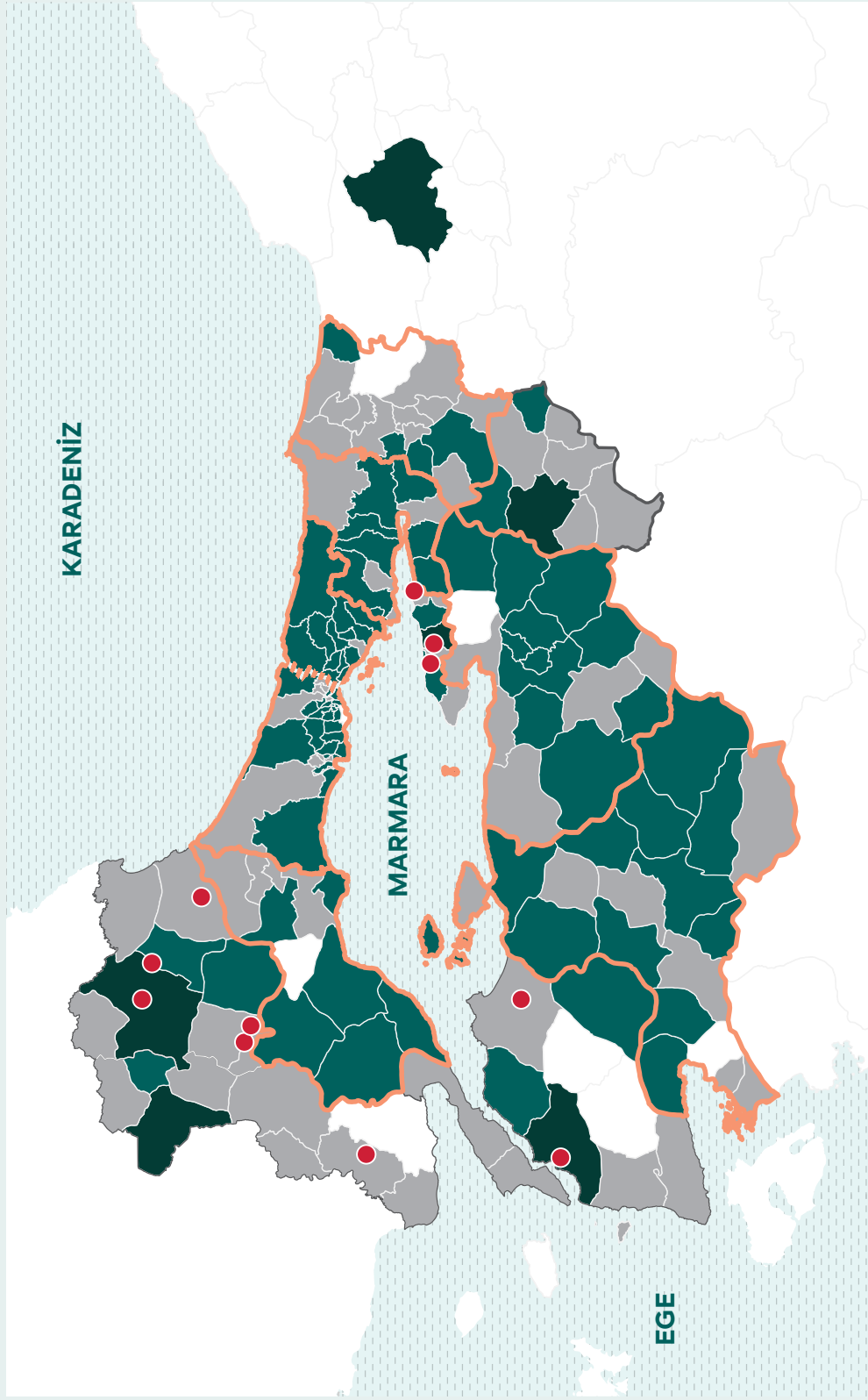
Grafik 1: MBB Üye Belediyelerinin Ankete Katılım Durumu

%55 oranında katılım sağlandı.

● Çalışmaya Katılan Belediye Sayısı: 106 (%55)	● Çalışmaya Katılmayan Belediye Sayısı: 87 (%45)
--	--

Harita 1: MBB Üye Belediyelerinin Ankete Katılım Durumu

Büyükşehir Belediyeleri

- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
- Bursa Büyükşehir Belediyesi
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi

İl Belediyeleri

- Bilecik Belediyesi
- Bolu Belediyesi
- Çanakkale Belediyesi
- Edirne Belediyesi
- Kırklareli Belediyesi
- Yalova Belediyesi

İlçe Belediyeleri

- Adalar Belediyesi
- Altıeylül Belediyesi
- Arnavutköy Belediyesi
- Ataşehir Belediyesi
- Avcılar Belediyesi
- Bağcılar Belediyesi
- Bahçelievler Belediyesi
- Balya Belediyesi
- Bandırma Belediyesi
- Başakşehir Belediyesi

- Bayrampaşa Belediyesi
- Beşiktaş Belediyesi
- Beykoz Belediyesi
- Beylikdüzü Belediyesi
- Beyoğlu Belediyesi
- Bigadiç Belediyesi
- Büyükçekmece Belediyesi
- Büyükorhan Belediyesi
- Çayırova Belediyesi
- Çekmeköy Belediyesi
- Çiftlikköy Belediyesi
- Çınarcık Belediyesi
- Derince Belediyesi
- Dursunbey Belediyesi
- Edremit Belediyesi
- Ergene Belediyesi
- Esenler Belediyesi
- Esenyurt Belediyesi
- Gönen Belediyesi
- Kestel Belediyesi
- Fatih Belediyesi
- Gaziosmanpaşa Belediyesi
- Gebze Belediyesi
- Geyve Belediyesi
- Gölcük Belediyesi
- Güngören Belediyesi
- Gürsu Belediyesi
- Havran Belediyesi
- Hayrabolu Belediyesi
- İnegöl Belediyesi

- İzmit Belediyesi
- İznik Belediyesi
- Kadıköy Belediyesi (İstanbul)
- Kartepe Belediyesi
- Keles Belediyesi
- Kepsut Belediyesi
- Körfez Belediyesi
- Küçükçekmece Belediyesi
- Lapseki Belediyesi
- Lüleburgaz Belediyesi
- Malkara Belediyesi
- Maltepe Belediyesi
- Marmara Adalar Belediyesi
- Marmara Ereğlisi Belediyesi
- Mustafakemalpaşa Belediyesi
- Nilüfer Belediyesi
- Osmaneli Belediyesi
- Pendik Belediyesi
- Pınarhisar Belediyesi
- Sancaktepe Belediyesi
- Sapanca Belediyesi
- Sarıyer Belediyesi
- Şarköy Belediyesi
- Savaştepe Belediyesi
- Serdivan Belediyesi
- Şile Belediyesi
- Silivri Belediyesi
- Şişli Belediyesi

- Süleymanpaşa Belediyesi
- Süloğlu Belediyesi
- Sultanbeyli Belediyesi
- Sultangazi Belediyesi
- Susurluk Belediyesi
- Karamürsel Belediyesi
- Osmangazi Belediyesi
- Tuzla Belediyesi
- Ümraniye Belediyesi
- Üsküdar Belediyesi
- Yenice Belediyesi
- Yenipazar Belediyesi
- Yenişehir Belediyesi
- Yıldırım Belediyesi
- Zeytinburnu Belediyesi

Belde Belediyeleri

- Alpullu Belediyesi
- Büyükmandıra Belediyesi
- Çakıllı Belediyesi
- Esetçe Belediyesi
- Kepez Belediyesi
- Gümüşçay Belediyesi
- Kadıköy Belediyesi (Yalova)
- Kavaklı Belediyesi
- Kaytazdere Belediyesi
- Üsküp Belediyesi
- Teşvikiye Belediyesi

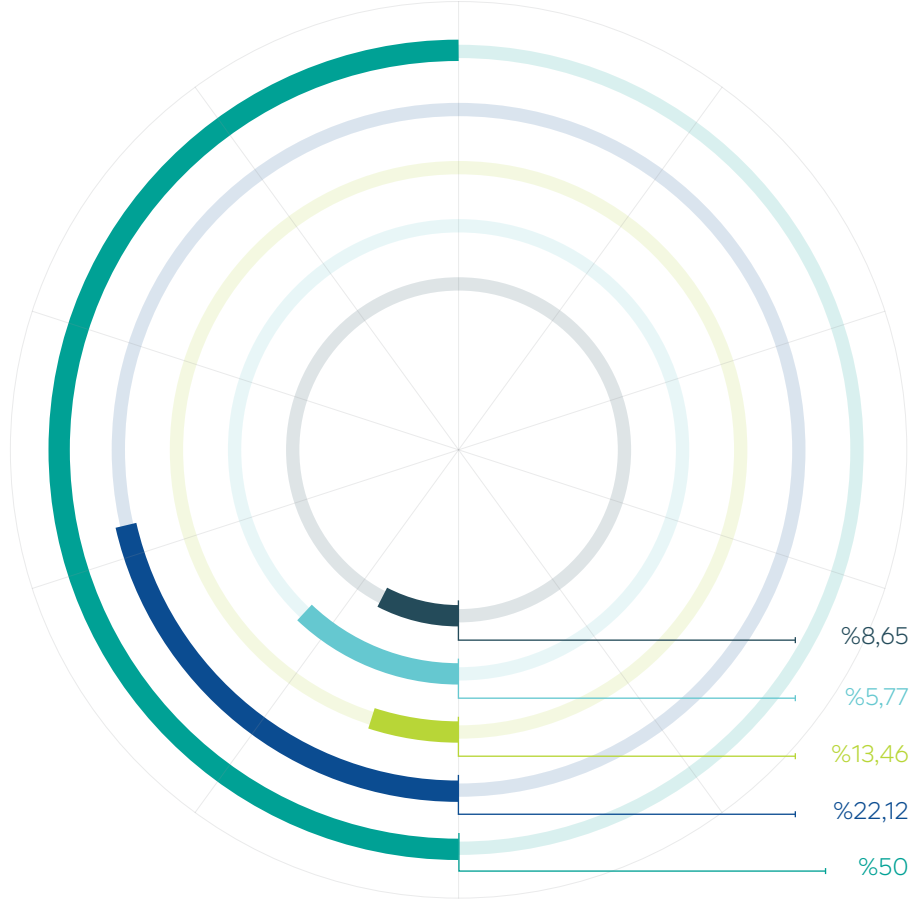
1.3. Araştırma Bulguları

1.3.1 Belediyelerin SKA Farkındalık Düzeyi

SKA'lar, küresel ölçekte daha yaşanabilir ve sürdürülebilir bir dünya oluşturmak amacıyla sosyal, çevresel ve ekonomik dönüşümü gerçekleştirmeyi hedefleyen bir yol haritası niteliği taşımaktadır. Bu dönüşüm sürecinin başlaması için öncelikle SKA'lara yönelik bireysel ve kurumsal farkındalığın gelişmesi gerekmektedir. Farkındalığı yüksek olan kurumlar dönüşüme, yenilenmeye ve bu dönüşümü sağlayacak uygulamaları hayata geçirmeye hazırdır. Yerel yönetimler nezdinde ise nitelikli insan kaynağının oluşturulması, kurumsal ölçekte ve birimler arasında yetki ve sorumluluk alanlarının belirlenmesi, gerekli kurumsal yapılanmaların yapılması ve çalışanların SKA'lar konusunda bilgi sahibi kılınması; tüm hizmet ve çalışmaların SKA'ların yerelleşmesine katkı sağlama için en öncelikli ve temel adımları oluşturmaktadır. Bu bölümde Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin SKA'lar konusunda kurumsal farkındalığını değerlendirebilmek için belediye çalışanlarının SKA farkındalık düzeyleri, belediyelerin SKA'lar ile ilgili kurumsal yapılanması ve belediye içinde yürütülen farkındalık çalışmaları hakkındaki soruların yanıtlarının analizine yer verilmiştir.

1.3.1.1 Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalık Düzeyi

Araştırmaya katılan belediyelere "Belediyenizdeki çalışanların SKA'lara dair farkındalık düzeyini aşağıdaki ifadelerden hangisi daha iyi tanımlar?" sorusu sorularak çalışanların SKA'lar ile ilgili bireysel farkındalık seviyesi belirlenmeye çalışılmıştır. Söz konusu soruya toplamda 104 belediye yanıt vermiştir. Cevaplar değerlendirildiğinde belediye çalışanlarının SKA'lar ile ilgili farkındalık düzeyinin gelişime açık olduğu görülmektedir. Ankete yanıt veren belediyelerin yaklaşık %9'u belediye çalışanlarının SKA farkındalık düzeyini bilmediğini ifade ederken %50'si çalışanların çok azının SKA farkındalığı olduğunu belirtmiştir. Belediye çalışanlarında farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu ifade eden belediyelerin oranı ise yaklaşık %13'tür. Bu belediyeler ayrıca SKA'ları stratejilerinde önemli bir referans olarak kullandıklarını ifade etmiştir. Belediyelerin yaklaşık %22'si ise çalışanların çoğunda SKA hakkında bir farkındalık düzeyi olsa da SKA'ların belediye hizmetleriyle olan ilgisinin farkında olmadıklarını belirtmiştir. %6 oranında belediye, çalışanlarının çoğunun SKA'ların farkında olduğunu ve çalışmalarında onlara atıfta bulunduğunu ifade ederken henüz stratejik düzeyde SKA'ların uygulamaya alınmadığını da vurgulamıştır. SKA'lar ile ilgili bireysel ve kurumsal farkındalık arttıkça SKA'ların stratejik düzeyde değerlendirilme ve uygulanma olasılığının artması ve bununla ilişkili olarak belediyelerin de bireysel ve kurumsal seviyede kapasitelerini SKA'lar ile uyumlu bir şekilde geliştirmesi mümkün olacaktır.

Grafik 2: Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalık Düzeyi

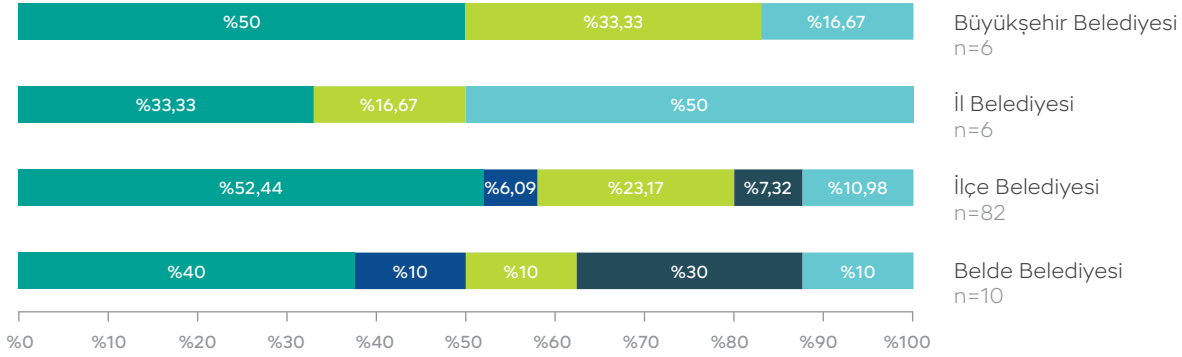
- Belediyemizde çalışan çok az kişi SKA'lar hakkında bilgi sahibidir.
- Belediyemizde çalışanların çoğunluğu SKA'ları duymuştur ancak bunların belediye hizmetleriyle bağlantılarının farkında değildir.
- SKA'lar belediyemizde iyi bilinmekte ve stratejilerimizde önemli bir referans olarak kullanılmaktadır.
- Belediyemizde çalışanların çoğunluğu SKA'ların farkındadır ve bunlara atıfta bulunur ancak SKA'lar stratejilerimizde önemli bir referans olarak kullanılmamaktadır.
- Bilmiyorum.

n= 104

n: Cevap veren belediye sayısı

Belediye kategorilerine göre veriler incelendiğinde, büyükşehir, ilçe ve belde belediyelerinin daha çok “Belediyemizde çalışan çok az kişi SKA’lar hakkında bilgi sahibidir.” şıkkını tercih etme eğiliminde olduğu görülmektedir. İl belediyeleri ise çoğunlukla SKA’ların belediyelerinde iyi bilindiğini ve stratejilerinde önemli bir referans olarak kullanıldığını belirtmiştir. Tüm belediye kategorilerinde en az tercih edilen yanıtlardan biri “Belediyemizde çalışanların çoğunluğu SKA’ların farkındadır ve bunlara atıfta bulunur ancak SKA’lar stratejilerimizde önemli bir referans olarak kullanılmamaktadır.” şıkkı olmuştur.

Grafik 3: Belediye Kategorilerine Göre Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalık Düzeyi

- Belediyemizde çalışan çok az kişi SKA’lar hakkında bilgi sahibidir.
- Belediyemizde çalışanların çoğunluğu SKA’ların farkındadır ve bunlara atıfta bulunur ancak SKA’lar stratejilerimizde önemli bir referans olarak kullanılmamaktadır.
- Belediyemizde çalışanların çoğunluğu SKA’ları duymuştur ancak bunların belediye hizmetleriyle bağlantılarının farkında değildir.
- SKA’lar belediyemizde iyi bilinmekte ve stratejilerimizde önemli bir referans olarak kullanılmaktadır.
- Bilmiyorum.

n= 104

n: Cevap veren belediye sayısı

1.3.1.2 Belediyelerde SKA Çalışmalarının Koordinasyonu

Belediyelerde SKA’ların konumunu ve bu alandaki kurumsal farkındalığını tespit etmek amacıyla sorulan “Belediyenizde SKA’lar ile ilgili çalışmaların koordinasyonundan hangi birim ya da kişiler sorumludur?” sorusuna 104 belediyeden cevap gelmiştir. Katılan belediyelerin cevapları değerlendirildiğinde bir önceki soruyla tutarlı olarak yaklaşık yüzde %52 oranında belediyenin SKA’lar özelinde sorumlu / koordinasyon sağlayan bir

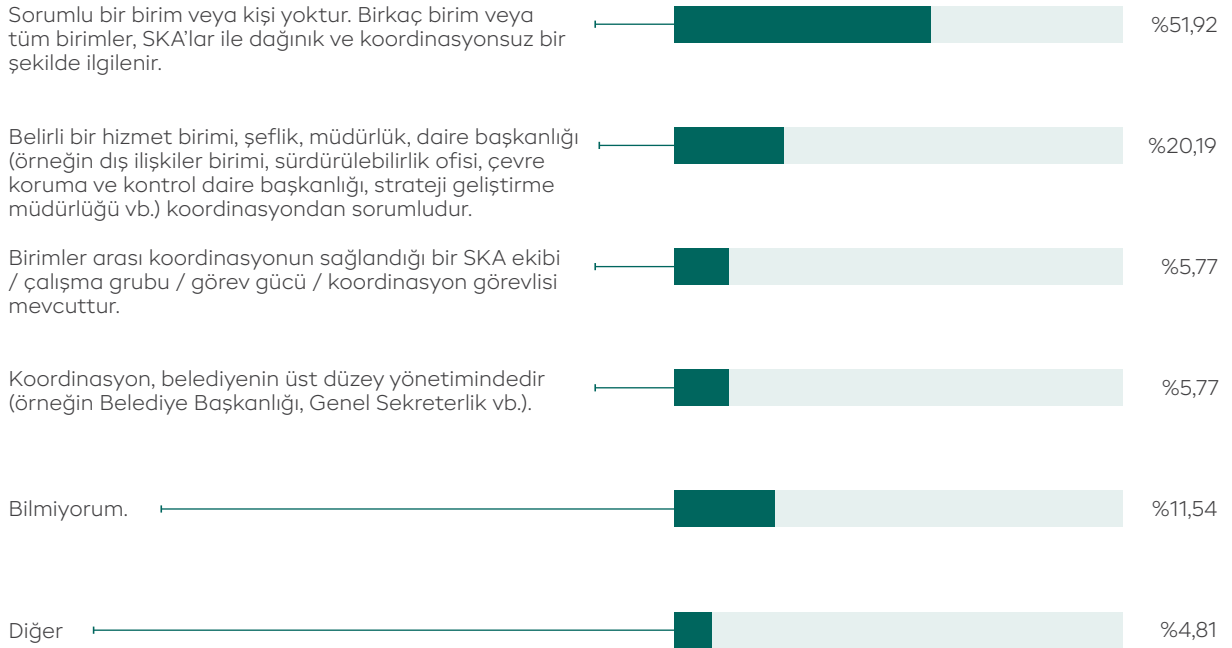

39 - Belirtilen birimler, Özel Kalem Müdürlüğü, Etüd ve Projeler Müdürlüğü ile Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğüne bağlı Yerel Kalkınma ve AB İlişkileri Koordinasyon Merkezi şeklindedir.

çalışanı olmadığı ya da SKA çalışmalarının farklı birimler tarafından dağınık ve koordinasyon sağlanmadan ilerlediği görülmektedir. Bu nedenle belediyelerin kurumsal yapılanmalarında SKA entegrasyonu sağlanması konusunun da gelişime açık bir alan olduğu gözlemlenmektedir.

SKA çalışmalarının belediye içerisinde sorumluluk verilmiş belirli bir birim tarafından yürütüldüğünü belirten belediyelerin oranı yaklaşık olarak %26'dır. Bu oranın %6'sı SKA çalışmalarındaki koordinasyonu birimler arası koordinasyonun sağlandığı bir SKA ekibi tarafından yürütürken %20'si belirli bir hizmet birimi düzeyinde sağladığını ifade etmektedir. Yaklaşık %6 düzeyinde belediyenin ise SKA çalışmalarını en üst yönetim düzeyinde sağladığı görülmektedir. %5 oranında belediye "diğer" şıkkını tercih etmiştir. Bu şıkkı tercih edenlerin 3 tanesi SKA'lara ilişkin sorumlu birimin adını vermiş,³⁹ diğer belediyeler ise özellikle görevlendirilmiş bir birim olmasa da bazı birimlerin SKA'lara yönelik çalışmalar yürüttüğünü belirtmiştir

Grafik 4: Belediyelerde SKA Koordinasyonundan Sorumlu Birim / Kişi

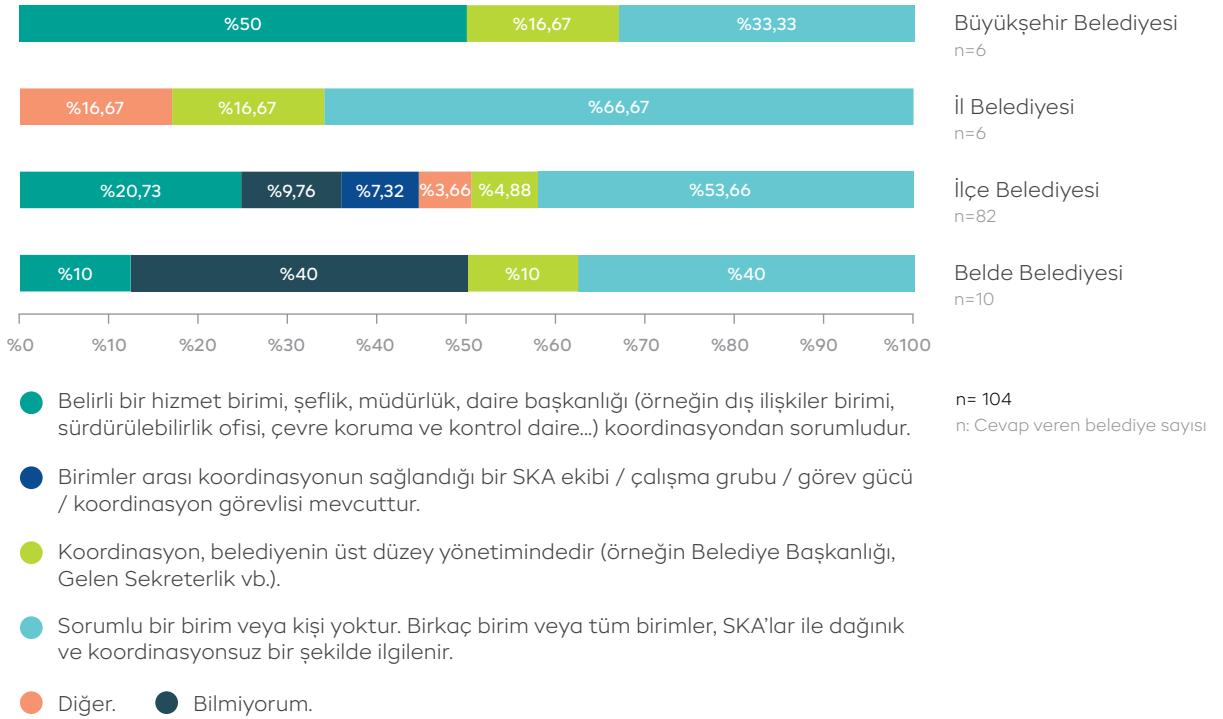

n= 104

n: Cevap veren belediye sayısı

İl, ilçe ve belde belediyeleri çoğunlukla belediyelerinde SKA'lar ile ilgili koordinasyondan sorumlu bir birim veya kişi olmadığını, bir ya da birkaç birimin SKA'lar ile ilgili çalışmaları birbirleriyle koordinasyon olmaksızın yürüttüğünü ifade etmiştir. Büyükşehir belediyeleri ise daha çok SKA'lar ile ilgili çalışmaları belirli bir hizmet birimi, şeflik, müdürlük ve daire başkanlığı koordinasyonunda yürütme eğilimindedir. Birimler arası koordinasyonu sağlayan bir SKA ekibine ya da koordinasyon görevlisine sahip olduğunu belirten belediyeler sadece ilçe belediyeleri olmuştur. Tüm belediye kategorilerinde en az tercih edilen şıklardan biri koordinasyonun üst düzey yönetimde olduğunu vurgulayan şık olmuştur.

Grafik 5: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerde SKA Koordinasyonundan Sorumlu Birim / Kişi

Belediyelerde SKA çalışmalarından sorumlu birimler ve bu birimlerin kurumsal yapıdaki fonksiyonları açık uçlu bir soru ile değerlendirildiğinde, bir önceki soruda yapılan tespiti destekler nitelikte, görece az sayıda belediyenin bu soruyu cevaplandığı görülmektedir. SKA'lara yönelik çalışmaların hangi birimler tarafından yürütüldüğüne dair soruya

43 belediye yanıt vermiştir. Bu belediyelerin 9 tanesi “yok”, “mevcut değil,” “bilmiyorum”, “oluşturulacak” şeklinde yanıt verdiği için analizden çıkartılmıştır.

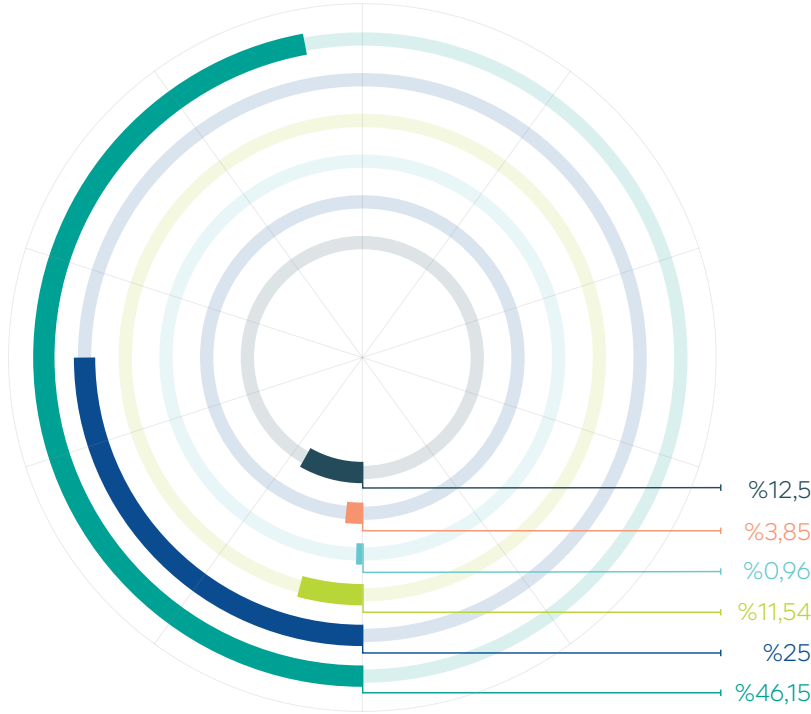
Uzman ve birim adı belirten 34 belediyenin 20’si SKA çalışmalarını ve koordinasyonunu Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Müdürlüğü, Şefliği ya da Servisinin yaptığı ifade etmiştir. 13 belediye ise SKA çalışmalarının Dış İlişkiler Müdürlüğü, Etüt Proje Müdürlüğü, AR-GE Müdürlüğü, Yazı İşleri Müdürlüğü, Sıfır Atık Müdürlüğü, Fen İşleri Müdürlüğü, İç Denetim Koordinatörlüğü, Özel Kalem Müdürlüğü gibi farklı birimler tarafından yapıldığını ifade etmiştir. Soruya yanıt veren belediyelerin çoğunda SKA çalışmaları ve koordinasyonu bir birimin sorumluluğundayken 2 belediyede birden fazla birim ilgili konudaki çalışmaları yürütmektedir. 1 belediye ise birim belirtmeksizin SKA’lardan sorumlu uzman personelin ismini yazmıştır. Belediyelerin kurumsal şemaları değerlendirildiğinde her bir belediyenin organizasyon şeması ve ilgili birimlerin fonksiyonlarının farklı olduğu gözlenmektedir.

1.3.1.3 Belediye Çalışanlarına Yönelik SKA Farkındalık Çalışmaları

Kurumsal ve bireysel farkındalık seviyesini ortaya serebilecek çalışmalardan biri, belediyelerin kendi çalışanlarına yönelik yürüttüğü SKA’lara yönelik farkındalık çalışmalarıdır. Anket kapsamında belediye çalışanlarına yönelik SKA farkındalığını artırma çalışmaları ile ilgili sorulan soruyu 104 belediye yanıtlamıştır. Bu soruya verilen cevaplar, belediye çalışanlarının mevcut SKA farkındalık düzeyleri ve SKA’ların belediyelerin kurumsal yapılanmasına çalışmaları ile ilgili konusundaki gelişim ihtiyacına ilişkin tespiti destekler niteliktedir.

Gelen yanıtların %46’sı belediye çalışanları için herhangi bir farkındalık çalışması olmadığını ifade ederken belediyelerin yaklaşık %12’si bu konu hakkında bir bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Belediye çalışanlarına yönelik farkındalık çalışmalarının bir veya birkaç birime özel yapıldığını ifade eden belediyelerin oranı %25’tir. Tüm birimlere yönelik farkındalık çalışmaları yapıldığını ifade eden belediyelerin oranı ise yaklaşık %12’dir. Farkındalık artırma çalışmalarının çok gelişkin olduğunu ve tüm birimlere yönelik etkin bir şekilde uygulandığını belirten belediye oranı ise yalnızca %1’dir. Dolayısıyla belediyelerde SKA temelli farkındalık çalışmalarına büyük ölçüde ihtiyaç olduğu görülmektedir. Farkındalık çalışmaları SKA temelli kapasite gelişimi açısından hem bireysel hem kurumsal seviyede kritik bir kaldıraç olarak görülmelidir.

Grafik 6: Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalığını Artırmak İçin Yapılan Çalışmalar

- Farkındalık artırma çalışmaları yoktur.
- Bir veya birkaç birime özel bazı çalışmalar (eğitimler, çalıştaylar vb.) yapılır.
- Tüm birimlere yönelik bazı farkındalık artırma çalışmaları yapılır.
- Farkındalık artırma çalışmalarımız oldukça gelişkindir ve tüm birimlere yönelik etkin bir şekilde uygulanır.
- Diğer.
- Bilmiyorum.

n= 104

n: Cevap veren belediye sayısı

İl, ilçe ve belde belediyelerinin çoğunluğu belediyelerinde farkındalık artırmaya yönelik çalışma olmadığını belirtirken büyükşehir belediyeleri daha çok bir ya da birkaç birime özel eğitim düzenlendiğini ifade etmiştir. "Farkındalık artırma çalışmaları oldukça gelişkindir ve tüm birimlere uygulanır." şikki ise yalnızca bir ilçe belediyesi tarafından işaretlenmiştir.

Grafik 7: Belediye Kategorilerine Göre Belediye Çalışanlarının SKA Farkındalığını Artırmak İçin Yapılan Çalışmalar

Büyükşehir Belediyesi
n=6

İl Belediyesi
n=5

İlçe Belediyesi
n=83

Belde Belediyesi
n=10

%0 %10 %20 %30 %40 %50 %60 %70 %80 %90 %100

n= 104
n: Cevap veren belediye sayısı

- Bir veya birkaç birime özel bazı çalışmalar (eğitimler, çalıştaylar vb.) yapılır.
- Farkındalık artırma çalışmaları yoktur.
- Farkındalık artırma çalışmaları oldukça gelişkindir ve tüm birimlere yönelik etkin bir şekilde uygulanır.
- Tüm birimlere yönelik bazı farkındalık artırma çalışmaları yapılır.
- Diğer. ● Bilmiyorum.

Belediyelerde SKA'lar hakkında bireysel ve kurumsal düzeyde farkındalık seviyesinin mevcut durumunu değerlendirmek için sorulan sorulara tamamlayıcı olarak, çalışanlarının SKA'lar ile ilgili farkındalığını artırmak için faaliyette bulunduğunu ifade eden belediyelere bu alanda ne tür faaliyetler yürüttüğü sorulmuştur. Böylece bir yandan farkındalık çalışmalarının yukarıda belirtildiği gibi oransal olarak ne seviyede olduğu belirlenirken bu soru ile de belediyelerin bu ifadelerle yönelik ne gibi çalışmalar yaptığı incelenmiştir. Bu soruya yanıt veren 32 belediye arasından 7 tanesi halihazırda çalışmalarının olmadığını ya da çalışmaların henüz taslak aşamasında olduğunu belirttiği için geri kalan 25 belediyenin yanıtı dikkate alınmıştır. Verilen yanıtlara göre, SKA'lar hakkında eğitimler ve seminerler düzenlenmesi belediyelerin en öncelikli farkındalık çalışması olarak görülmektedir. Bu eğitimlerin bazıları doğrudan SKA başlığı altında olurken bazılarının ise "sorumlu tüketim", "enerji tüketimi", "kadın istihdamı" gibi SKA'lar ile ilişkili konularda olduğu görülmektedir.

Belediyeler, stratejik plan hazırlık sürecinde de çalışanlarının SKA farkındalığını yükselten aktiviteler yapmıştır. Bu kapsamda belirtilen faaliyetler, stratejik planda SKA'lara atıf yapılması, söz konusu planın hazırlık sürecinde amaç ve hedefler belirlenirken SKA'ların dikkate alınmasının birimlere vurgulanması, sahada SKA araştırması yapılarak araştırmanın stratejik plana eklenmesi şeklindedir. SKA'lar ile ilgili belediye içinde çalıştay

düzenlenmesi, UCLG ve Uluslararası Yerel Demokrasi Merkezi (International Center for Local Democracy) gibi uluslararası kuruluşların düzenlediği çalıştaylara ve toplantılara katılım sağlanması ve bu tür etkinliklerin belediye çalışanlarına duyurulması da bahsedilen diğer aktiviteler arasındadır. Ayrıca bir belediye, bakanlık ve belediye birliklerinin proje çağrılarında ve yarışmalarına katılarak çalışanlarında farkındalık oluşturduğunu belirtmiştir.⁴⁰ Bir diğer belediye ise SKA'ları belediye meclisinden geçirdiğini vurgulayarak belediyenin Küresel Amaçlar konusundaki bağlılığını resmileştirdiğini ifade etmiştir. Son olarak çalışanlara yönelik e-broşür ya da kurumsal web sitesinde yayınlanan duyurular gibi farklı yollarla bilgilendirme yapılması da belediyeler tarafından dile getirilen farkındalık faaliyetleri arasındadır.

1.3.2 Belediyelerin SKA Çalışmaları

Bir önceki bölümde SKA'ları gerçekleştirmeye yönelik ilk adım olarak ele alınan farkındalık ve kurumsal yapılanmadan sonraki aşama olarak görülebilecek SKA faaliyetleri ve çalışmaları bu bölümde ele alınmaktadır. Bu bağlamda belediyelerin SKA'lara yönelik politika belgesi, eylem planı, SKA'ları gerçekleştirmek için çalışma yürütüleceğine dair kurumsal bir beyanı ya da SKA raporu olup olmadığı; SKA'ları gerçekleştirmek için hangi tür mekanizmaları ve araçları önceliklendirdiği incelenmiştir. Ayrıca belediyelerin 5 yıllık eylemlerine yön veren ve bu sebeple başat politik belge olarak da görülebilecek stratejik planlarına odaklanılmıştır. Bu kapsamda belediyelerin stratejik planlarında yerel kalkınma için hangi faaliyetlere önem verdiği ve hangi kaynakları kullandığı ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca SKA'ların stratejik planda yer alan hedef / göstergelerle ilişkisi ve belediyelerin hangi SKA'ları stratejik planlarında önceliklendirdiği ele alınmıştır.

SKA'ların gerçekleşmesi için farklı düzeylerdeki kurumların koordine bir şekilde çalışması gerekmektedir. Raporun bu bölümünde, SKA'ların gerçekleşme sürecini etkileyen ulusal-yerel diyalog düzeyine ilişkin soruların yanıtlarına dair bulgular paylaşılmıştır.

Belediyeler, SKA'lara ilişkin mevcut durumu tespit etmek, ilerlemeleri izlemek ve çalışmaları ile stratejilerini iç ve dış paydaşlarıyla paylaşmak için farklı türde raporlar hazırlamaktadır. Son olarak bu bölümde, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu, Sürdürülebilirlik Raporu ve Entegre Rapor hazırlıklarına ilişkin tespitlere yer verilmiştir.

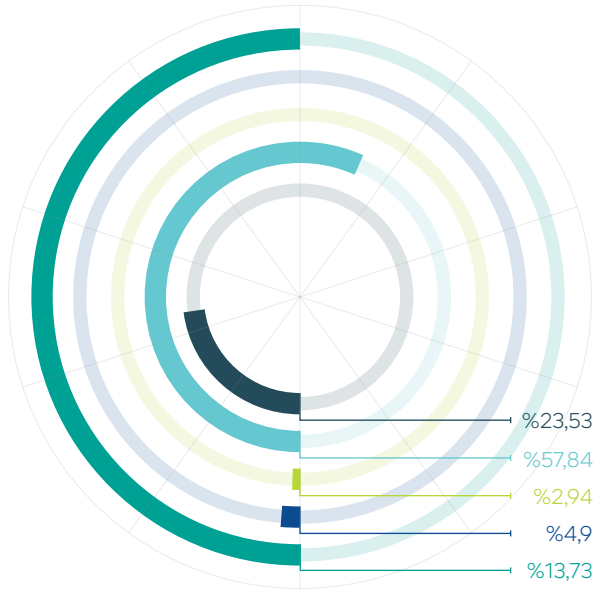
40 - İlgili belediyenin yanıt formunda bu çağrılara veya yarışmalara ilişkin detay verilmemiştir. Fakat MBB'nin "Altın Karınca Ödülleri" bu yarışmalara örnek olarak verilebilir. MBB'nin üye belediyelerinin iyi uygulamalarını ödüllendirdiği Altın Karınca Ödülleri kapsamında 2020 yılından itibaren belediyelerin projelerinin SKA'larla ilişkisi, başvuruların değerlendirme kriterlerine dahil edilmiştir. Bu süreç belediye çalışanlarının SKA farkındalığını artırmasına katkı sunmaktadır. Altın Karınca Ödülleri için bkz. "Hakkında", MBB, erişim 2 Haziran 2022, <http://www.altinkarinca.com.tr/hakkinda>

1.3.2.1 Belediyelerin 2030 SKA Gündemine Yönelik Çalışmaları

Belediyelerin SKA çalışmalarını değerlendirmek için sorulan "Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve / veya SKA'ların uygulanması ve takibi konusunda belediye olarak aşağıdaki eylemlerden hangilerini gerçekleştirdiniz?" sorusuna 102 belediye cevap vermiştir.⁴¹ Soruyu yanıtlayan belediyelerin %5'i belediye başkanı ya da belediye meclisi tarafından kabul edilen ulusal ve / veya uluslararası bir beyan (Basque Deklarasyonu, Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Protokolü vb.) belgesinin mevcut olduğunu ifade etmiştir. Yaklaşık %14 oranında belediye ise belediye başkanı veya belediye meclisi tarafından kabul edilen strateji, politika belgesi, eylem planı veya yol haritaları gibi somut taahhütlerinin olduğunu belirtmiştir. Belediye sınırlarında SKA'ların yerelleşmesine yönelik raporlar (sürdürülebilirlik raporları, entegre raporlar vb.) hazırlayarak paydaşları ve kamuoyu ile taahhüt niteliğinde olmasa da somut hedef ve faaliyetlerini paylaşan belediyelerin oranı ise yaklaşık %3'tür. Belediyelerin yaklaşık %58'si yukarıda bahsedilen düzeyde uygulamalarının olmadığını ifade ederken %24'ü ise "bilmiyorum" ifadesini kullanmıştır.

41 - Bu soruda belediyelerin birden fazla şıkki seçmesine izin verilmiştir.

Grafik 8: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ve / veya SKA'ların Uygulanması ve Takibi Konusunda Belediyelerin Çalışmaları

n= 102

n: Cevap veren belediye sayısı

- Belediye Başkanı veya Belediye Meclisi tarafından kabul edilen strateji, politika belgesi, eylem planı veya yol haritası mevcut (somut taahhüt).
- Belediye Başkanı veya Belediye Meclisi tarafından kabul edilen ulusal veya uluslararası bir beyan belgesi mevcut (Örneğin Basque Deklarasyonu, Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Protokolü vb.).
- Belediye sınırlarında SKA'ların yerelleştirilmesine yönelik hazırlanan rapor mevcut (Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu veya merkezi yönetime, TBMM'ye, paydaşlara, halka yönelik başka amaçlarla ele alınmış sürdürülebilirlik raporu vb.).
- Bu eylemlerin hiçbirini gerçekleştirmedik.
- Bilmiyorum.

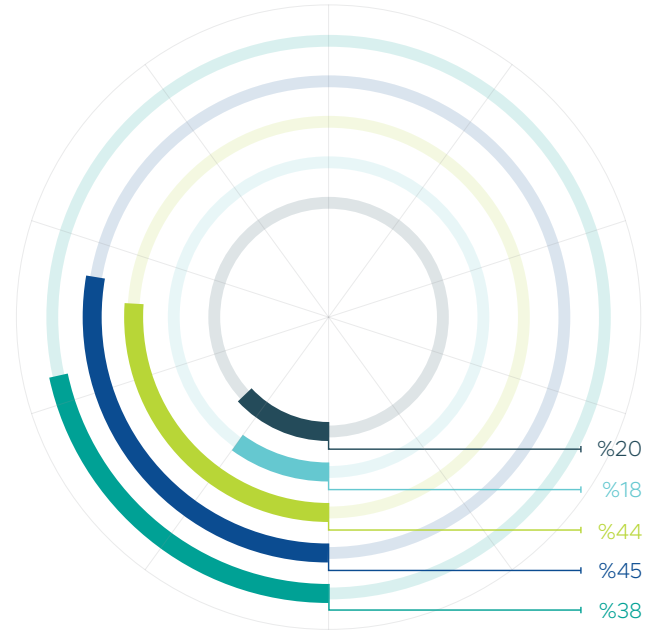
Bu sorunun bir alt sorusu olarak açık uçlu bir şekilde, belediyelere hangi belgeyi kabul ettikleri ve bu belgenin tarihi sorulmuştur. Soruya yanıt veren toplam 12 belediyeden biri "yok" şıkkını seçtiği için analizden çıkartılmıştır. Geri kalan 11 belediyenin 6 tanesi belge olarak stratejik planlarını ifade etmiştir. 4 belediye ise 2020-2024 yılları arasını kapsayacak planları referans göstermiştir. Stratejik planlara ek olarak, İklim için Kentler Protokolü, Paris Deklarasyonu, Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Protokolü ve Başkanlar Sözleşmesi gibi ulusal ve uluslararası belgelere atıfta bulunulmuştur. Son olarak bir belediye 2018 tarihinde SKA'lar ile ilgili meclis kararı alındığını belirtmiştir.

Belediyelerin SKA'ları gerçekleştirmek için yürüttüğü çalışmaların türünü ortaya çıkarmak için sorulan soruya ek olarak SKA'ların gerçekleşmesi için ne tür mekanizma ve araçların kullanımını önceliklendirdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Konu ile ilgili şekillendirilmiş şıklardaki yargıların hangilerinin belediyeleri temsil ettiğine ilişkin soruda belediyelerin en çok tercih ettiği şık yaklaşık %45 ile "SKA'ların gerçekleşmesine yönelik belediyemizde paydaşların karar alma süreçlerine katılımı önceliklendirilir." ifadesi olmuştur. Bu ifadeyi %44 ile SKA'ların gerçekleşmesine yönelik girişimcilik, inovasyon ve teknolojik gelişimin önceliklendirilmesine yönelik şık takip etmiştir. Satın alma süreçlerinde çevreye duyarlı ürün, hizmet ve faaliyetleri önceliklendiren belediyelerin oranı %38

42 - Bu soruda belediyelerin birden fazla şıkkı işaretlenmelerine izin verilmiştir.

Grafik 9: Belediyelerin SKA'ları Gerçekleştirmek Üzere Yararlandığı Araçlar⁴²

- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemizde satın alma süreçlerinde çevreye duyarlı ürün, hizmet ve faaliyetler önceliklendirilir.
- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemizde paydaşların karar süreçlerine katılımı önceliklendirilir.
- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemizde girişimcilik, inovasyon ve teknolojik gelişim önceliklendirilir.
- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemizde yaşam döngüsü değerlendirme faaliyetleri önceliklendirilir.
- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemizde karbon yönetimi faaliyetleri önceliklendirilir.

n= 99

n: Cevap veren belediye sayısı

iken SKA'ların gerçekleşmesine yönelik karbon yönetimi faaliyetlerini önceliklendiren belediyelerin oranı %20'dir. SKA'ların gerçekleşmesine yönelik yaşam döngüsü değerlendirme faaliyetlerini önceliklendiren belediyelerin oranı ise %18'dir.

1.3.2.2 Belediyelerin Stratejik Planlarında SKA'lar

43 - "Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik", T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2018, erişim 3 Haziran 2022, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180226.pdf>

44 - "5393 Belediye Kanunu", T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005, erişim 10 Mart 2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393-20150404.pdf>

45 - Bu soruya 99 belediye yanıt vermiştir. Bu sayıya 2020-2024 dönemi için stratejik plan hazırlamayan belediyeler de dahildir. Soru stratejik plan hazırlamış olan belediyelere yönetildiği için söz konusu planı hazırlamamış olan belediyelerin yanıtları analize dahil edilmemiştir.

Kamu idarelerinde stratejik planlamaya ilişkin yönetmelikte de belirtildiği üzere, belediyelerde stratejik plan, "Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans göstergelerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren planı"⁴³ ifade etmektedir. Türkiye'de 2005 yılında çıkarılan 5393 Sayılı Belediye Kanunu⁴⁴ ile nüfusu 50.000'in üzerinde olan belediyelere stratejik plan yapma zorunluluğu getirilmiştir. Bu planlar, belediyelerin yereldeki kalkınmaya giden yolda eylemlerine şekil veren bir yol haritası olarak da görülebilir.

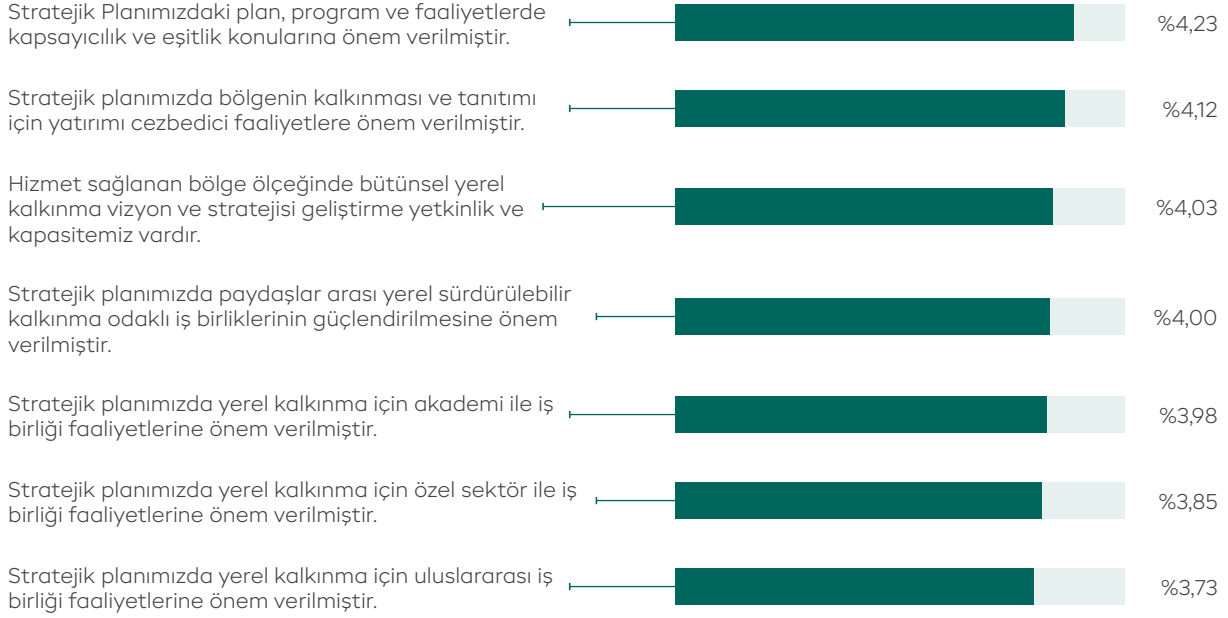
Araştırmada SKA'ların stratejik planlardaki yerini doğrudan tespit etmeden önce SKA'lar kapsamında birçok amacı da besleyebilecek olan "yerel kalkınma" konusunda belediyelerin stratejik planlarında yer alan faaliyetlerle ilgili genel eğilimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla belediyelere 6 tane yargı ifadesi verilmiş ve belediyelerin bu ifadelere ne ölçüde katıldıklarını 5'li likert ölçeğinde değerlendirmeleri istenmiştir.⁴⁵ Buna göre, belediyelerin stratejik planlarındaki program ve faaliyetlerde yerel kalkınma ile ilgili olarak en çok önem verdiği konunun "kapsayıcılık ve eşitlik" olduğu görülmektedir. Bu yanıt, SKA'ların "kimseyi geride bırakma" mottosuyla uyum içindedir.

Stratejik planlarda bölge kalkınması ve tanıtımı için "yatırım cezbedici" faaliyetlere önem verilmesine yönelik eğilim de yüksektir. Bunu "Hizmet sağlanan bölge ölçeğinde bütünsel yerel kalkınma vizyon ve stratejisi geliştirme yetkinlik ve kapasitemiz vardır." ifadesi takip etmiştir.

Belediyelerin stratejik planda "paydaşlar arası yerel sürdürülebilir kalkınma odaklı iş birliklerinin güçlendirilmesi" yönünde eğilimi dördüncü olarak gelmektedir. Araştırmanın bulguları, belediyelerin stratejik planlarında yerel kalkınma için iş birliği faaliyetleri yürütme eğilimlerinin diğer eğilimlere oranla daha düşük olduğunu göstermektedir. Bu noktada akademi ile iş birliği kurma eğilimi önce gelirken bunu özel sektör ile iş birliği faaliyetleri kurma eğilimi takip etmiştir. Son olarak belediyelerin stratejik planlama faaliyetlerinde en az önem verme eğiliminde olduğu hususun uluslararası iş birlikleri olduğu ifade edilmiştir.

Grafik 10: Belediyelerin Stratejik Planlarında Önceliklendirdiği Faaliyetler

Lütfen aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.⁴⁶

n= 68

n: Cevap veren belediye sayısı

22 Nisan 2021 tarihli ve 31462 Sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan “Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Programlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”⁴⁷ göre, kamu kurumlarının, stratejik planlarını ulusal kalkınma planı ve Cumhurbaşkanlığı programı gibi ulusal plan, bölgesel plan, program ve strateji belgelerini dikkate alarak hazırlamaları gerekmektedir. Belediyeler, stratejik planlarını oluştururken ulusal belgelerin yanı sıra çalışma alanlarıyla ilişkili uluslararası strateji ve belgeleri de kendilerine rehber olarak almaktadır.

46 - Bu soruda belediyelerin birden fazla şıkkı seçmesine izin verilmiştir. Ayrıca bu soruda "Kesinlikle Katılmıyorum" şıkkına 1 değeri, "Katılmıyorum" şıkkına 2 değeri, "Kararsızım" şıkkına 3 değeri, "Katılıyorum" şıkkına 4 değeri, "Kesinlikle katılıyorum" şıkkına ise 5 değeri verilmiştir.

Belediyelerin ilgili strateji belgelerinden ve programlardan ne derecede istifade ederek stratejik planlarını hazırladığını değerlendirmek için “Stratejik plan oluştururken aşağıdaki kaynakların hangilerinden faydalaniyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya toplam 99 belediye yanıt vermiştir. Soruya yanıt vermiş olsa da yasal olarak zorunlu olmadığı için 2020-2024 dönemi için stratejik plan hazırlamayan belediyelerin yanıtları veri setinden çıkarılmıştır. Dolayısıyla analiz 68 belediyenin yanıtı üzerinden yapılmıştır. Buna göre stratejik plan hazırlayan belediyeler en yüksek oranda istifade ettikleri kaynakları sırasıyla kent meclisleri, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler vb. paydaşlar (%85),

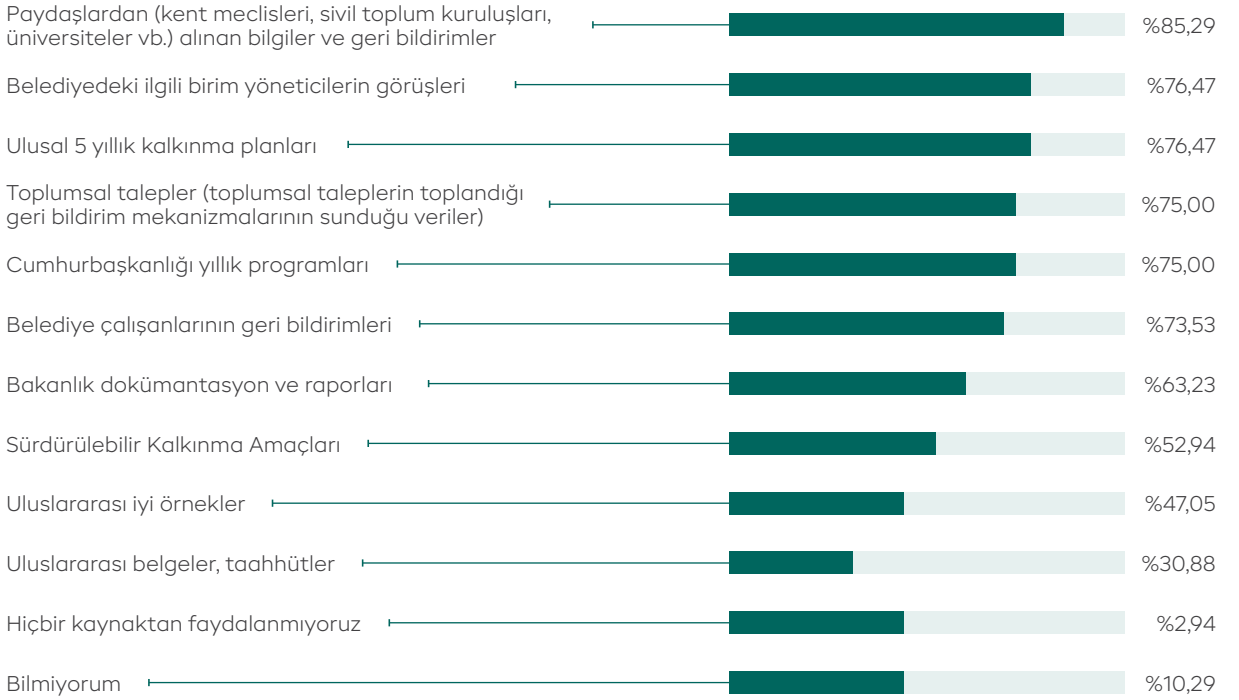
47 - “Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Programlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”, T.C Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2021, erişim 10 Mart 2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=38547&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>

belediyelerdeki ilgili birim yöneticilerinin görüşleri (%76), ulusal 5 yıllık kalkınma planları (%76), toplumsal talepler (%75), Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları (%75), belediye çalışanlarının geri bildirimleri (%74) ve bakanlık dokümantasyon ve raporları (%63) olarak ifade etmiştir. SKA'lardan yararlandığını ifade eden belediye oranı ise %53'tür.

Stratejik planlama süreçlerinde nispeten daha az istifade edilen kaynaklar arasında %47 oranında uluslararası iyi örnekler yer almaktadır. Uluslararası belgeler / taahhütlerden ise %31 oranında belediye yararlanmaktadır. Özellikle uluslararası belge / taahhütler şikkını işaretleyen belediye oranının, bir uluslararası çerçeve olan SKA'ları seçen belediye oranından az olması belediyelerin SKA'lara yönelik farklı bir algıya sahip olduğunu göstermesi açısından dikkat çekicidir.

48 - Bu soruda belediyelerin birden fazla şikkını seçmesine izin verilmiştir.

Grafik 11: Belediyelerin Stratejik Planlarında Yararlandığı Kaynaklar⁴⁸

n= 68

n: Cevap veren belediye sayısı

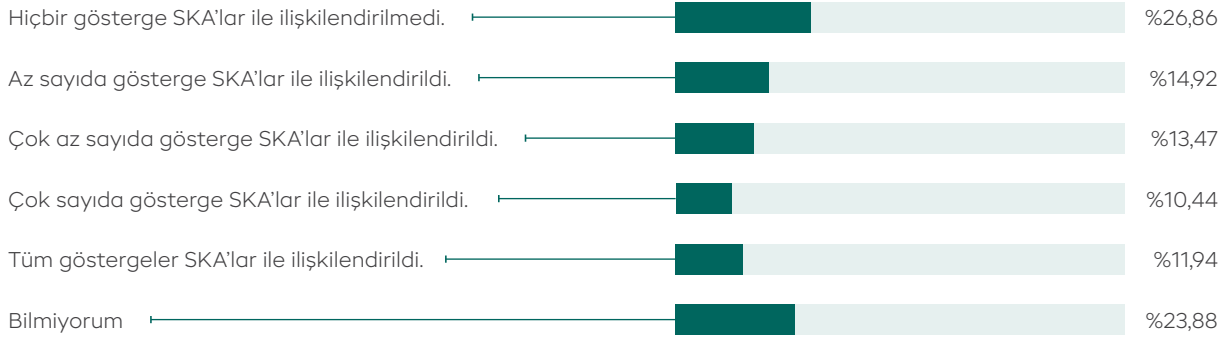
"Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Programlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"⁴⁹ belirtildiği üzere performans göstergeleri stratejik planlarda yer almaktadır. Araştırmada belediyelerin SKA'lar ile performans göstergelerini ne ölçüde ilişkilendirdiğini değerlendirmek için "Belediyenizin stratejik planındaki anahtar performans göstergeleri / hedefleri belirlenirken SKA'lar ile ilişkilendirildi mi?" sorusu sorulmuştur.

SKA'ların belediyelerin stratejik planlamalarında istifade edilme oranı %53 iken SKA'ları performans göstergeleriyle ilişkilendirme oranı nispeten daha azdır. Çok az sayıda performans göstergesini SKA'lar ile ilişkilendirdiğini ifade eden belediye oranı %13, az sayıda göstergesi SKA'lar ile ilişkilendirdiğini ifade eden belediyelerin oranı %15, çok sayıda göstergesi SKA'lar ile ilişkilendirdiğini belirten belediye oranı ise %10'dur. Tüm göstergeleri SKA'lar ile ilişkilendiren belediyelerin oranının ise %12'de kaldığı görülmektedir. Öte yandan, %27 oranında belediye hiçbir göstergesi SKA'lar ile ilişkilendirmezken %24 oranında belediye ise soruya bilmiyorum ifadesi ile karşılık vermiştir.

49 - "Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Programlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik".

50 - Bir önceki stratejik plan sorusunda olduğu gibi bu soruda da 2020-2024 dönemi için stratejik plan hazırlanmamış olan belediyelerin yanıtları veri setinden çıkartılarak bulgular sunulmuştur.

Grafik 12: Belediyelerin Stratejik Planlarındaki Anahtar Performans Göstergeleri/Hedefleri SKA'lar ile İlişkilendirme Düzeyi⁵⁰

n= 67

n: Cevap veren belediye sayısı

Sorulara verilen yanıtlarda farklı belediye kategorilerine göre farklılık gözlemlenmektedir. İlçe belediyeleri hiçbir göstergenin SKA'lar ile ilişkilendirilmediği yanıtını ağırlıklı olarak vermiştir. Diğer yandan, büyükşehir belediyelerinin çoğunluğu az sayıda göstergesi SKA'lar ile ilişkilendirdiğini belirtirken il belediyeleri ağırlıklı olarak "bilmiyorum" yanıtını verme eğilimindedir. Çok sayıda göstergenin SKA'lar ile ilişkilendirildiğini ifade eden belediyeler bir büyükşehir belediyesi ile 7 ilçe belediyesi olmuştur. Tüm göstergeleri SKA'lar ile ilişkilendiren belediyeler ise 1 büyükşehir, 1 il ve 6 ilçe belediyesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 13: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerin Stratejik Planlarındaki Anahtar Performans Göstergeleri/Hedefleri SKA'lar ile İlişkilendirme Düzeyi

Büyükşehir Belediyesi
n=6

İl Belediyesi
n=6

İlçe Belediyesi
n=55

%0 %10 %20 %30 %40 %50 %60 %70 %80 %90 %100

n= 67

n: Cevap veren belediye sayısı

- Hiçbir gösterge SKA'lar ile ilişkilendirilmedi.
- Çok az sayıda gösterge SKA'lar ile ilişkilendirildi.
- Az sayıda gösterge SKA'lar ile ilişkilendirildi.
- Çok sayıda gösterge SKA'lar ile ilişkilendirildi.
- Tüm göstergeler SKA'lar ile ilişkilendirildi.
- Bilmiyorum.

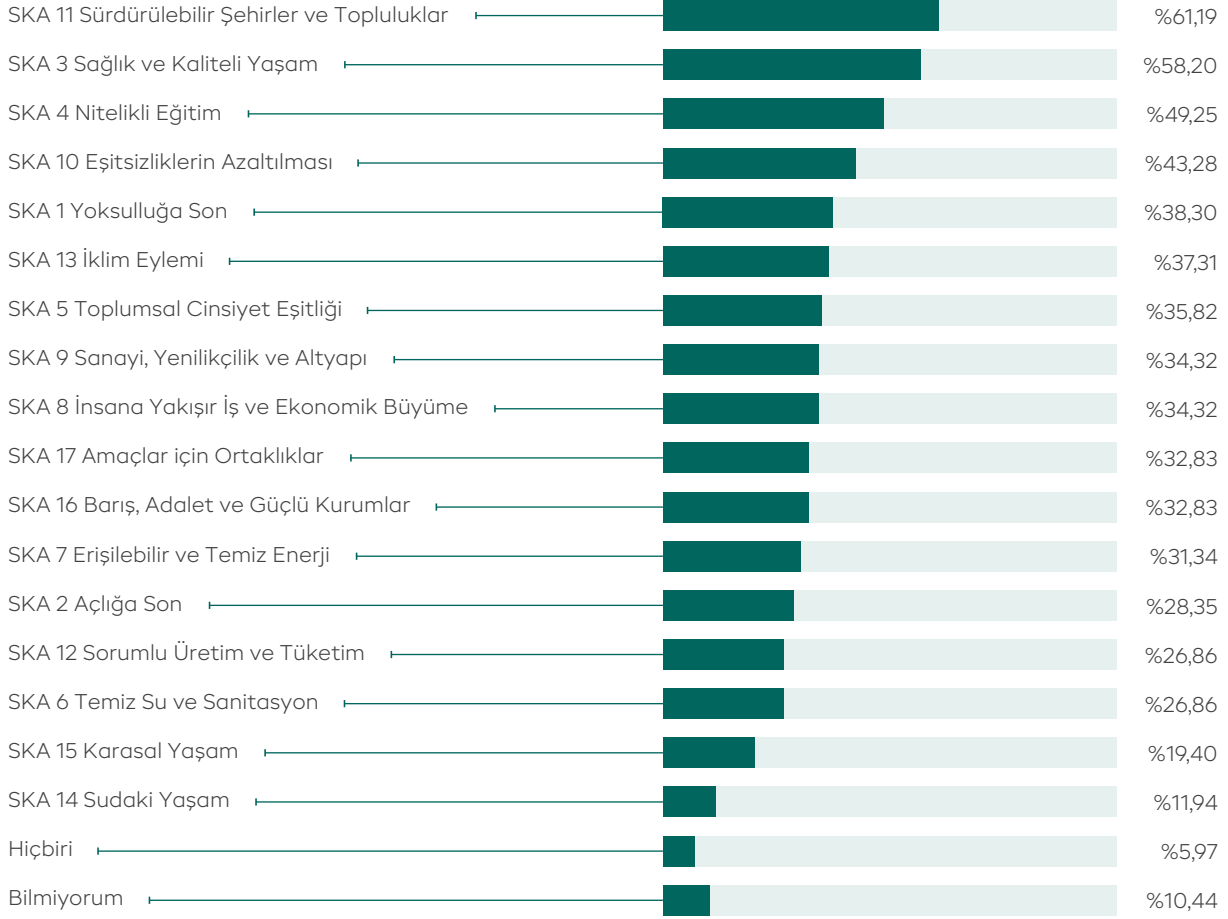
SKA'lar konusunda stratejik belge ve eylem planları hazırlanması her stratejik yol haritasında olduğu gibi bu alanda da önceliklendirmeyi gerektirmektedir. Belediyelerin 2030 Gündem'indeki 17 amaçla ilgili stratejik planlarında ne yönde bir önceliklendirme yaptığını değerlendirmek için "Stratejik planınız aşağıdaki SKA'ların hangisini/hangilerini önceliklendiriyor?" sorusu sorulmuştur.⁵¹ Bu soruya yaklaşık %6 oranında belediye "hiçbiri", yaklaşık %10 oranında belediye ise "bilmiyorum" yanıtını verirken yaklaşık %85 oranında belediye ise 17 amaç arasında seçim yapmıştır. Stratejik planlarını hazırlarken SKA'lardan faydalanan belediye oranını (yaklaşık %53) ve göstergelerini SKA'lar ile ilişkilendiren belediye oranını (yaklaşık %51)⁵² dikkate aldığımızda, bu soruda amaçlar arasında tercih belirten belediyelerin bir kısmının ilgili amacın konusunu dikkate alarak bir seçim yaptığını söylemek mümkündür. Diğer bir deyişle bazı belediyelerin, stratejik planlarında SKA'ları doğrudan referans göstererek önceliklendirme yapmamış olsalar da stratejik planlarında öncelikledikleri konuları dikkate alarak bu soruyu yanıtladığı düşünülebilir.

51 - Bu soruya 99 belediye yanıt vermiştir. Bu sayıya 2020-2024 dönemi için stratejik plan hazırlamayan belediyeler de dahildir. Soru stratejik plan hazırlamış olan belediyelere yönetildiği için söz konusu planı hazırlamamış olan belediyelerin yanıtları analize dahil edilmemiştir.

52 - Bu oran, "çok az sayıda göstergeyle ilişkilendirildi" (yaklaşık %13), "az sayıda göstergeyle ilişkilendirildi" (yaklaşık %15), "çok sayıda göstergeyle ilişkilendirildi" (yaklaşık %10) ve "tüm göstergelerle ilişkilendirildi" (yaklaşık %12) şıklarını işaretleyen belediyelerin toplam oranını ifade etmektedir.

Toplamda 67 belediyenin cevap verdiği soruda belediyelerin en çok önceliklendirdiği iki amaç sırasıyla SKA 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (%61) ve SKA 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam'dır (%58). Bunları takip eden amaçlar ise sırasıyla SKA 4: Nitelikli Eğitim (%49), SKA 10: Eşitsizliklerin Azaltılması (%43), SKA 1: Yoksulluğa Son (%39), SKA 13: İklim Eylemi (%37), SKA 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (%36), SKA 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (%34), SKA 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (%34), SKA 16: Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar (%33), SKA 17: Amaçlar için Ortaklıklar (%33) ve SKA 7: Erişilebilir ve Temiz Enerji'dir (%31). Belediyelerin stratejik olarak %30 ve altı oranında önceliklendirdiği SKA'lar ise sırasıyla, SKA 2: Açlığa Son (%28), SKA 6: Temiz Su ve Sanitasyon (%27), SKA 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim (%27), SKA 15: Karasal Yaşam (%19) ve SKA 14: Sudaki Yaşam'dır (%12).

Grafik 14: Belediyelerin Stratejik Planlarında Önceliklendirdiği SKA'lar ⁵³

n= 67

n: Cevap veren belediye sayısı

1.3.2.3 Belediyelerin Ulusal Düzeydeki SKA Çalışmalarına Katılımı

SKA'lar çok geniş kapsamlı bir çerçevedir. Küresel sorunların çözümü için eylem odaklı bir gündemi olan SKA'lar kapsamındaki hedeflerin 2030'a kadar gerçekleşebilmesi için önemli mekanizmalardan biri ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili paydaşlar ile gerçekleştirilen ortak çalışmalardır. Amaçlar için Ortaklıklar başlıklı SKA 17'nin doğrudan bu maksatla 2030 Gündemi'nde yer alması ortaklıkların SKA'lara ulaşmada ne kadar kritik rol oynadığının en önemli göstergesidir. Bahsi geçen ortaklıkların yerel, ulusal ve ulusla-

53 - Bu soruda belediyelerin birden fazla şıkkı seçmesine izin verilmiştir.

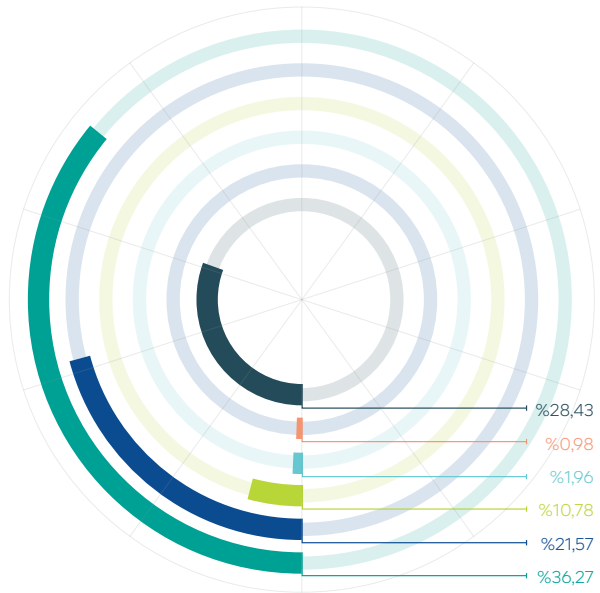
54 - Türkiye'de ulusal düzeyde yapılan SKA çalışmalarının takibi ve kurumlararası koordinasyonu T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB) koordinatörlüğünde "Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu" tarafından yürütülmektedir. Daha fazla bilgi için bkz. "Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu", T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2022, erişim 22 Temmuz 2022, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/07/20220719-3.pdf> Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ise ulusal göstergelerin oluşturulması ve izlenmesinden sorumludur. Daha fazla bilgi için bkz. T.C. Sayıştay Başkanlığı, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesine Yönelik Hazırlık Süreçlerinin Değerlendirilmesi: Sayıştay Raporu, 2020, Erişim Tarihi: Mart 11, 2022, https://www.sayistay.gov.tr/files/1002_SDG%20Rapor.pdf Bu iki kuruma ek olarak SBB koordinasyonu ile hazırlanan SKA Mevcut Durum Analizi Projesi kapsamında her bir SKA için koordinatör kurum ve o SKA ile ilişkili ya da SKA'dan sorumlu kurumlar belirlenmiştir. Özellikle kentlere odaklanan SKA 11: Sürdürülebilir Şehir ve Topluluklar Amacı'nın koordinatörü Yeni Kentsel Gündem'in uygulanmasıyla ilgili çalışmaların izlenmesine yönelik çalışmaların koordinasyonunu sağlayan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlıdır. Ayrıca çeşitli kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları da SKA'lar ile ilgili ulusal düzeyde çalışmalar yapmaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu: "Ortak Hedefler İçin Sağlam Temeller", s. 32-34.

rarası düzeyde, farklı sektörler ve yönetim kademeleri arasında geliştirilmesi elzemdir.⁵⁴ Bu tarz ortaklıkların geliştirilebilmesi için ise ilgili paydaşların SKA'lara ilişkin çalışmalara katılımı gerekmektedir.

Belediyelerin ulusal düzeyde gerçekleşen SKA çalışmalarına katılım düzeyini değerlendirmek için "Ulusal düzeyde gerçekleşen SKA çalışmalarında (çalıştay, seminer, anket, envanter, ölçme ve değerlendirme, raporlama vb.) belediyeniz ne ölçüde temsil edilmektedir?" sorusunu yöneltmiştir. Yaklaşık %36 oranında belediye hiç temsil edilmediğini belirtirken belediyelerin %28'i "bilmiyorum" şıkkını işaretlemiştir. Kalıcı bir üyelik veya düzenli bir katılım sağlamadan az sayıda toplantıya katılım gösterdiğini ifade eden belediyelerin oranı ise yaklaşık %22'dir. Bununla birlikte, ulusal SKA çalışmalarına düzenli katılım sağlayıp danışma düzeyinde temsil gösteren belediyelerin oranı %11, düzenli katılım sağlayıp karar alma düzeyinde temsil gösteren belediyelerin oranı yalnızca %2'dir.

Grafik 15: Ulusal Düzeydeki SKA Çalışmalarında Belediyelerin Temsiliyeti

- Hiç temsil edilmemektedir.
- Düzensiz görüşmeler yoluyla, az sayıda toplantıya katılım sağlar. Ancak kalıcı bir üyelik veya düzenli bir katılım yoktur.
- Düzenli katılım sağlar. Ancak danışma düzeyinde temsil eder, karar verme yetkisi yoktur.
- Karar alma mekanizmalarına düzenli katılım sağlar (Örneğin, karar alma sürecinde oy kullanma hakkı vardır).
- Diğer.
- Bilmiyorum.

n= 102

n: Cevap veren belediye sayısı

Belediye kategorilerine göre sonuçlar değerlendirildiğinde, büyükşehir belediyelerinin ulusal düzeydeki SKA çalışmalarına çoğunlukla düzensiz görüşmeler yoluyla katıldığı ve az sayıda toplantıya katılım sağladığı görülmektedir. İl, ilçe ve belde belediyeleri tarafından en çok tercih edilen şıklardan biri ise belediyenin ulusal düzeydeki SKA çalışmalarında hiç temsil edilmediği şıkkı olmuştur. Diğer yandan “Düzenli katılım sağlar. Ancak danışma düzeyinde temsil eder, karar verme yetkisi yoktur.” şıkkının da il belediyeleri tarafından en çok tercih edilen yanıtlardan biri olduğunu vurgulamak gerekir.

Grafik 16: Belediye Kategorilerine Göre Ulusal Düzeydeki SKA Çalışmalarında Belediyelerin Temsiliyeti

- Hiç temsil edilmemektedir.
- Düzensiz görüşmeler yoluyla, az sayıda toplantıya katılım sağlar. Ancak kalıcı bir üyelik veya düzenli bir katılım yoktur.
- Düzenli katılım sağlar. Ancak danışma düzeyinde temsil eder, karar verme yetkisi yoktur.
- Karar alma mekanizmalarına düzenli katılım sağlar (Örneğin, karar alma sürecinde oy kullanma hakkı vardır).
- Diğer.
- Bilmiyorum.

n= 102

n: Cevap veren belediye sayısı

1.3.2.4 Belediyelerin Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme Raporları Hazırlık Sürecine Katılımı

BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi (UN Economic and Social Council - ECOSOC) altında 2012 yılında kurulan Yüksek Düzeyli Siyasi Forumu (High Level Political Forum - HLPF), üye ülkelerin SKA Gündemi'ni takip etme düzeyini, SKA'lar ile ilgili çalışmalarını ve kaydedilen ilerlemeleri düzenli olarak izleme sorumluluğunu üstlenmiştir. Böylece BM üye devletlerinin sürece katılımı sağlanırken her yıl düzenlenen forumda bir araya gelen

55 - VNR'lar ile ilgili daha fazla bilgiye ve mevcut VNR'lara erişmek için bkz. "Voluntary National Reviews", UN, erişim 10 Mart 2022, <https://hlpf.un.org/vnrs>

56 - İngilizce rapor için bkz. Ministry of Development, Report on Turkey's Initial Steps Towards the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (Ankara: 2016), Erişim Tarihi: Kasım 29, 2021, http://www.surdurulebilirlik.gov.tr/wp-content/uploads/2016/07/2030_Raporu.pdf

57 - Türkçe rapor için bkz. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu: "Ortak Hedefler İçin Sağlam Temeller".

58 - Türkiye'nin 2019 yılında HLPF'te yaptığı sunum için bkz. "Türkiye, Küresel Amaçlar yolundaki ilerlemesini özetleyen raporu New York'ta sundu.", UNDP, erişim 10 Mart 2022, <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/presscenter/articles/2019/07/tuerkiye--kueresel-hedefler-yolundaki-ilerlemesini-ozetleyen-ra.html>

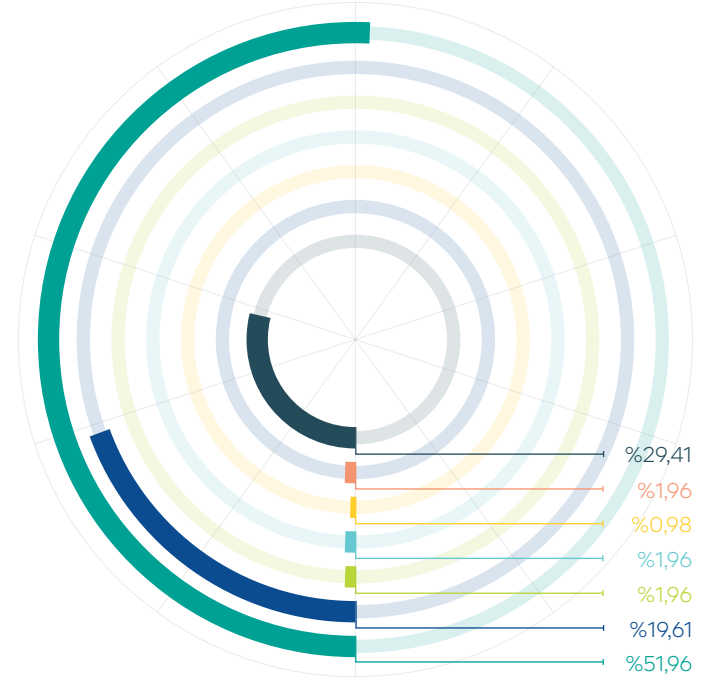
merkezi yönetim kurumları, yerel yönetimler, şirketler, akademik kurumlar, uluslararası kuruluşlar ve STK'ların da 2030 Gündemi hedeflerine ulaşmak için iş birliği içinde hareket etmelerinin önü açılmıştır. Ayrıca, iyi uygulamaların yaygınlaşması, SKA'lara ulaşma sürecinde edinilen deneyimlerin paylaşılması ve mevcut durumun ortaya çıkarılması için yerel, ulusal ve uluslararası kurumlar forumda SKA'lar ile ilgili hazırladıkları raporları sunmaktadır. Bu raporlar arasında merkezi yönetimlerin Küresel Amaçlar'a ilişkin mevcut duruma ve ulusal düzeyde yapılan çalışmalara yer verdiği Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme Raporları (Voluntary National Review – VNR) en dikkat çekenlerden biridir.⁵⁵

BM'ye üye diğer ülkeler gibi Türkiye de SKA'ları içeren 70/1 no'lu "Dünyamızı Dönüştürmek; 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi" BM Genel Kurulu kararını kabul etmiştir. Bu bağlamda HLPF'te sunmak üzere VNR hazırlanmaktadır. Türkiye, söz konusu raporların ilkinin 11-20 Temmuz 2016 tarihlerinde gerçekleşen HLPF toplantısında sunmuş ve bu raporu sunan yirmi iki ülke arasında yerini almıştır.⁵⁶ Türkiye, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı koordinasyonu ile ikinci VNR'ını⁵⁷ ise 2019 yılında hazırlamış ve aynı yıl HLPF'te sunmuştur.⁵⁸

Araştırma kapsamında sorulan "Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme Raporunun (VNR) geliştirilmesine belediye olarak nasıl katkıda bulunuyorsunuz?" sorusu ile belediyelerin bu sürece ne ölçüde katkı sağladığı değerlendirilmiştir. Yaklaşık %52 oranında belediye sürece bir katkıda bulunmadığını ifade ederken %29 oranında belediye "bilmiyorum" ifadesini kullanmıştır. Bunun yanı sıra, rapor hazırlığına katıldığını ifade eden belediyelerin ve rapor içeriğine yazılı katkı sağladığını ifade eden belediyelerin oranı yaklaşık %2'dir. Taslak hazırlama sürecinin yanı sıra merkezi yönetim tarafından görevlendirilen raporlama ekibinin çalışmalarına doğrudan katkı sağladığını ifade eden belediye oranı sadece %1'dir.

Grafik 17: Belediyelerin VNR'lara Katkısı⁵⁹

- Bu konuda bir katkımız bulunmamaktadır.
- Yapılan anketlere katılıyoruz.
- Raporun içeriğine yazılı katkı veriyoruz.
- Rapor hazırlığı toplantılarına katılıyoruz.
- Taslak hazırlama sürecinin yanı sıra merkezi yönetim tarafından atanan raporlama biriminin çalışmalarına doğrudan katkı sağlıyoruz.
- Diğer.
- Bilmiyorum.

n= 102

n: Cevap veren belediye sayısı

1.3.2.5 Belediyelerin Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu Çalışmaları

SKA'ları yerel düzeyde izlemek ve takip etmek için Ulusal Gözden Geçirme Raporlarına benzer bir mekanizma olarak yerel yönetimler tarafından Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporları (Voluntary Local Review - VLR) hazırlanmaktadır.⁶⁰ Ulusal düzeyde hazırlanan VNR'ların içeriğini de besleyebilen⁶¹ VLR'ların ilk örneği 2016 yılında hazırlanmıştır.⁶² İlk örnekleri oldukça yakın bir tarihte çıkmış olsa da özellikle New York Belediyesinin 2018 yılındaki HLPF'te ilk VLR'ı sunmasından sonra VLR'lara yönelik ilgi hızlı bir şekilde artmıştır.⁶³ 2021 yılının sonuna kadar 125 VLR hazırlanmıştır.⁶⁴

Bu araştırma kapsamında MBB üye belediyelerine "Belediye olarak Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu (VLR) yayınladınız mı?" sorusu sorularak belediyelerin bu süreçte konu ile ilgili herhangi bir uygulaması veya uygulamaya yönelik hazırlığının olup olmadığı değerlendirilmiştir. Sadece %1 oranında belediye VLR hazırladığını ifade ederken aynı oranda belediye rapor hazırlık aşamasında olduğunu belirtmiştir.

59 - Bu soruda belediyelerin birden fazla şıkkı seçmesine izin verilmiştir.

60 - Mevcut VLR'lar için bkz. "Voluntary Local Reviews", UN, erişim 10 Mart 2022, <https://sdgs.un.org/topics/voluntary-local-reviews>

61 - Örneğin, Finlandiya'nın 2020 yılında hazırladığı VNR'da Finlandiya'nın üç şehri, Helsinki, Espoo ve Turku'nun VLR'larına yer vermiştir. İngilizce rapor için bkz. Prime Minister's Office, *Voluntary National Review 2020 Finland: Report on the Implementation of the 2030 Agenda For Sustainable Development* (Helsinki: 2020), Erişim Tarihi: Mart 10, 2022, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26261VNR_Report_Finland_2020.pdf

Hedefleri arasında VLR hazırlamak olduğunu ifade eden belediyelerin oranı ise %10'dur. Uygulama fazında sorulan sorularla benzer olarak VLR yayınlamayan ve henüz böyle bir hazırlık içinde olmayan belediyelerin oranı yaklaşık %70 iken soruya "bilmiyorum" cevabını veren belediyelerin oranı yaklaşık %18'dir.

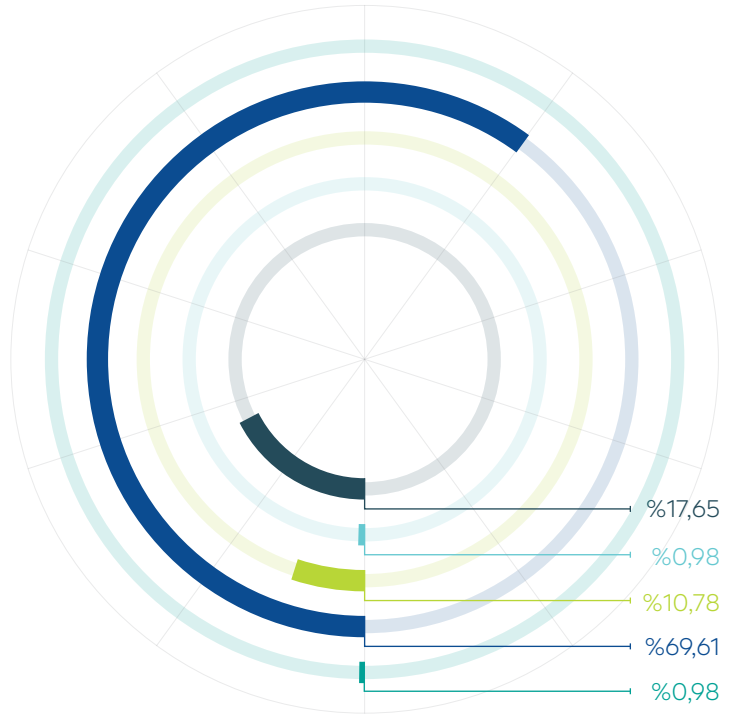
Grafik 18: Belediyelerin VLR Çalışmaları

Belediye olarak Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu (VLR) yayınladınız mı?

- Evet
- Hayır
- Hayır ama hedeflerimiz arasında bulunuyor.
- Henüz yayınlamadık ama rapor hazırlık aşamasındayız.
- Bilmiyorum

n= 102

n: Cevap veren belediye sayısı

62 - Mevcut VLR'lar için bkz. "Voluntary Local Reviews", UN-Habitat, erişim 2 Haziran 2022, <https://unhabitat.org/topics/voluntary-local-reviews>

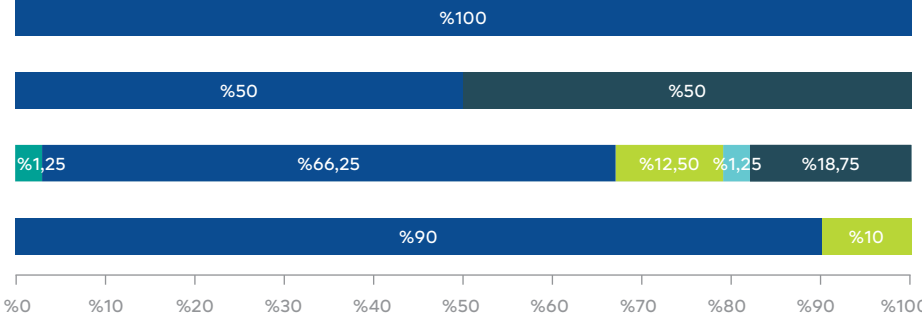
63 - Edgardo Bilsky, Anna Calvete, Ainara Fernández, Cecille Roth, "Yerel ve Bölgesel Yönetimler Neden SKA'nın Yerelleştirilmesi Hakkında Rapor Vermelidir?", *Şehir&Toplum* 22 (2022): 94-108, s.102.

64 - A.g.e.

Veriler belediyelerin kategorilerine göre incelendiğinde, büyükşehir, il ve belde belediyelerinin hiçbirinin ve ilçe belediyelerinin de büyük çoğunluğunun VLR hazırlamadığı görülmektedir. Yalnızca 1 ilçe belediyesi VLR hazırladığını, 1 ilçe belediye ise VLR hazırlığı içinde olduğunu ifade etmiştir. 10 ilçe belediyesi ve 1 belde belediyesi ise henüz VLR hazırlamamış olsa da raporu hazırlamayı hedeflemektedir.

Grafik 19: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerin VLR Çalışmaları

Belediye olarak Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu (VLR) yayınladınız mı?

● Evet ● Hayır

● Hayır ama hedeflerimiz arasında bulunuyor.

● Henüz yayınlamadık ama rapor hazırlık aşamasındayız.

● Bilmiyorum.

Büyükşehir Belediyesi
n=6

İl Belediyesi
n=6

İlçe Belediyesi
n=80

Belde Belediyesi
n=10

n= 102

n: Cevap veren belediye sayısı

1.3.2.6 Belediyelerin Sürdürülebilirlik Raporu Çalışmaları

Sürdürülebilirlik raporları, "kurumların çevresel, sosyal ve yönetsel amaçlarının ve bu amaçlara yönelik kaydedilen ilerlemenin açıklanması ve iletişimi"⁶⁵ olarak tanımlanan raporlardır. Bu raporlar, VLR'larda olduğu gibi, gün geçtikçe daha çok kurumun sürdürülebilirlikle ilgili çalışmalarını konsolide bir şekilde paydaşları ve kamuoyu ile paylaşmak, bu sayede iç ve dış farkındalığı artırmak, çalışmalarıyla ilgili kamuyu bilgilendirmek, kurumsal şeffaflığını artırmak ve belki de en önemlisi stratejileri ile uyumlu, ölçülebilir hedefler belirlemek için kullandığı birer araçtır.⁶⁶ Başka bir ifadeyle sürdürülebilirlik raporları kurumların SKA'lara ulaşma ve uyum konusundaki performanslarını analiz etmeye yarayan bir çerçevedir. Bu anlamda özel sektör kadar kamu kurumlarının da sürdürülebilirlik performanslarını raporlaması kritiktir.

65 - "Sustainability Reporting", Boston College, erişim 3 Haziran 2022, <https://ccc.bc.edu/content/ccc/research/corporate-citizenship-news-and-topics/sustainability-reporting.html>

Araştırmada yer alan "Belediye olarak Sürdürülebilirlik Raporu yayınlıyor musunuz?" sorusu ile belediyelerin sürdürülebilirlik raporlaması konusundaki niyet ve eylemleri ölçülmek istenmiştir. Soruya cevap veren toplam 102 belediyenin yalnızca %2'si sürdürülebilirlik raporu yayınladığını ifade etmiştir. Henüz bir rapor yayınlamamış olsa da hazırlık aşamasında olan belediyelerin oranı %3, hedefleri arasında sürdürülebilirlik raporu hazırlamak olan belediyelerin oranı ise %17'dir. Soruya "bilmiyorum" ifadesi ile cevap veren belediyelerin oranı %14 iken sürdürülebilirlik raporu yayınlamadığını ifade eden belediyelerin oranı yaklaşık %65'tir.

Grafik 20: Belediyelerin Sürdürülebilirlik Raporu Çalışmaları

Belediye olarak Sürdürülebilirlik Raporu yayınladınız mı?

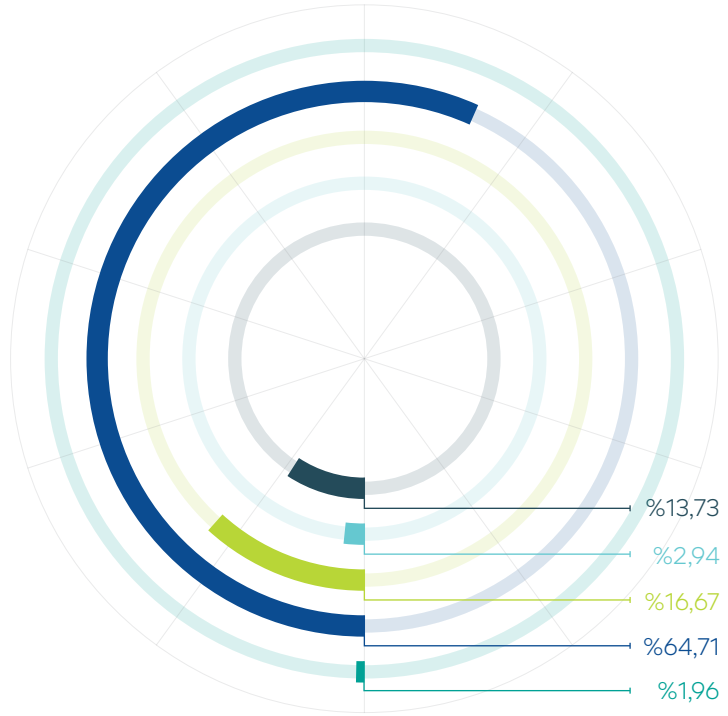
- Evet
- Hayır
- Hayır ama hedeflerimiz arasında bulunuyor.
- Henüz yayınlamadık ama rapor hazırlık aşamasındayız.
- Bilmiyorum.

n= 102

n: Cevap veren belediye sayısı

66 - Sürdürülebilirlik raporları, doğrudan SKA çerçevesini referans vererek göstergelerini kullanmayabilir. Bu raporlara ilişkin sorular, iki sebeple bu araştırmaya dahil edilmiştir. Öncelikle kurumların sürdürülebilirlik raporlarında ele alınan konular SKA'lar kapsamında ele alınan konularla örtüşmekte ve genel "sürdürülebilir kalkınma" idealine yönelik durum tespit sürecine katkı sunmaktadır. Ayrıca sürdürülebilirlik raporlarıyla SKA arasında doğrudan ilişki kurmaya yönelik çalışmalar vardır. Örneğin, Küresel Raporlama Girişimi (GRI), sürdürülebilirlik raporlamalarında en çok kullanılan standartlardan biriyle SKA'ları ilişkilendiren bir rehber hazırlamıştır. Bkz. GRI, *Linking the SDGs and GRI Standards (2022)*, Erişim Tarihi: Haziran 3, 2022, <https://www.globalreporting.org/search/?query=Linking+the+SDGs+and+the+GRI+Standards>

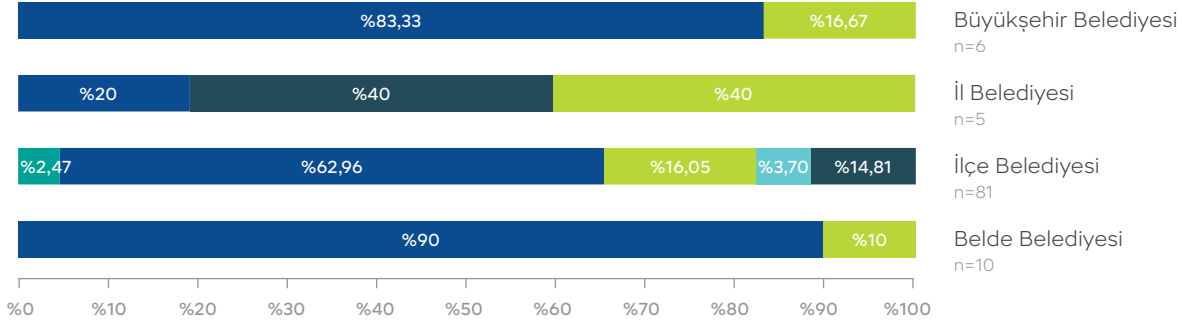
Buna benzer rehberler doğrultusunda hazırlanan ve doğrudan SKA ile ilişki kuran sürdürülebilirlik raporlarının da olabileceği göz önüne alınarak bu raporlama araştırmaya dahil edilmiştir.

Sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin soruya verilen yanıtlar, belediyelerin VLR ile ilgili soruya verdiği yanıtlarla benzerlik göstermektedir. Büyükşehir, il ve belde belediyeleri sürdürülebilirlik raporu hazırlamadığını belirtmiştir. İlçe belediyeleri ise çoğunlukla sürdürülebilirlik raporu hazırlamadığını belirtirken yalnızca 1 belediye raporu hazırladığını ifade etmiştir. Ayrıca 3 ilçe belediyesi ise henüz raporu yayınlamadığı fakat hazırlık aşamasında olduğu yanıtını vermiştir. Belediye kategorilerinin tamamında çok az sayıda belediye ilerde sürdürülebilirlik raporu hazırlamaya yönelik planları olduğunu belirtmiştir.

Grafik 21: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerin Sürdürülebilirlik Raporu Çalışmaları

Belediye olarak Sürdürülebilirlik Raporu yayınladınız mı?

- Evet
- Hayır
- Hayır ama hedeflerimiz arasında bulunuyor.
- Henüz yayınlamadık ama rapor hazırlık aşamasındayız.
- Bilmiyorum.

n= 102
n: Cevap veren belediye sayısı

1.3.2.7 Belediyelerin Entegre Rapor Çalışmaları

Entegre rapor, en yaygın tanımına göre, kurumların “stratejilerinin”, “yönetişiminin”, “performanslarının” ve “umutlarının” kısa, orta ve uzun vadede oluşturduğu değerlerin iletişimini yaptığı raporları ifade etmektedir.⁶⁷ Entegre raporlar kurumların sürdürülebilirlik risklerini analiz etme imkânı sağlayarak SKA'lara dair konuların karar alma mekanizmalarına entegre edilmesini sağlar.

67 - Daha detaylı bilgi için bkz. “Integrated Reporting”, Value Reporting Foundation, erişim 10 Mart 2022, <https://www.integratedreporting.org/>

“Belediye olarak “Entegre Rapor” hazırlıyor musunuz?” sorusuyla belediyelerin SKA'ları etkileyecek uzun vadeli değer yaratma konusunu bütünsel ve stratejik bir yaklaşımla ele alma düzeyleri değerlendirilmiştir.

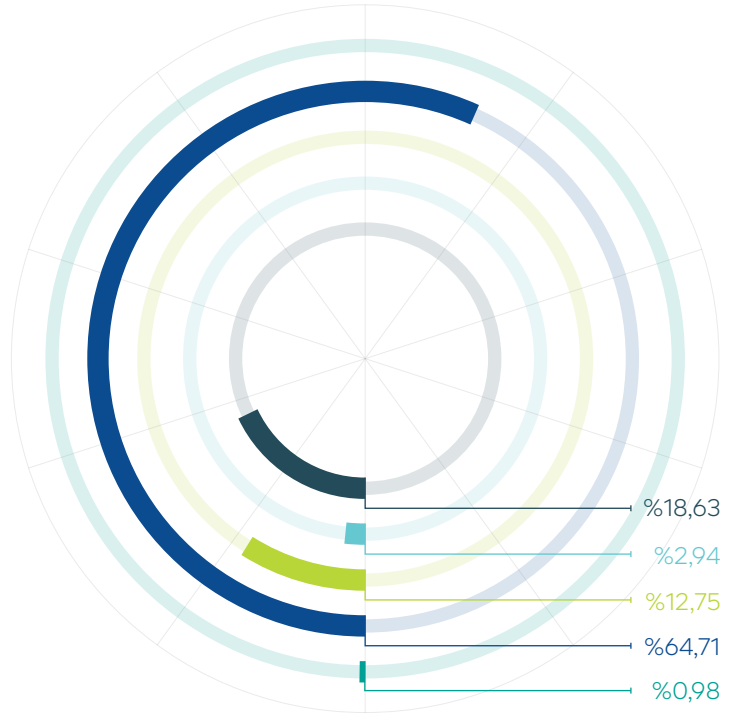
Belediyelerin yalnızca %1'i entegre rapor hazırladığını ifade ederken %65 oranında belediye entegre rapor hazırlamadığını belirtmiştir. Belediyelerin yaklaşık %3'ü henüz entegre rapor yayınlamamış olsa da raporun hazırlık aşamasında olduğunu ifade etmiştir. %13 oranında belediye entegre rapor hazırlamanın belediyenin hedefleri arasında olduğunu ifade ederken %19 belediye ise “bilmiyorum” ifadesini kullanmıştır.

Grafik 22: Belediyelerin Entegre Rapor Çalışmaları

Belediye olarak Entegre Rapor yayınladınız mı?

- Evet
- Hayır
- Hayır ama hedeflerimiz arasında bulunuyor.
- Henüz yayınlamadık ama rapor hazırlık aşamasındayız
- Bilmiyorum.

n= 102
n: Cevap veren belediye sayısı

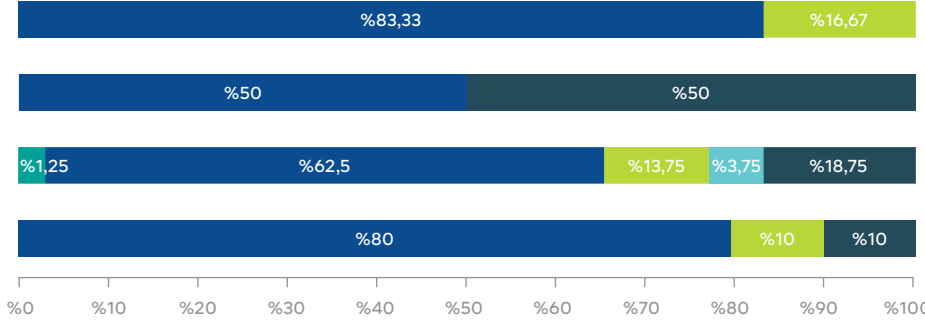

Ayrıca, belediyenin sürdürülebilirlik alanındaki faaliyetlerinin diğer faaliyetler ile birlikte koordineli yürütülmesi ve performansın ana yönetim raporlarının bir parçası olması açısından, entegre raporlamanın stratejik plan ile ilişkilendirilmesi oldukça önemlidir. Bu bağlamda mevcut soruyla ilişkili olarak sorulan "raporun yayınlanma tarihi ve linki"ne ilişkin açık uçlu soruya yanıt olarak bir belediye stratejik planını tamamladıktan sonra entegre rapor oluşturmayı hedeflediğini ifade etmiştir.

Belediye kategorilerine göre yanıtlar incelendiğinde, entegre raporlama konusunda da büyükşehir, il ve belde belediyelerinin hiç rapor hazırlamadığı görülmektedir. İlçe belediyelerinin çoğunluğu da benzer eğilimdedir. Öte yandan 1 ilçe belediyesi rapor yayınladığını, 3 ilçe belediyesi ise henüz raporu yayınlamadığını ama raporun hazırlık aşamasında olduğunu belirtmiştir. Az sayıda büyükşehir, ilçe ve belde belediyesi entegre raporları olmadığı ama bunun planları arasında yer aldığına ilişkin şıkkı tercih etmiştir.

Grafik 23: Belediye Kategorilerine Göre Belediyelerin Entegre Rapor Çalışmaları

Belediye olarak Entegre Rapor yayınladınız mı?

- Evet
- Hayır
- Hayır ama hedeflerimiz arasında bulunuyor.
- Henüz yayınlamadık ama rapor hazırlık aşamasındayız.
- Bilmiyorum.

Büyükşehir Belediyesi
n=6

İl Belediyesi
n=6

İlçe Belediyesi
n=80

Belde Belediyesi
n=10

n= 102

n: Cevap veren belediye sayısı

1.3.3 Belediyelerin SKA Yönetişi

UNDP'nin tanımına göre yönetim, "bir toplumun ekonomik, politik ve sosyal meselelerini devlet, sivil toplum ve özel sektör içindeki ve arasındaki etkileşimler yoluyla yönettiği değerler, politikalar ve kurumlar sistemi"ni ifade etmektedir.⁶⁸ Bu tanımın en önemli vurgularından biri toplumu ilgilendiren meselelerin yönetimini sadece bir kurumun sorumluluğunda görmeyip farklı aktörlerin de dahil olduğu bir sürecin ürünü olarak ele almasıdır. Paydaşlar arası diyalogu, iletişimi ve birlikte karar vermeyi ya da şekillendirmeyi öngören yönetim olgusu, bir kurumun sorumluluğunu ve sıklıkla yönetsel sınırlarını aşan sürdürülebilir kalkınma sorunlarının çözümünde kritik rol oynamaktadır.⁶⁹

Anket araştırmasının üçüncü bölümü, belediyelerde sürdürülebilirliğin yönetimini değerlendiren soruları kapsamaktadır. Bu bölüm kapsamında belediyelerin SKA'ları gerçekleştirme sürecinde farklı sektörlerden paydaşlarla iş birlikleri düzeyine ve bu iş birliklerini hangi aktörlerle gerçekleştirdiğine ilişkin bulgular sunulmuştur.

68 - Tanımın İngilizce'den Türkçe'ye çevirisi yazarlara aittir. Kavramın alındığı kaynak için bkz. "Responsible and Accountable Institutions", UNDP, erişim 21 Eylül 2022, <https://www.undp.org/eurasia/our-focus/governance-and-peacebuilding/responsible-and-accountable-institutions#:~:text=UNDP%20defines%20governance%20as%20%E2%80%9Cthe,civil%20society%20and%20private%20sector>

69 - Yönetişim ve sürdürülebilir kalkınma ilişkisi ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. UNDP, "Discussion Paper: Governance for Sustainable Development: Integrating Governance in the Post-2015 Development Framework", (2014), Erişim Tarihi: Haziran 3, 2022, <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/Discussion-Paper--Governance-for-Sustainable-Development.pdf>

1.3.3.1 Belediyelerin Paydaş Yönetimi

SKA'lar, karmaşık ve birçok alanı etkileyen küresel sorunlara birlikte çözümler bulunmasını gerektiren çok kapsamlı bir çerçevedir. Başka bir ifadeyle, hiçbir kurum mikro, makro veya uluslararası seviyede tek başına sorunların çözümünde yeterli olamamaktadır. Bu durum yerel yönetimler için de geçerlidir. Belediyelerin tek başına yaptığı çalışmalar, mevcut sorunların çözümünde ancak sınırlı etki yaratabilmektedir. Bu nedenle son zamanlarda en çok tartışılan konulardan biri de kamu, özel sektör, sivil toplum ve akademi arasında geliştirilecek iş birliklerini modelleyerek SKA'lara ulaşma konusunda bir kaldıraç etkisi yaratmaktır.

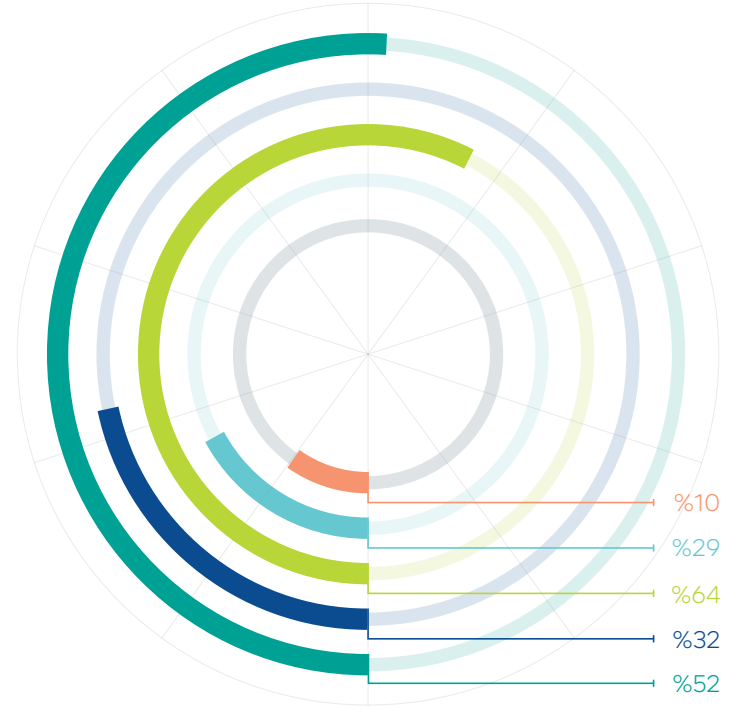
Belediyelerin "SKA Çalışmaları"nın değerlendirildiği bölümde belirtildiği üzere, belediyelerin %52'si SKA'ları gerçekleştirmede paydaşların karar alma süreçlerine katılımını önceliklendirdiğini vurgulamıştır. Bir diğer deyişle, belediyelerin çoğunluğu paydaşları karar alma sürecine dahil etme eğilimindedir. Bu durumu destekleyen bir diğer veri de belediyelerin stratejik planlarında paydaşlar arası yerel sürdürülebilir kalkınma odaklı iş birliklerinin güçlendirilmesine önem vermesidir.

70 - "Diğer" şikkına yanıt verenlerin büyük çoğunluğu SKA konusunda çalışma yürütmediğini belirtmiştir. Bu alanda verilen bir diğer yanıt ise SKA çalışmalarının henüz taslak aşamasında olmasıdır.

Adı geçen sektörlerde belediyelerin iş birliği düzeyini değerlendirmek adına sorulan sorunun yanıtları değerlendirildiğinde, belediyelerin %64'ünün kamu kurumları ile iş birliği yaptığı görülmektedir. %52 oranında belediye ise sivil toplum kuruluşlarıyla iş birlikleri yapmaktadır. SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak belediyelerin %32'si özel sektör kuruluşları ile iş birliği yaptığını belirtirken belediyelerin %29'u uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaptığını ifade etmiştir. Uluslararası kuruluşların iş birliği yapılan kurumlarda en sonda yer alması, "SKA Çalışmaları" bölümünde yer alan belediyelerin uluslararası iş birliği faaliyetleri yürütme eğiliminin diğer iş birliklerine yönelik eğilimlere göre düşük olması bulgusuyla uyumludur. %10 oranında belediye ise "diğer" şikkını işaretleyerek bu kategoriler dışında kalan aktörlerle iş birliği yaptığını belirtmiştir.⁷⁰

Grafik 24: Belediyelerin SKA'ları Gerçekleştirmek Üzere Yaptığı İş Birlikleri ⁷¹

- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemiz sivil toplum kuruluşları ile iş birlikleri yapmaktadır.
- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemiz özel sektörle iş birlikleri yapmaktadır.
- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemiz kamu kurumları ile iş birlikleri yapmaktadır.
- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak, belediyemiz uluslararası kuruluşlar ile iş birlikleri yapmaktadır.
- Diğer

n= 99

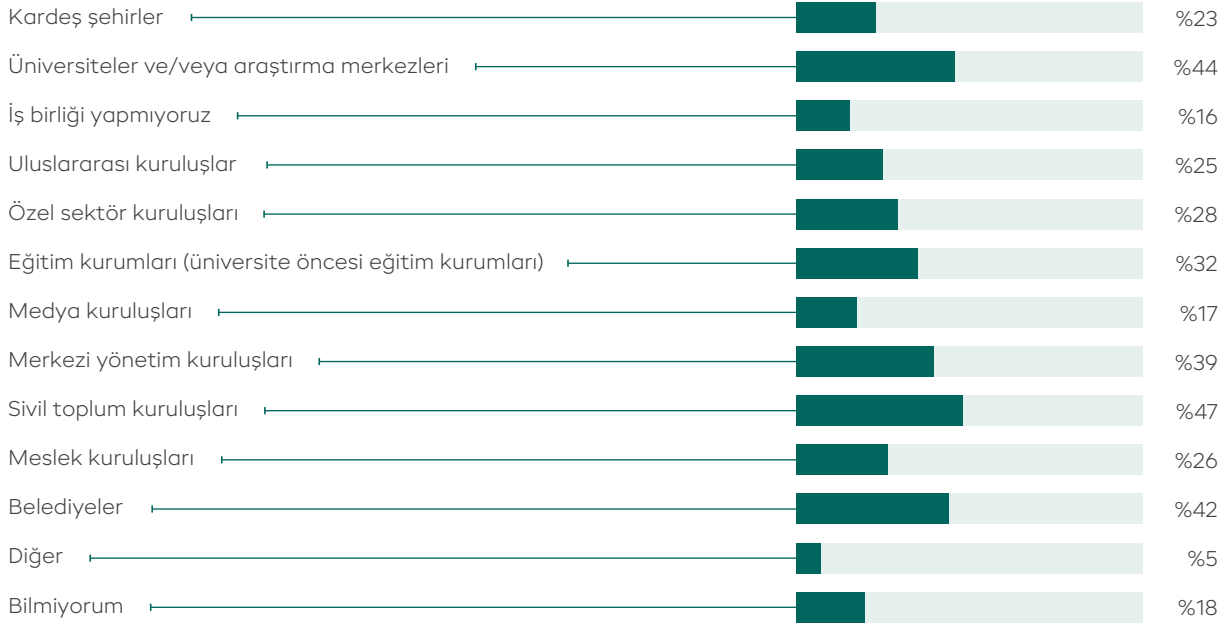
n: Cevap veren belediye sayısı

SKA'ların gerçekleşmesinin ancak etkin bir paydaş yönetimi ile mümkün olabileceğinden hareketle, belediyelere SKA'ların gerçekleşmesine yönelik yaptıkları çalışmalarda hangi paydaşlarla iş birliği yaptıkları sorulmuştur. Belediyelerin birden çok seçeneği işaretleyebildiği soruya verilen yanıtlara bakıldığında %16 oranında belediye iş birliği yapmadığını belirtirken, %18 oranında belediye "bilmiyorum" ifadesi ile karşılık vermiştir. Öte yandan, sivil toplum kuruluşları %47 oranı ile en çok tercih edilen iş birliği kurulan paydaşlar arasında yer almaktadır. Bu tür iş birliğini %44 oranında üniversiteler ve/veya araştırma merkezleri takip etmektedir. Bunun dışında soruya cevap veren belediyeler iş birliği yaptıkları paydaşları sırasıyla belediyeler (%42), merkezi yönetim kuruluşları (%39), üniversite öncesi eğitim kurumları (%32), özel sektör kuruluşları (%28), meslek kuruluşları (%26), uluslararası kuruluşlar (%25), kardeş şehirler (%23) ve medya kuruluşları (%17) olarak ifade etmişlerdir. Soruya yanıt verenler belediyelerin %5'i şıkların dışında yer alan başka kurumlarla da iş birliği yaptıklarını belirtmişlerdir.⁷²

71 - Bu soruda belediyelerin birden fazla şıkla seçmesine izin verilmiştir.

72 - "Diğer" yanıtını işaretleyen belediye temsilcileri belirli bir kurum belirtmemiş; soru ile ilgili yorumda bulunmuşlardır. Bunlar arasında belediyelerinin SKA'lar ile ilgili çalışma yapmadığı, SKA çalışmalarının taslak halinde olduğu, mevcut çalışmalarla SKA arasında ilişki kurulması için farkındalık oluşması gerektiği, yanıtlarında yer alan konularla ilgili çalışmaların SKA başlığı altında olmadan yürütüldüğü gibi yorumlar yer almaktadır.

Grafik 25: Belediyelerin SKA'ları Gerçekleştirmek Üzere İş Birliği Yaptığı Paydaşlar ⁷³

n= 99

n: Cevap veren belediye sayısı

1.4. Sonuç ve Değerlendirme

73 - Bu soruda belediyelerin birden fazla şıkkı işaretlemesine izin verilmiştir.

Dünya, karmaşık ağlarla birbirine bağlı ve bazıları bölgesel sınırları aşan çevresel, sosyal ve ekonomik problemlerle karşı karşıya. İnsanlık, içinde bulunduğumuz yüzyılda yoksulluk, kıtlık, salgın hastalıklar ve toplumsal adaletsizlikler gibi uzun yıllardır var olan sorunların yanı sıra Sanayi Devrimi'nden sonra değişen üretim sistemi ve yaşam pratiklerinin yol açtığı yeni formda adaletsizlik türleri ve çevresel sorunlarla mücadele etmek zorundadır. Bazıları dünya üzerindeki canlı hayatını tehdit eden, önemli bir kısmı ise insanların refah içinde bir yaşam sürmesini engelleyen bu sorunlara karşı 1970'lerden itibaren uluslararası toplum ekonomik büyüme odaklı geleneksel kalkınma yaklaşımlarını sorgulamaya başlamıştır. Zaman içinde bu kalkınma modeline alternatif olarak bugünün ve gelecek nesillerin yaşamının tehlikeye atılmaması önermesine dayanan "sürdürülebilir kalkınma" adı verilen yeni bir kalkınma modeli benimsenmiştir. Daha eşitlikçi, kapsayıcı ve çevreci bir dünya kurulmasını öngören yeni kalkınma modelinin yerleşmesinde BM nezdinde 1970'lerden itibaren düzenlenen toplantılar önemli rol oynamıştır. Bu toplantıların bir kısmı ülkelerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik çalışmalarına yön verecek

birtakım hedef ve eylemleri içeren gündem belgeleriyle sonuçlanmıştır. Bu belgelerinin sonucusu ve en kapsamlısı 2015 yılında BM Genel Kurulu'nda üye ülkelerin tamamı tarafından kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi olmuştur.

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, insanlar ve gezegenin canlı yaşamı için elverişli ortamı sağlama halinin devamı için ortaklıklar yoluyla refah ve barış ortamının tesis edilmesini hedefleyen 17 SKA'yı içermektedir.

Bugün dünyayı etkileyen ekonomik, toplumsal ve çevresel sorunlar çoğunlukla yerelde meydana gelmektedir. Yereldeki sorunların çözümünde yasal sorumluluğa sahip olan ve yerele en hızlı hizmeti götürmeye yetkin kurumların başında yerel yönetimler gelmektedir. Bununla ilişkili olarak küresel sorunların 2030 yılına kadar çözülmesi için eylemlere yön vermek amacıyla belirlenmiş SKA'lar kapsamındaki amaçların önemli bir bölümünün⁷⁴ gerçekleşmesi de yerel yönetimlerin yaptığı çalışmalara bağlıdır. Ayrıca yerel yönetimler, yerelde SKA süreciyle ilgili liderliği üstlenip toplumdaki diğer aktörlerde Küresel Amaçlar ile ilgili farkındalık uyandırarak, onları SKA'ları gerçekleştirmek için bir araya getirerek ya da farklı paydaşların eylemlerini koordine ederek dolaylı olarak bu sürece katkı sunma potansiyeline sahiptirler. Yerel yönetimlerin doğrudan ya da dolaylı olarak oynadığı bu roller, onları SKA'ların hayata geçirilme sürecini hızlandırmada kritik aktörlerinden biri yapmaktadır.

74 - OECD'nin raporuna göre 169 alt hedeften 105'i yerel ve bölgesel yönetimlerin katılımıyla gerçekleştirilebilir. Bkz. OECD, *A Territorial Approach to Sustainable Development Goals: Synthesis Report*.

Belediyelerin küresel sürdürülebilirlik çabalarına dahil olmaları ve SKA'ları sahiplenebilmeleri için öncelikle SKA'lara yönelik kurumsal düzeyde farkındalıklarının olması gerekmektedir. Bir sonraki adımda SKA'lara yönelik harekete geçen belediyeler vizyonlarını, planlarını, amaçlarını, politikalarını ve mevcut çalışmalarını SKA'lar ile hizalamakta, somut projelerini hayata geçirmektedir. Bu projelerin daha hızlı ve etkili bir şekilde hayata geçirilmesi için yerel yönetimlerin yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki ilgili kuruluşlarla diyalog halinde ve birlikte çalışması gerekmektedir. Bu iş birliği ve etkileşim, kaynak israfı olmadan, hızlıca ve en doğru şekilde sorun alanlarının tespitine, bu sorunlara yönelik SKA'lar doğrultusunda ortak eylem ve politika geliştirilmesine, kapasiteler ve yetkinlikler dikkate alınarak kurumlar arasında uygun bir sorumluluk paylaşımı yapılmasına yardımcı olacaktır.

"Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Yerelleşmesi: Marmara Bölgesi Örneği" Raporunun ilk bölümü, MBB Yerel Yönetimler SKA Çalışmaları Araştırmasının anket bölümünün bulgularına dayanmaktadır. Marmara Bölgesi'ndeki üye belediyelerin "farkındalık düzeyleri", "SKA'lara yönelik çalışmaları" ve "SKA yönetimi"ne ilişkin mevcut durumları ortaya konulmuştur.

Bu çalışma ile MBB, Türkiye genelinde ve Marmara Bölgesi özelinde sahada konu ile ilgili eksik olan bilgiyi üretmeyi ve böylece yerel, ulusal ve uluslararası kuruluşların çalışmalarına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın bu bölümü için 12 ilde yer alan büyükşehir, il, ilçe ve belde belediyelerine Mayıs 2021 tarihinde resmi yazı ile online anket linki iletilmiştir. Haziran 2021'in sonu itibarıyla kapatılan ankete farklı kategorilerde 106 belediye yanıt vermiştir. Anketin bulguları 3 başlık altında değerlendirilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Belediyelerin SKA Farkındalık Düzeyine Yönelik Değerlendirmeler ve Öneriler

Belediyelerin SKA Farkındalık Düzeyi bölümünde belediyelerin SKA'lara yönelik kurumsal farkındalığı, belediye çalışanlarının farkındalık düzeyi, belediyelerde SKA çalışmalarının koordinasyonundan sorumlu olan birimler ve belediyelerin çalışanlarına yönelik farkındalık artırma çalışmaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu sorulara verilen yanıtlara göre;

%72

- Belediyelerin %6'sında çalışanların çoğunluğu SKA'ların farkındadır, SKA'lara atıfta bulunmaktadır ve SKA'ları stratejilerinde önemli bir referans olarak kullanmaktadır. %13 oranında belediyede ise SKA'lar iyi bilinmekte ve stratejilerde kullanılmaktadır. Her iki oranı da dikkate aldığımızda yalnızca %19 oranında belediyede SKA'lar çalışanlar tarafından iyi bilinmekte ve çalışmalarda referans noktası olarak kullanılmaktadır. **%72 oranında belediyede ise ya belediyede çok az kişi SKA'ları bilmekte ya da çoğunluğu bilse de SKA'ların belediyenin hizmetleriyle ilişkisini bilmemektedir.**

%32

- **Belediyelerin %32'sinde SKA'lar ile ilgili çalışmaların koordinasyonundan sorumlu birim ve kişilerin (belediye başkanlığı, belirli bir hizmet birimi, şeflik, müdürlük, daire başkanlığı, SKA ekibi & çalışma grubu, koordinasyon görevlisi) olması, SKA çalışmalarının sürdürülebilirliği için gerekli insan kaynağının, kadroların ve kurumsallaşmanın oluşmaya başladığına işaret etmektedir.** %52 oranında belediyede ise SKA çalışmalarından sorumlu bir birim ya da kişi görevli değildir ve çalışmalar birimler arası koordinasyon olmaksızın yürütülmektedir.

- SKA'lar ile ilgili koordinasyonu ve sorumluluğu üstelenen birimin çoğunlukla strateji geliştirmeden sorumlu birim olduğu gözlemlenmiştir. Ancak SKA'lar konusundaki organizasyonel şema belediyelerde farklılık göstermektedir.

%37

- **Yaklaşık %37 oranında belediye, çalışanları için SKA'lara yönelik farkındalık çalışmaları yürütmektedir.** Belediyelerin %46'sı ise bu konuda hiçbir çalışmalarının olmadığını belirtmiştir.
- Belediyelerinde çalışanlara yönelik SKA farkındalığı yaratacak çalışmaların yürütüldüğünü belirten belediyelerin çoğunluğunda SKA'lar hakkında eğitimler ve seminerler düzenlenmektedir.

Öneriler:

- SKA çerçevesinin kapsamı belediye yapılanmasındaki birimlerin çoğunu ilgilendirecek kadar geniştir. Dolayısıyla oldukça geniş kapsamlı ve birbiriyle ilişkili sorunlara yönelik hedefler içeren 2030 Gündemi'nin hayata geçirilmesi için ilgili tüm birimlerin çalışanlarının SKA'ların farkında olması, SKA'ları çalışmalarına entegre etmesi ve birbiriyle ve ilgili paydaşlarla iş birliği halinde hareket etmesi gerekmektedir. Marmara ölçeğinde yapılan bu çalışmada, çalışanlarının SKA konusunda farkındalığının yüksek olduğu, çalışan farkındalığının artmasına yönelik çalışmaların yapıldığı ve SKA'larla ilgili koordinasyondan sorumlu bir birimin veya kişinin olduğu belediyelerin ortalamanın altında olduğu tespit edilmiştir. Bu oranın yükseltilmesi için SKA'lar konusunda belediyelere ve belediye çalışanlarına yönelik farkındalık çalışmaları yürütülmelidir. Bu amaçla SKA'lar konusunda bilgilendirici yayınlar yapılabilir, seminerler düzenlenebilir, yerel yönetimlerin iyi uygulamaları yaygınlaştırılabilir ve belediyelerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlayacak platformlar yaratılabilir. Ayrıca belediye çalışanlarına yönelik eğitimler ve kapasite geliştirme çalışmaları gerçekleştirilebilir.
- Büyükşehir, il, ilçe ve belde belediyelerinin SKA farkındalığı konusunda farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar dikkate alınarak belediye kategorilerine göre özelleştirilmiş eğitimler, kapasite geliştirme faaliyetleri ve farkındalık artırıcımaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Belediyelerin organizasyon yapısı içerisinde sürdürülebilirlik veya SKA'lardan sorumlu bir kişi veya ekibin olmaması bu konuda kurumsal düzeyde harekete geçilmesine destek olacak bilgi birikiminin ve koordinasyonun oluşmasına engel teşkil edecektir.

SKA'lar özelinde sorumlu veya koordinasyon sağlayan bir çalışanın olmadığı ya da SKA çalışmalarının farklı birimler tarafından dağınık ve koordinasyon sağlanmadan ilerlediğini belirten %52 oranındaki belediyenin merkezi yönetim ve ilgili diğer paydaşlarla iş birliği geliştirmede sorun yaşama ihtimalinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Dolayısıyla SKA'lar konusunda kurumsal bilgi yönetimini sağlamak, faaliyetleri koordine etmek, kurumsal farkındalığı artırmak, iyi uygulamaları yaygınlaştırmak ve hem iç paydaşlarla hem de dış paydaşlarla iş birliği geliştirmek amacıyla sorumlu birimler oluşturulmalıdır.

Belediyelerin SKA Çalışmalarına Yönelik Değerlendirmeler ve Öneriler

Belediyelerin SKA Çalışmaları bölümünde, araştırmaya katılan belediyelerin 2030 gündemine yönelik yürüttükleri çalışmaların türü, SKA'ları gerçekleştirmek için yararlandıkları mekanizmalar ve araçlar, stratejik planlarında yerel kalkınmanın gerçekleşmesi için önem verdikleri faaliyetler, kullandıkları kaynaklar, önceliklendirdikleri SKA'lar, stratejik planlarındaki gösterge/hedefleri SKA'lar ile ilişkilendirme düzeyleri, ulusal düzeydeki SKA çalışmalarına ve raporlama süreçlerine katılım düzeyleri ve SKA'lar konusundaki ilerlemeleri izleyecek raporlamaları incelenmiştir. Ankete verilen yanıtlara göre;

- Yaklaşık %5 oranında belediyede belediye başkanı veya belediye meclisi tarafından kabul edilen, 2030 Gündemi veya SKA'lar ile ilgili ulusal ve uluslararası beyan belgesi mevcuttur. %14 oranında belediyede ise belediye başkanı veya belediye meclisi tarafından kabul edilen, SKA'lar ile ilişkili strateji, politika belgesi, eylem planı veya yol haritası mevcuttur. Araştırmaya katılan belediyelerin yalnızca %3'ünde SKA'ların yerelleşmesine yönelik rapor hazırlanmıştır. Belediyelerin yaklaşık %58'i ise söz konusu eylemlerin hiçbirini yapmadığını belirtmiştir.

%45

- **SKA'ların gerçekleşmesine yönelik belediyelerin kullandığı araçlar ve me-kanizmalara bakıldığında, belediyelerin %45'inin katılımcılık yaklaşımını benimsediği görülmüştür.** %44 oranında belediye ise, SKA'ları gerçekleştirmek amacıyla girişimcilik, inovasyon ve teknolojik gelişimi önceliklendirdiğini beyan etmiştir.
- Belediyelerin stratejik planlarındaki program ve faaliyetlerde yerel kalkınma ile ilgili en çok önem verdiği konunun "kapsayıcılık ve eşitlik" olduğu görülmektedir. Bu durum, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin hizmetlerini halka eşit bir şekilde ulaştırmayı diğer konuların üstünde tuttuğuna ve sosyal sürdürülebilirliği önceliklendirdiğine işaret etmektedir. Bu sonuç "stratejik planınızda hangi SKA'yı önceliklendirdiniz?" sorusuna verilen yanıtlarla da uyumludur. Zira verilen yanıtlarda kapsayıcılığa ve eşitliğe vurgu yapan SKA 10: Eşitsizliklerin Azaltılması amacı en çok önceliklendirilen 4. amaçtır. Belediyelerin stratejik planlarındaki program ve faaliyetlerde yerel kalkınma ile ilgili en az önem verdiği konu ise uluslararası iş birlikleri kurma faaliyetleridir.
- Yaklaşık %51 oranında belediye stratejik planlarındaki göstergeleri / hedefleri SKA ile ilişkilendirmiştir. Bu oranın yalnızca %12'si tüm göstergeleri / hedefleri SKA ile ilişkilendirirken, %10'u çok sayıda göstergeyi / hedefi, %15'i az sayıda göstergeyi / hedefi ve %13'ü çok az sayıda göstergeyi / hedefi SKA ile ilişkilendirmiştir. Belediyelerin %27'si stratejik planlarındaki hiçbir göstergeyi SKA'lar ile ilişkilendirmemiştir.
- Belediyelerin stratejik planlarında en çok önceliklendirdiği üç SKA sırasıyla SKA 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (%61), SKA 3: Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam (%58) ve SKA 4: Nitelikli Eğitim'dir (%49). En az önceliklendirilen SKA'lar ise SKA 14: Sudaki Yaşam (%12), SKA 15: Karasal Yaşam (%19) ve SKA 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim'dir (%27). Belediyelerin yaklaşık %6'sı hiçbir SKA'yı önceliklendirmediğini belirtmiştir.

75 - Burada bahsedilen belediyeler 2020-2024 yılları için stratejik plan hazırlamış olan belediyelerdir.

%51

- Belediyelerin⁷⁵ %53'ü stratejik planını hazırlarken SKA'lardan yararlanmıştır. **Yaklaşık %51 oranında belediye ise stratejik planındaki göstergeleri / hedefleri SKA'lar ile ilişkilendirmiştir.** Bu oranın yalnızca %12'si tüm göstergeleri / hedef-

leri SKA ile ilişkilendirirken, %10'u çok sayıda göstergesi / hedefi, %15'i az sayıda göstergesi / hedefi ve %13'ü çok az sayıda göstergesi / hedefi SKA ile ilişkilendirmiştir. Belediyelerin %27'si stratejik planındaki hiçbir göstergesi / hedefi SKA'lar ile ilişkilendirmemiştir.

- Ulusal düzeyde yürütülen çalışmalara katılım sağlayan belediyelerin oranı yaklaşık %34'tür. Bu belediyelerin %2'si karar mekanizmalarına düzenli olarak katılım sağladığını belirtmiştir. Yaklaşık %11 oranında belediye ulusal düzeydeki çalışmalara düzenli katılım sağladığını, fakat bu katılımın danışma düzeyinde kalıp karar verme yetkilerinin olmadığını belirtmiştir. %22 oranında belediye ise ulusal düzeyde yapılan çalışmalar kapsamında düzensiz görüşmeler yoluyla az sayıda toplantıya katıldığını ifade etmiştir. Son olarak belediyelerin %36'sı ulusal düzeydeki çalışmalarda hiç temsil edilmediğini vurgulamıştır.

%25

- **Ulusal Gözden Geçirme Raporu (VNR) hazırlık sürecine yaklaşık %25 oranında belediye farklı şekillerde katılım sağladığını belirtmiştir.** Bu oranın %1'i taslak hazırlama sürecinin yanı sıra merkezi yönetim tarafından görevlendirilen raporlama ekibinin çalışmalarına doğrudan katkı sağladığını ifade ederken %2'si yazılı katkı verdiğini, %20'si yapılan anketlere katıldığını, %2'si rapor hazırlığı toplantılarına katıldığını vurgulamıştır.

Belediyelerin yalnızca %1'i Gönüllü Yerel Gözden Geçirme Raporu (VLR) hazırlamıştır. Benzer şekilde %1 oranında belediye rapor hazırlığında olduğunu belirtmiştir. Yaklaşık %11 oranında belediye ise VLR hazırlamadığını ama hazırlama hedefleri olduğunu ifade etmiştir. Rapor hazırlayan, rapor hazırlık aşamasında olan ya da henüz rapor hazırlamasa da bu konuya yönelik planları olduğunu belirten belediyelerin tamamı ilçe belediyeleridir. Büyükşehir, il ve belde belediyelerinde VLR hazırlığına yönelik çalışma mevcut değildir.

- Sürdürülebilirlik Raporu hazırlayan belediye oranı %2, rapor hazırlığında olan belediye oranı ise %3'tür. %17 oranında belediye henüz rapor hazırlamadığını ancak rapor hazırlama konusunun hedefleri arasında yer aldığını belirtmiştir. Sürdürülebilirlik Raporu ile ilgili çalışma yürüten belediyelerin tamamını ilçe belediyeleri oluşturmaktadır.

%13

- Anket bulgularına göre belediyelerin yalnızca %1'i belediye Entegre Rapor hazırlamıştır. **%3 oranında belediye henüz raporlarını yayınlamadığını ama hazırlık aşamasında olduklarını, %13 oranında belediye ise rapor hazırlamadığını ama hazırlamayı hedeflediğini belirtmiştir.** VLR ve Sürdürülebilirlik Raporunda olduğu gibi Entegre Rapora yönelik çalışma yürüten belediyeler de ilçe belediyeleridir.

Öneriler:

- Belediyelerin SKA Çalışmalarının incelendiği bu bölümde Marmara Bölgesi'ndeki yerel yönetimler arasında belediye başkanı ya da belediye meclisi düzeyinde kabul edilen ve SKA'lara bağlılığı ifade eden ulusal veya uluslararası beyanların olmadığı gözlemlenmiştir. Bu tür beyanların belediyeler tarafından geleneksel veya sosyal medya aracılığıyla kamu ile paylaşılması, yereldeki diğer paydaşların da SKA'lara yönelik farkındalığını artırabilir ve süreci sahiplenmelerine katkı sunabilir. Yereldeki paydaşları ve halkı SKA'lar doğrultusunda harekete geçmeye teşvik etmek için belediyeler bu konuya yönelik çalışmaları artırmalıdır.
- Belediyelerin SKA'lara yönelik raporlama eğilimlerine bakıldığında, çok az oranda belediyenin konuya ilişkin rapor hazırladığı gözlemlenmektedir. Ayrıca raporu bulunan belediyelerinin tamamı ilçe belediyelerinden oluşmaktadır. Çalışmanın tümü dikkate alındığında, gelişmeye açık olan en temel alanın yerel yönetimler düzeyinde yapılan SKA raporlamaları olduğu ortaya çıkmaktadır. Mevcut sorun alanlarının tespiti, ilerlemelerin izlenmesi, SKA'lar ile ilgili politika ve stratejilerin oluşturulması, kurumsal şeffaflık artırılarak vatandaş güveninin kazanılması, iyi uygulamaların yaygınlaşması gibi konularda belediyelerin elini güçlendirecek olan raporlama konusuna belediyelerin daha fazla eğilmesi gerekmektedir.

Yereldeki paydaşları ve halkı SKA'lar doğrultusunda harekete geçmeye teşvik etmek için belediyeler bu konuya yönelik çalışmaları artırmalıdır.

- SKA'ları gerçekleştirme sürecini de hızlandıracak olan sürdürülebilirlik ve SKA raporlarının yaygınlaştırılması için öncelikle raporlama pratiklerinin az olmasının sebepleri ve belediyelerin bu konudaki sorunları belediye birlikleri de dahil olmak üzere ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından araştırılmalıdır. Saha araştırmalarında, farklı kategorilerdeki belediyelerin farklı sorunları olabileceği ihtimalinden yola çıkılarak belediye kırımlarına da dikkat edilmelidir. Tespit edilen sorun alanlarına (raporlamanın yararları konusunda bilgi eksikliği, yetkin personel eksikliği, sorumlu birim eksikliği vb.) yönelik farkındalık artırma veya kapasite geliştirme çalışmaları ile belediyeler desteklenmelidir.
- SKA'ların hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi, "kimseyi geride bırakmadan" yerelin de ihtiyaçları gözetenilerek ulusal düzeyde eylemlerin belirlenmesi ve farklı yönetim kademelerinin koordineli ve iş birliği halinde hareket etmesini gerektirmektedir. Anket çalışmasının bulgularına göre ulusal düzeyde yapılan SKA çalışmalarına ve hazırlanan VNR'lara Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin katılım oranı yarıdan azdır. Bu durum ulusal düzeyde yapılan çalışmalarda yerelin katılımını artırmak için yerel ve ulusal düzeyler arasındaki diyalogun ve iş birliğinin güçlendirilmesi ve yereli de ulusal çalışmalara dahil edecek yeni katılım mekanizmalarının geliştirilmesi ihtiyacını göstermektedir. Belediyelerde SKA'lar konusunda nitelikli insan gücü yetiştirilmesi, SKA'lara ilişkin koordinasyondan sorumlu birim ya da kişilerin belirlenmesi ve SKA'lara dair farkındalık çalışmalarının yürütülmesi yerel yönetimler ile ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki iletişim ve iş birliğini güçlendirecektir.

Uluslararası fon ve hibe ilişkilerinin yönetiminde özellikle karbon yönetimini, satın alma süreçlerini ve yaşam döngüsünü değerlendirme faaliyetlerini sürdürülebilirlik perspektifinden ele alan çalışmalar önem arz etmektedir.

- Anket sonuçlarına göre %38 oranında belediye satın alma süreçlerinde çevreye duyarlı ürün, hizmet ve faaliyetleri önceliklendirdiğini ifade etmiştir. Yaşam döngüsü faaliyetlerini önceliklendiren belediye oranı %18, SKA'ların gerçekleştirilmesine yönelik karbon yönetimi faaliyetlerini önceliklendiren belediyelerin oranı ise %20'dir. Belediyelerin çevresel duyarlılığının satın alma süreçlerinde görece düşük olması ve çevresel etkileri stratejik bir şekilde ele alan yaşam döngüsü faaliyetleri ve karbon yönetimi gibi konularda eksiklikleri olması, çevre konu-

sunu yönelik yönetsel yaklaşımın gelişmeye açık olduğuna işaret etmektedir. Belediyelerin yaşam döngüsü faaliyetleri ve karbon yönetimi gibi konularda da SKA'ları ve bütüncül ve sürdürülebilir bir çevre yönetimi anlayışını benimsemeleri önem arz etmektedir.

Belediyelerin SKA Yönetişimine Yönelik Değerlendirmeler ve Öneriler

Belediyelerin SKA Yönetişimi bölümünde, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin SKA'lara yönelik çalışmalarını hayata geçirirken kurdukları iş birliklerine yönelik trendler ortaya konulmuştur. Bu süreçte belediyelerin farklı sektörlerden paydaşlarla kurdukları iş birliği düzeyini ve iş birliği yaptıkları aktörleri ortaya çıkarmaya çalıştığı sorulara verilen yanıtlara göre;

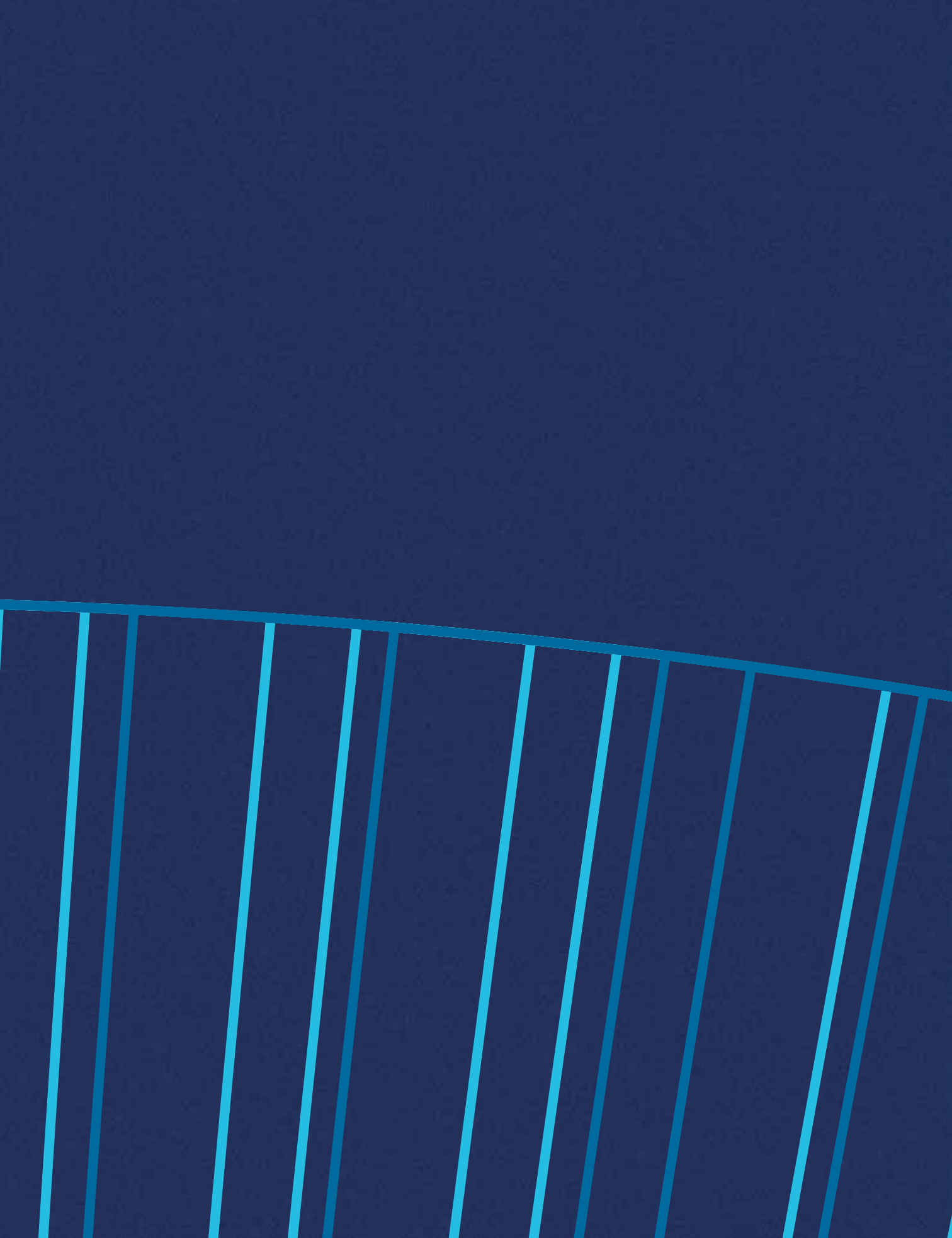
%64

- **Belediye temsilcilerine hangi iş birliklerinin belediyelerini daha iyi tanımladığına dair yöneltilen soruya verilen yanıtlara bakıldığında, SKA'ların gerçekleşmesine yönelik olarak belediyelerin en çok iş birliği yaptığı paydaşın %64 oranıyla kamu kurumları olduğu görülmektedir.** Bunu yaklaşık %52 oranıyla sivil toplum kuruluşları takip etmektedir. Özel sektör kuruluşları ile iş birliği ise yaklaşık %32 ile üçüncü sırada gelmektedir. Belediyelerin en az iş birliği yaptığı paydaş, uluslararası kuruluşlar (yaklaşık %29) olarak karşımıza çıkmaktadır.
- SKA'ların gerçekleşmesine yönelik çalışmalarda hangi paydaşlarla iş birliği yapıldığına dair soruda ise en çok iş birliği yapılan paydaş, yaklaşık %47 oranıyla sivil toplum kuruluşları olarak ifade edilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarını sırasıyla üniversiteler/araştırma merkezleri (yaklaşık %44), belediyeler (yaklaşık %42) ve merkezi yönetim kuruluşları (yaklaşık %39) takip etmektedir. En az tercih edilen paydaşlar ise sırasıyla medya kuruluşları (yaklaşık %17), kardeş şehirler (yaklaşık %23) ve uluslararası kuruluşlar (yaklaşık %25) olmuştur. SKA'ların gerçekleşmesine yönelik çalışmalarında iş birliği yapmadığını belirten belediye oranı ise %16 ile görece düşüktür.
- Belediyelerin SKA yönetişimi kapsamında iş birliği yaptıkları paydaşlara ilişkin iki sorunun yanıtlarında birbirine yakın sonuçlar olduğu dikkat çekmektedir. Hangi iş birliklerinin belediyeleri daha iyi tanımladığına dair ilk sorunun yanıtlarına göre, en çok iş birliği yapılan paydaşlar kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşla-

rı iken en az iş birliği yapılan paydaş uluslararası kuruluşlar olarak ifade edilmiştir. İş birliği yapılan kurumların doğrudan sorulduğu ikinci soruda ise sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve merkezi yönetim kuruluşları ve üniversiteler/araştırma merkezleri ile yapılan iş birliklerinin uluslararası kurumlarla yapılan iş birliklerinden daha yüksek oranda olduğu görülmektedir.

Öneriler

- Çok kapsamlı amaçlar seti olan SKA'ların gerçekleşmesi için kurumların tekil çabaları yeterli değildir. SKA'lara ulaşma süreci farklı kurumların kaynakları kullanılarak çok sektörlü, çok paydaşlı iş birliğini gerektirmektedir. Belediyelerin çoğunlukla SKA'ları gerçekleştirmek için iş birlikleri geliştirdikleri gözlenmiştir. Bu oranı daha da artırmak için iş birliği yapmayan belediyelerin sebepleri araştırılarak buna ilişkin engellerin ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılmalı, iş birliğinin önemini anlatan farkındalık çalışmaları ve eğitimler artırılmalıdır. Ayrıca farklı kurumları bir araya getiren ağ kurma etkinlikleri düzenlenerek iş birliğine zemin hazırlayacak elverişli ortamlar yaratılmalıdır.
- Uluslararası kuruluşlar, belediyelere uygulamalarını hayata geçirmeleri için fon ve finansman sağlamakta, belediyelerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi için çalışmalar yapmakta, belediyelerin uluslararası ölçekte farklı kuruluşlarla iş birliği geliştirmelerine destek olmakta, yerelde yapılan çalışmaların uluslararası platformlarda görünür kılınmasına destek olmaktadır. Ancak anket sonuçlarına göre, belediyelerin SKA'ları gerçekleştirmek için yaptıkları ve stratejik planlarında yerel kalkınma için öncelikledikleri iş birlikleri kapsamında uluslararası iş birliği faaliyetlerinin görece düşük bir oranda kaldığı görülmektedir. Bu iş birliklerinin belediyelere sağlayabileceği katkılar ve SKA'ları gerçekleştirmede belediyelere sunabileceği destekler dikkate alındığında, belediyelerin uluslararası iş birliklerine daha çok önem vermesi ve yeni iş birlikleri geliştirmesi için desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu amaçla belediyelerin uluslararası iş birliği konusunda yaşadığı sorunlar (ilişkileri yürütecek birim veya personel eksikliği, uluslararası iş birliğinin öneminin birimler veya yönetim düzeylerinde yeterince farkında olunmaması vb.) tespit edilerek farkındalık artırma, kapasite geliştirme ve ağ kurma çalışmaları yürütülmelidir.

2

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
AMAÇLARI EKSENİNDE YEREL
YÖNETİMLERİN İYİ UYGULAMA
ÖRNEKLERİ**

2.1. Araştırma Yöntemi

MBB Yerel Yönetimler SKA Çalışmaları Araştırması'nın ikinci ayağı yerel yönetimlerin SKA'lara yönelik iyi uygulamalarını ortaya çıkarmayı ve bu uygulamaları başka kurumların da ilham alabilmesi için yaygınlaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın bu bölümünde iyi uygulamalar, belediyelere iletilen iyi uygulama formları aracılığıyla toplanmıştır.

İyi uygulama formları MBB üyesi 193 belediyeye Mayıs 2021 tarihinde resmi yazı ile iletilmiştir ve MBB web sitesinde yayınlanmıştır. Belediyelerden 31 Haziran 2021 tarihine kadar iyi uygulama formlarını doldurarak e-mail yoluyla MBB'ye iletmeleri istenmiştir. Belediyelerin iletebileceği uygulama sayısı konusunda bir sınır konulmamıştır. Yaklaşık 2 aylık süre zarfında 37 belediye 147 tane uygulaması için iyi uygulama formu doldurarak MBB araştırma ekibine iletmıştır. 16 belediye birer uygulama, 21 belediye ise birden fazla uygulama formu göndermiştir. 37 belediyeden iyi uygulama formu ileten toplam 51 temsilcinin yetki düzeyi belediyeler arasında değişkenlik göstermektedir.⁷⁶ Form dolduran belediye temsilcileri arasında yöneticiler ilk sırada yer alırken bu grubu uzman ve uzman yardımcıları takip etmektedir.

76 - Birden çok form gönderen 11 belediyede formlar farklı birimlerden temsilciler tarafından, 9 belediyede tek bir belediye temsilcisi tarafından doldurulmuştur. 1 belediyede ise formu dolduran kişi/kişilere dair bilgi verilmemiştir.

Tablo 2: İyi Uygulama Formunu Dolduran Belediye Temsilcilerinin Dağılımı

İyi Uygulama Formunu Dolduran Belediye Temsilcileri	
Unvan	Belediye Sayısı
Başkan Danışmanı	1
Yönetici (Müdür, Müdür Yardımcısı, Müdür Yardımcısı V., Birim Sorumlusu, Birim Şefi vb.)	25
Uzman, Uzman Yardımcısı	24
Bilinmiyor	1
Toplam	51

İyi uygulama formu dolduran temsilcilerin birimleri de çeşitlilik göstermektedir. Temsilcilerin çoğunluğu Strateji Geliştirme Müdürlüğünde görevlidir. Bu birim dışında form dolduran belediye temsilcileri Kültür İşleri Müdürlüğü, Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Araştırma ve Geliştirme Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, Engelliler Müdürlüğü, Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü, Kadın ve Aile

Hizmetleri Müdürlüğü, Halkla İlişkiler Birimi, Dış İlişkiler Müdürlüğü, Etüd ve Proje Müdürlüğü, Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü, Fen İşleri Müdürlüğü, Plan ve Proje Müdürlüğü, Emlak İstimlak Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü gibi birimlerde görev yapmaktadır.

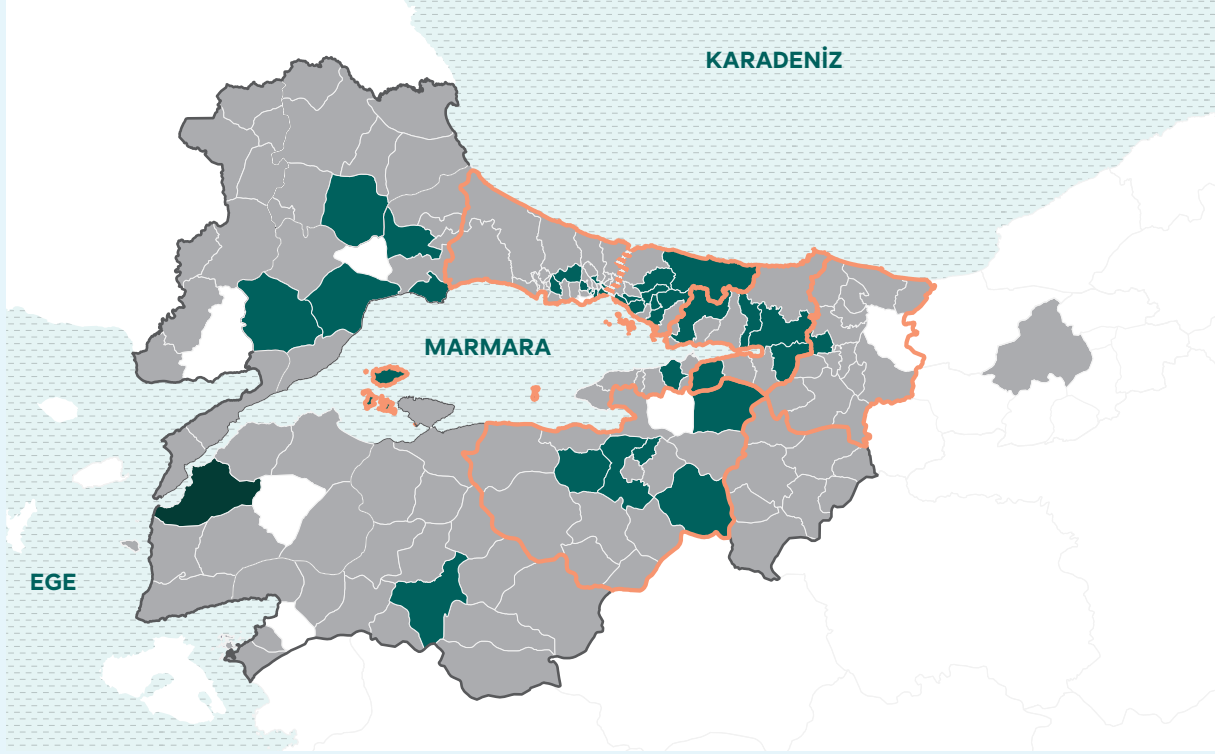
Araştırma kapsamında MBB'ye iletilen projeler, araştırma ekibi tarafından "yeniden uygulanabilirlik", "ölçeklenebilirlik", "bütçenin kullanımı", "performans göstergelerinin tanımlanması", "içeriğin niteliği" ve "destekleyici dokümanların niteliği" olmak üzere 6 kritere göre 7'li likert ölçeğinde değerlendirilmiş ve puanlarına göre sıralamaya sokulmuştur. Belediye çeşitliliği de göz önüne alınarak seçilen 15 iyi uygulama örneğine raporda yer verilmiştir.

2.2. Araştırma Kapsamında Uygulama İleten Belediyeler

77 - Araştırma saha çalışmasının yürütüldüğü tarihte Bolu Belediyesi Marmara Bölgesi'nde yer almamasına rağmen MBB üyesi olduğu için araştırmaya dahil edilmiştir. Bolu Belediyesi, araştırmadan sonraki bir tarihte MBB üyeliğinden çıkmıştır.

Araştırmanın birinci ayağında olduğu gibi belediyelerin iyi uygulamalarının yer aldığı ikinci ayağında da araştırma alanı Marmara Bölgesi'ndeki MBB üyesi 12 ildir (Balıkesir, Bilecik, Bolu, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova).⁷⁷ Bu illerde yer alan, farklı ölçeklerdeki 193 MBB üye belediyesinden 37 tanesi en az bir uygulamasını MBB'ye ileterek araştırmaya katkı sunmuştur.

Harita 2: Araştırma Kapsamında İyi Uygulama İleten Belediyeler

— Marmara Bölgesi Sınırı   — Büyükşehir Belediyeleri   ● İl Belediyeleri   ● İlçe Belediyeleri   ● Anket Katılmayan Belediyeler   ● MBB üyesi olmayanlar

Büyükşehir Belediyeleri

- Bursa Büyükşehir Belediyesi
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi

İl Belediyesi

- Çanakkale Belediyesi

İlçe Belediyeleri

- Altieylül Belediyesi
- Ataşehir Belediyesi
- Bağcılar Belediyesi
- Başakşehir Belediyesi
- Çekmeköy Belediyesi
- Çiftlikköy Belediyesi
- Derince Belediyesi
- Ergene Belediyesi
- Esenyurt Belediyesi
- Fatih Belediyesi
- Gaziosmanpaşa Belediyesi

İlçe Belediyeleri

- Gebze Belediyesi
- Güngören Belediyesi
- Gürsu Belediyesi
- İnegöl Belediyesi
- İznik Belediyesi
- İzmit Belediyesi
- Kadıköy Belediyesi
- Karamürsel Belediyesi
- Kartepe Belediyesi
- Lüleburgaz Belediyesi
- Malkara Belediyesi
- Maltepe Belediyesi
- Nilüfer Belediyesi

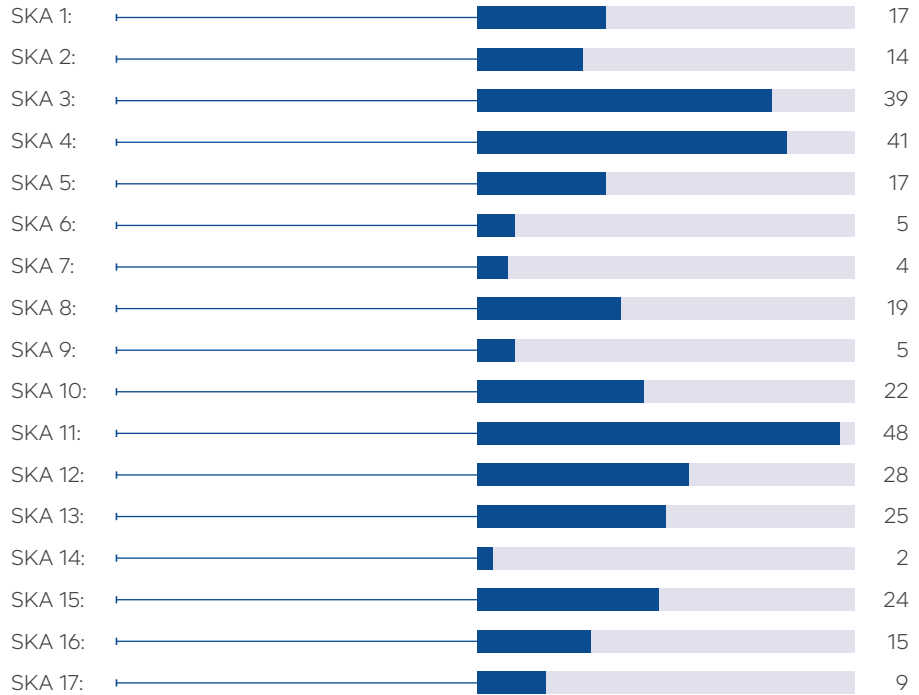
İlçe Belediyeleri

- Osmangazi Belediyesi
- Pendik Belediyesi
- Sancaktepe Belediyesi
- Serdivan Belediyesi
- Sultanbeyli Belediyesi
- Süleymanpaşa Belediyesi
- Şile Belediyesi
- Zeytinburnu Belediyesi

2.3. Uygulamalara Dair Genel İstatistiki Bilgiler

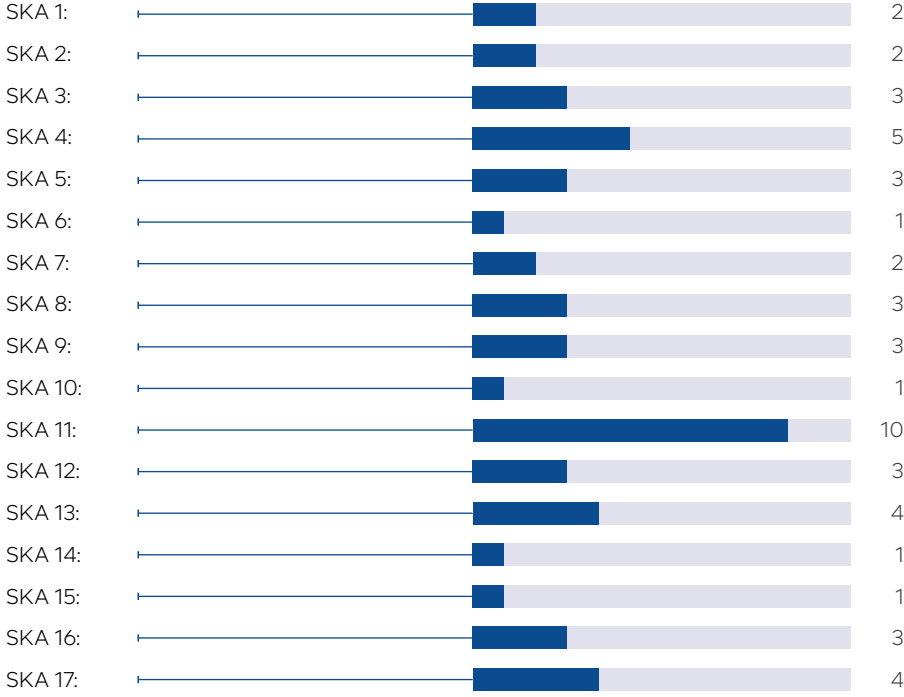
Raporun bu bölümünde MBB'ye iletilen 147 uygulamanın SKA'larla ilişkisi, paydaşları ve proje kaynaklarına dair genel istatistiki bilgiler analiz edilmiştir. Belediyelere gönderilen iyi uygulama formunda belediyelerden projelerini bir veya birden fazla SKA ile ilişkilendirmeleri istenmiştir. Yapılan ilişkilendirmelere göre, projeler çoğunlukla SKA 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar'ı beslemektedir. Bunu SKA 4: Nitelikli Eğitim ve SKA 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam takip etmektedir. Uygulamaların en az ilişkilendirildiği SKA'lar ise sırasıyla SKA 14: Sudaki Yaşam, SKA 7: Erişilebilir ve Temiz Enerji, SKA 6: Temiz Su ve Sanitasyon ve SKA 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı olmuştur.

Grafik 26: Araştırma Kapsamında İletilen Uygulamaların SKA'larla İlişkilendirilmesi

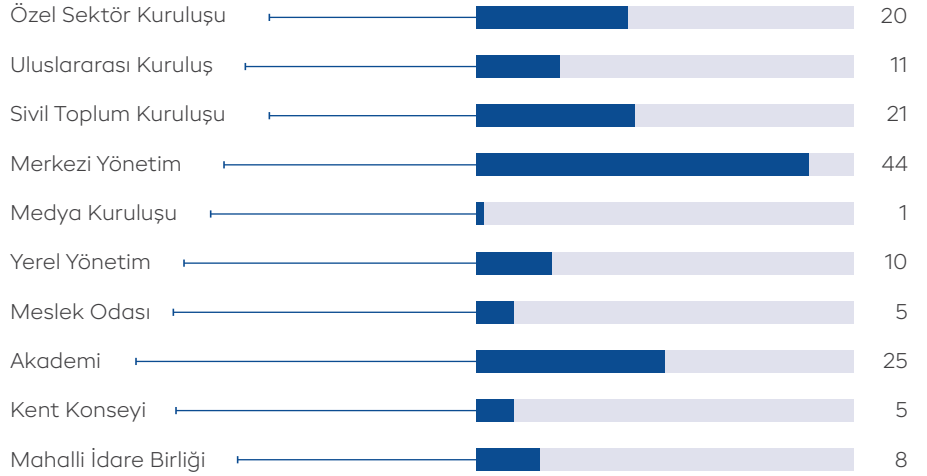
Değerlendirme sonucu seçilen 15 projenin ise büyük çoğunluğu SKA 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar ile ilişkilidir. Bu amacı 5 proje ile ilişkilendirilen SKA 4: Nitelikli Eğitim ve 4 proje ilişkilendirilen SKA 13: İklim Eylemi ile SKA 17: Amaçlar için Ortaklıklar takip etmektedir.

Grafik 27: Seçilen 15 İyi Uygulamanın SKA'larla İlişkilendirilmesi

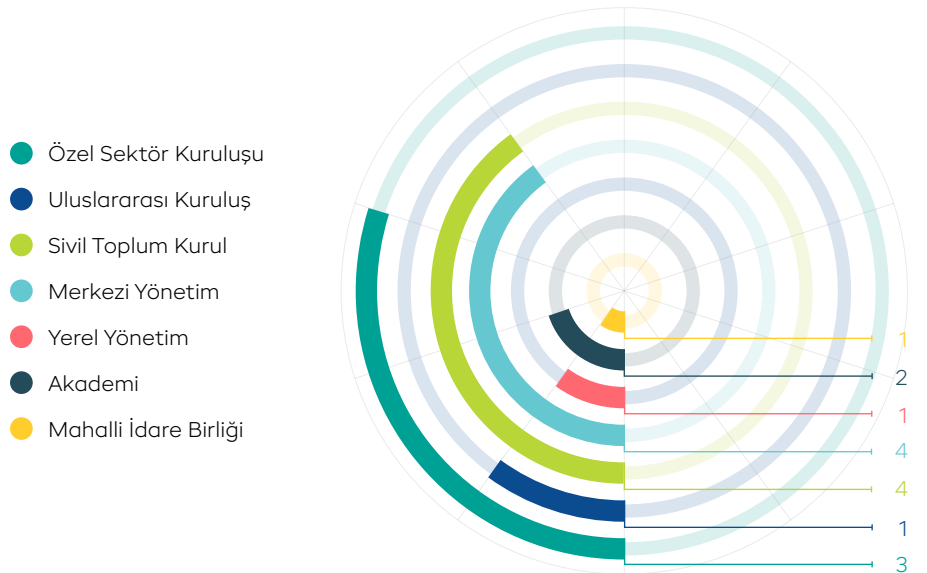
İletilen uygulamaların 60 tanesi proje sahibi belediye tarafından tek başına yürütülmüştür. 87 proje ise farklı sektörlerden paydaşların iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir. En çok iş birliği yapılan paydaş türünün merkezi yönetim kurumları olduğu gözlemlenmiştir. 25 projede paydaş olan akademi 2. sırada, 21 projede paydaş olan sivil toplum kuruluşları 3. sırada gelmektedir. En az iş birliği yapılan paydaşlar sırasıyla medya kuruluşları, odalar ve kent konseylerdir. Türkiye'den en az bir kuruluşun paydaşları arasında yer aldığı proje sayısı 83 iken en az bir yurt dışı kuruluşun paydaş olduğu proje sayısı 17'dir.

Grafik 28: Araştırma Kapsamında İletilen Uygulamaların Paydaş Dağılımı

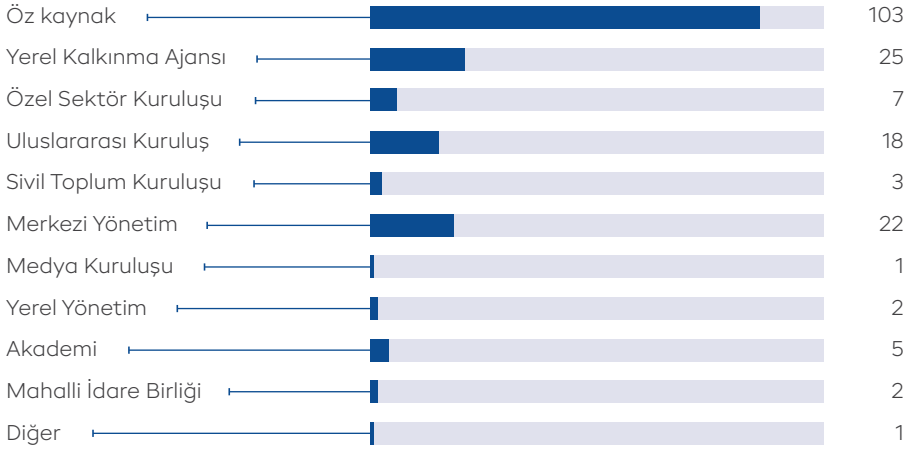
Seçilen 15 uygulamanın 12'si farklı sektörlerden kuruluşların paydaşlığında gerçekleştirilmiştir. En çok iş birliği yapılan paydaşlar sivil toplum kuruluşları ve merkezi yönetim kurumlarıdır. Bu paydaşları özel sektör kuruluşları, akademi, mahalli idare birlikleri ve yerel yönetimler takip etmektedir.

Grafik 29: Seçilen 15 İyi Uygulamanın Paydaş Dağılımı

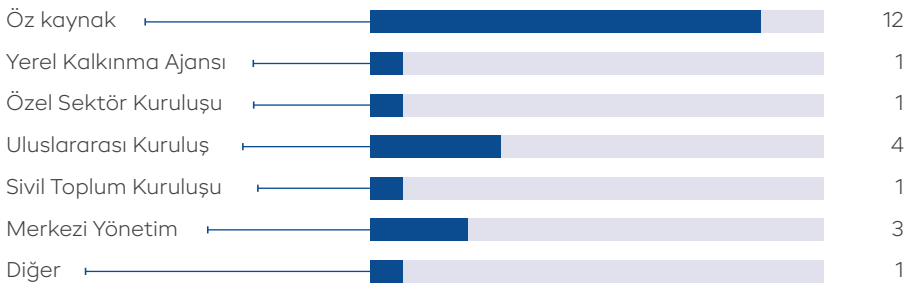
Projelerin çok büyük bir kısmında belediyelerin kendi öz kaynaklarını kullandığı görülmektedir. Bu belediyelerin 74'ü projelerinde sadece kendi kaynaklarını kullanırken 29'u kendi bütçesinin yanı sıra farklı finansman kaynaklarından da yararlanmıştır. Belediyelerin öz kaynaklarından sonra en çok başvurdukları finansman kaynakları, sırasıyla yerel kalkınma ajansları ile merkezi yönetimin fon ve destekleridir. Medya kuruluşlarının, diğer yerel yönetimlerin ve mahalli idare birliklerinin kaynaklarıyla gerçekleştirilen proje sayısı oldukça düşüktür. 18 projede yurt dışından kaynakları kullanılırken diğer projeler Türkiye'deki kurumların finansmanı ile gerçekleştirilmiştir.

Grafik 30: Araştırma Kapsamında İletilen Uygulamaların Kaynak Dağılımı

Seçilen 15 iyi uygulamanın çoğunluğunda öz kaynaklar kullanılmıştır. Uluslararası kuruluşların sağladığı kaynaklar ile merkezi yönetim kurumlarının sağladığı kaynaklar ise en çok kullanılan kaynaklar arasında sırasıyla ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir. Ayrıca projelerin hayata geçirilmesi için yerel kalkınma ajansları, özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve farklı paydaşların kaynaklarına da başvurulmuştur.

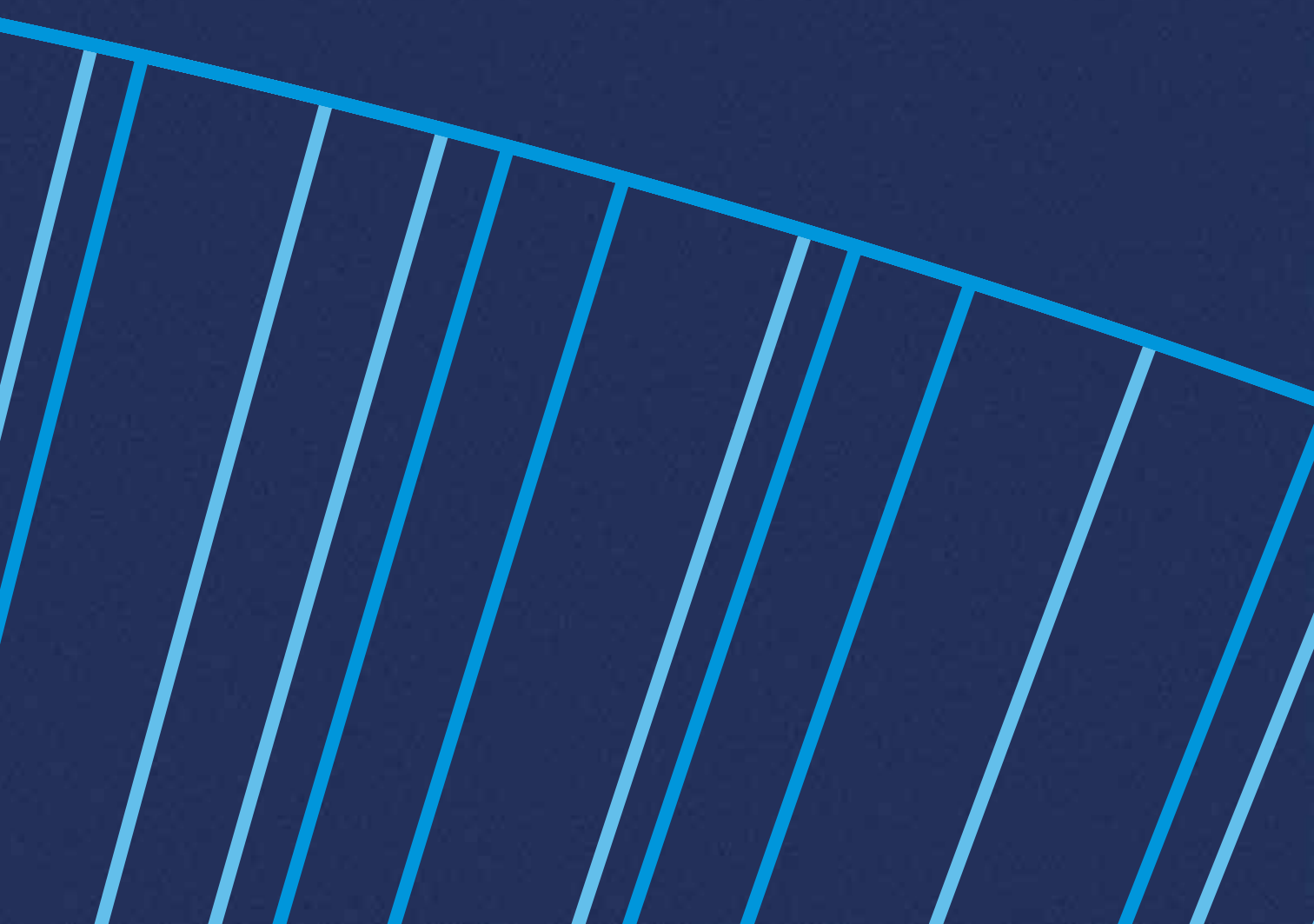
Grafik 31: Seçilen 15 İyi Uygulamanın Kaynak Dağılımı

2.4.

SKA İyi Uygulama Örnekleri

Altıeylül Belediyesi, Balıkesir

Daha fazla bilgi için:

Web site: <https://www.altieyul.bel.tr/Hizmetler/HizmetDetails?id=8>

Facebook: <https://www.facebook.com/pages/Altgem-Altıeylül-Gelişim-Merkezi/107725246228763>

Uygulamanın adı: Altıeylül Gelişim Merkezi (ALGEM) Projesi

Tarih: 2015

Paydaşlar: -

Finansman: Öz kaynaklar

Hizmet ettiği SKA:

Kaynak: Altıeylül Belediyesi

Günümüzde binlerce insan yoksulluk ve açlık gibi sorunlarla mücadele etmekte; diğer binlercesi ise kimliği ya da sosyo-ekonomik durumu sebebiyle toplumun ve politik sistemin sunduğu fırsatlara erişememektedir. Sosyal adaletsizlikler şemsiyesi altında ele alınabilecek gelir eşitsizliği, ayrımcılık, fırsat eşitsizliği gibi konulara karşı mücadelede yerel yönetimlere de sorumluluklar düşmektedir. Yerel yönetimler sosyal adaletsizliği ortadan kaldırmak amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Altıeylül Belediyesi 2015 yılında açtığı Altıeylül Gelişim Merkezi (ALGEM) bünyesinde Altıeylül'de temel ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çeken bireylere ve fırsat eşitsizliğine maruz kalan kırılgan gruplara destek vermektedir.

6.400 m² alan üzerine inşa edilmiş olan ALGEM'de, derslikler, belediyenin ilgili birimleri, aile danışma merkezi, 300 kişilik sinema ve konferans salonu ile bekleme salonu, görüşme odası, çocuk faaliyet evi, farklı alanlarda açılmış atölyeler⁷⁸ ve çok amaçlı atölye yer almaktadır. Sosyal sorumluluk çalışmaları kapsamında bu atölyelerde ve dersliklerde 16 yaş ve üzerindeki ihtiyaç sahiplerine ücretsiz eğitimler verilmektedir. Altıeylül Meslek Edin-dirme Kursları (ALMEK) adıyla düzenlenen bu eğitimleri tamamlayanlara Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifika verilmekte ve bu kişilerin iş bulma olanakları artırılmaktadır.⁷⁹ 2017 yılı itibarıyla merkezde 29 farklı kurs açılmıştır.⁸⁰ Merkezde eğitim alan bireylere farklı olanaklar da sağlanmaktadır. Örneğin, ALMEK kurslarına devam eden ve 3-5 yaş aralığında çocuğu olan anneler çocuklarını merkezde yer alan ve çocuk gelişimine katkı sağlayan faaliyetlerin yapıldığı "Çocuk Faaliyet Evi"ne bırakabilmektedir. Bir diğer olanak ise "Psikolojik Çözüm ve Aile Danışmanlık Merkezi" tarafından sunulan danışmanlıktır.

ALGEM'deki kurslara kaydı olmayanların da yararlanabilecekleri merkezden bireyler aile terapisi, sınav kaygısı, çocuklarda davranış bozuklukları gibi konularda danışmanlık alabilmektedir.

ALGEM kapsamında ihtiyaç sahiplerine belediyenin bütçe imkanları dahilinde giyisi, yakacak, medikal malzeme, kırtasiye yardımı gibi aynı ve nakdi sosyal yardımlar yapılmaktadır.⁸¹ Bu yardımlar arasında öne çıkan aynı yardım araçlarından biri "Sosyal Market"tir. Bu marketten yararlanmak için öncelikle ihtiyaç sahipleri belediyenin "Beyaz Masa"⁸² ofisine başvuru yapmaktadır. Başvurular belediye yetkililerince değerlendirilmekte ve değerlendirme kriterlerini sağlayan bireylere "Alkart" adı verilen alışveriş kartı tanımlanmaktadır. Alkart sahiplerinin kartlarına hanede bulunan kişi sayısına göre farklı miktarlarda para yüklenmektedir. Bireyler bu karta yüklenen para ile ALGEM içinde bulunan "Sosyal Market"ten yiyecek, içecek, temizlik ürünleri ve giysi satın alabilmektedir. 2017 yılı itibarıyla Alkart aracılığıyla yardım almış birey sayısı 2.378'dir. ALGEM kapsamında farklı sosyal gruplara yönelik sosyal hizmet çalışmaları da yürütülmektedir. İlçedeki engelli bireyler ve 65 yaş üstü bireyler için düzenlenen doğa ve kültür gezileri bu çalışmalara örnek verilebilir.⁸³

78 - Bu atölyeler, akıl ve zeka oyunları atölyesi, yazılım ve tasarım atölyesi, robotik kodlama atölyesi, mekatronik atölyesi, berber ve kuaför atölyesi, açılılık ve pastaçılık atölyesi, dikiş atölyesidir. Bkz. "ALGEM", Altıeylül Belediyesi, erişim 12 Temmuz 2022, <https://www.altieyul.bel.tr/Hizmetler/HizmetDetails?id=8>

79 - ALGEM'in kursları için bkz. "Kurslarımız", ALGEM, erişim 12 Temmuz 2022, <https://algem.altieyul.bel.tr/>

80 - Bkz. "Evlere Giren Yardım", Gazetemerhaba, erişim 12 Temmuz 2022, <https://gazetemerhaba.com/67676-2/>

81 - 2020 yılının ilk 6 ayında ALGEM aracılığıyla 8600 kişiye gıda yardımı, 467 aileye giyim yardımı, 86 aileye kömür yardımı, 11000 öğün ise sıcak yemek yardımı yapılmıştır. Bkz. "Altıeylül Belediyesi ihtiyaç sahiplerinin yanında", Haberler, erişim 12 Temmuz 2022, <https://www.haberler.com/guncel/altieyul-belediyesi-ihtiyac-sahiplerinin-yaninda-13452992-haberi/>

82 - Beyaz Masa, belediye sınırları içinde yaşayan bireylerin talep ve şikayetlerini belediyeye ilettikleri belediye biriminin adıdır.

83 - Belediyenin engelli bireyler için düzenlediği gezilerden biri ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. "Altıeylül'den engelli vatandaşlar ve ailelerine gezi", Habertürk, erişim 12 Temmuz 2022, <https://www.haberturk.com/balikesir-haberleri/90488584-altieyulden-engelli-vatandaslar-ve-ailelerine-gezi>

Bursa Büyükşehir Belediyesi

Daha fazla bilgi için:

Web site: https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/200916015023_sehir_strateji_belgesi.pdf

Uygulamanın adı: Bursa Şehir Politikaları Analizi Projesi

Tarih: 2019

Paydaşlar: -

Finansman: Öz kaynaklar

Hizmet ettiği SKA:

BURSA ŞEHİR STRATEJİ BELGESİ

Bursa'nın ortak aklı, şehrin sesi...

2020

Kentlerde vuku bulan sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlar ve potansiyel riskler çoğunlukla basit müdahalelerle ve tek bir kurumun çabası ve sınırlı kaynaklarıyla bertaraf edilememektedir. Sorunların çözümü ve risklerin azaltılması, kentin farklı kaynaklara sahip paydaşlarının ortak bir amaç doğrultusunda ve iş birliği içinde hareket etmelerini gerektirmektedir. Kent paydaşlarının ortak eylemlerine yön verebilmesi için kentin vizyonunu belirlemek, mevcut sorunları ve riskleri tespit etmek ve bunlara karşı kentin dayanıklılığını artırabilmek için kısa ve uzun vadede gerçekleştirilecek hedefler belirlemek adına strateji belgelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu strateji belgeleri, çoğunlukla kent politikasının en önemli aktörlerinden biri olan yerel yönetimler öncülüğünde hazırlanmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesinin 2020-2024 Stratejik Plan çalışmaları kapsamında yürüttüğü paydaş toplantılarında, kentin geleceğine yönelik planlarda kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği eksikliği olduğu vurgulanmış, bu sorunu çözmek için belediyenin aktif bir rol üstlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu beklentiden hareketle Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa'nın gelecek vizyonunu belirlemek ve kent paydaşlarının eylemlerine yön vermek amacıyla "Bursa Şehir Politika Analizi" Projesini başlatmıştır. Bu proje yardımıyla;

- şehrin yönetiminde ve gelişiminde rol alan kurumlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması,
- kent ölçeğinde uzun vadeli planlama kültürünün gelişmesi,
- sunulan hizmetlerin vatandaş beklentileri doğrultusunda önceliklendirilmesi ve sektör dağılımlarının planlanması,
- gelecek vizyonu anlamında "Şehir Strateji Belgesi"nin oluşturulması hedeflenmiştir.

Bursa Şehir Politikaları Analizi Projesi, kentin vizyonunu, problemlerini ve amaçlarını katılımcı bir anlayışla belirlemek adına farklı paydaşların görüşlerinin ve katkılarının alındığı ve ardından "Şehir Strateji Belgesi"nin oluşturulduğu toplam 5 aşamadan oluşmaktadır. Projenin ilk aşamasında şehirde yaşayan vatandaşların problemleri, beklentileri ve gelecekte yaşamak istedikleri şehirlerin tahayyülleri yapılan anket ve yüz yüze görüşmelerle tespit edilmiştir. Bu aşamada Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresinden (BUSKİ) toplam 427 yetkiliye, sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerine ve protokol üyelerine, 706 esnafa, 103 muhtara, 9088 vatandaşa "Algı Anketi", 1001 vatandaşa ise "Beklenti Anketi" yapılmıştır. Anketlerden gelen verilerden hareketle de 248 kamu kurum yetkilisi ile yüz yüze mülakat yapılarak toplamda 11.573 kişinin görüşüne başvurulmuştur. Saha çalışmalarının ardından projenin odaklanacağı 5 tema belirlenmiştir.

Projenin ikinci aşamasında, ilk aşamada belirlenen 5 tema çerçevesinde 5 ayrı bölgede dile getirilen sorunların çözümünden ve beklentilerin gerçekleştirilmesinden sorumlu toplam 526 kamu kurumu, üniversite, meslek ve esnaf odası ve sivil toplum kuruluşu temsilcisiyle "Bölge İstişare Toplantıları" gerçekleştirilmiştir.

Bu toplantılarda 5 tema ele alınmış ve sorunların çözümü ile ilgili öneriler tartışılmıştır. Ardından üçüncü aşamada, 700'den fazla kişinin katılımıyla "Bursa Şehir Şurası" kapsamında toplantılar düzenlenmiştir. Bu toplantılarda Bölge İstişare Toplantıları'nda dile getirilen çözümlerin muhatabı olan kurumlar ve çözümleri gerçekleştirmek için kaynaklar belirlenmiştir.

Dördüncü aşamada ise Bursa Büyükşehir Belediyesindeki daire başkanlarının katılımıyla "Kurmay Ekip Toplantıları" yapılmıştır. Ortaya konan çözümlerin muhatabı olan Bursa Büyükşehir Belediyesi birimleri tespit edilmiş; Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) Bölge Planı, Bursa Ulaşım Ana Planı, Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı, Bursa Temiz Hava Planı gibi planlar değerlendirilerek ortak vizyon oluşturulması sağlanmıştır. Son olarak, tüm aşamalarda yapılan çalışmalar bütüncül olarak ele alınarak "Bursa Şehir Strateji Belgesi" hazırlanmıştır. Proje, Bursa Büyükşehir Belediyesinin hizmet sunumunda vatandaş talepleri ile yapılan hizmet ve yatırımlarının örtüştürülmesine ve Bursa şehrinin geleceğine dair makro ölçekli planların ve gelişim planlarının hazırlanmasında ortak vizyon oluşturulma çabalarına katkı sağlamıştır.

Çanakkale Belediyesi

Uygulamanın adı: Şebeke Bağlantılı Güneş Enerjisi Santrali Projesi

Tarih: 2019

Paydaşlar: -

Finansman: Öz kaynaklar

Hizmet ettiği SKA:

Daha fazla bilgi için:

Web site: <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/1140-tum-haberler/1123-cevreci-bir-yatirim-enerji-ihtiyacini-yine-cevreci-bir-yat>

Kömür, petrol gibi fosil yakıtların yakılması, çiftlik hayvancılığı sonucu havadaki sera gazlarının oranının artması ve ormansızlaşma gibi sorunlar iklim değişikliğine sebep olmaktadır. İçinde bulunduğumuz dönem, Sanayi Devrimi öncesi döneme göre 1.1°C daha sıcaktır. Bu sıcaklığın daha da artmasının dünya üzerindeki birçok canlı türünün yaşamını ve refahını tehlikeye sokacak çevresel krizlere sebep olacağı, bu krizlerin de farklı sosyal ve ekonomik problemlere yol açacağı öngörülmektedir. İklim değişikliğinin ilerlemesini durdurmak ve mevcut değişikliklere uyum sağlamak adına dünyada sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Bu çalışmalar arasında özellikle fosil atık kullanımı yerine "yenilenebilir enerji" kaynaklarına geçiş öne çıkmaktadır. Çanakkale Belediyesi, çevrenin ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi

kapsamında enerji arz çeşitliliğini artırmak ve var olan çevre yatırımlarını enerji kullanım ihtiyacına uygun maliyetler ile doğal kaynaklardan karşılamak adına 2019 yılında “Şebeke Bağlantılı Güneş Enerjisi Santrali”ni açmıştır.

Çanakkale Belediyesi, 2018 yılında inşasını başlattığı santral ile belediyenin atık su arıtma tesisinin elektrik ihtiyacını karşılamayı hedeflemektedir. Ayrıca güneş enerjisi ile elektrik üretimi için diğer yerel yönetimlerin örnek alabileceği bir uygulama yapmayı, enerji verimliliği konusunda belediyenin yürüttüğü toplumsal bilinçlendirme faaliyetlerine katkı sağlamayı, yenilenebilir enerji kaynak kullanımı ile hizmet maliyetlerini düşürmeyi ve kamu-özel iş birliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Atık su arıtma tesisinin hemen yanındaki 14.550m²lik alana inşa edilen santralin yapımında 3828 adet yerli üretim 280W gücünde panel ve 17 adet 60kW invertör kullanılmıştır. Santral ile kış günlerinde maksimum 1071,84 kWp (992,8 kWe- AC) gücünde, günün daha uzun olduğu ve güneşli gün sayısının arttığı bahar ve yaz aylarında ise aylık yaklaşık 200.000,00 kWp civarında elektrik üretimi yapılması planlanmıştır. Belediye, atık su arıtma tesisinin elektrik ihtiyacını karşılamasının⁸⁴ yanı sıra fazladan üretim yapılan zamanlarda ihtiyaç fazlası elektriği dağıtım şebekelerine vererek kendisine ek gelir yaratmayı planlamaktadır. Özellikle yaz aylarında fazla üretimin 300 hanenin elektriğini karşılayacağı düşünülmektedir.

5 yıl içinde kendi inşa masraflarını karşılaması beklenen santralin Ocak 2019 tarihinde Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne (TEDAŞ) kabulü gerçekleşmiş ve Uludağ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne (UEDAŞ) enerji satışı başlamıştır. Çanakkale Belediyesi, güneş enerji santrali projesi ile hizmet üretim maliyetlerini azaltarak kent kaynaklarını daha etkin ve verimli kullanmaya başlamıştır. Bu proje ile kent içerisinde yenilenebilir enerji kaynakları hakkında farkındalık yaratarak kent sakinlerinin bu konuyu sahiplenmeleri sağlanmıştır.

84 - Atık su arıtma tesisinin aylık enerji tüketimi 100.000,00 kWp'tir. Bu miktar dikkate alındığında Şebeke Bağlantılı Güneş Enerjisi Santrali'nin bahar ve yaz aylarında 100.000,00 kWp fazladan üretimi olduğunu söylenebilir. Bkz. "Yenilenebilir enerji üretiminde Çanakkale Deneyimi", Yarımada gazetesini, erişim 12 Temmuz 2022, <http://www.yarimadagazetesi.com/yazi/yenilenebilir-enerji-uretiminde-canakkale-belediyesi-deneyimi/>

Çekmeköy Belediyesi, İstanbul

Uygulamanın adı: Karadeniz Havzasında Kültürel ve Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi (CREA CENTERS) Projesi

Tarih: 2020

Paydaşlar: Ukrayna İşletme Destekleme Birliği (Ukrayna), Köstence Belediyesi (Romanya), Kavala Belediyesi (Yunanistan), Byala Belediyesi (Bulgaristan)

Finansman: Öz kaynaklar, AB fonu

Hizmet ettiği SKA:

Daha fazla bilgi için:

Web site: <https://creacenters.eu/>

Instagram: https://www.instagram.com/crea_centers/

Dünyada son yıllarda en çok yükselen 3. sektör olarak karşımıza çıkan “yaratıcı endüstriler” yaratıcılık, beceri ve yeteneklerin fikri mülkiyetine dayanan üretim ve ticaret süreçlerinin tümü olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerin kültürel birikimlerinden ve dinamiklerinden beslenerek elde ettikleri birikimi, başta dijital teknolojiler olmak üzere güncel teknolojik gelişmeler ve küresel trendleri de dikkate alarak ekonomik değere dönüştüren yaratıcı endüstriler, yalnızca gelişmiş ülkeler için değil, gelişmekte olan ülkeler için de önemli bir potansiyel taşımaktadır. Ne var ki bu alanlarda çalışan

Kaynak: [Crea Centers](#)

kişilerin ihtiyaç duyduğu teknik altyapı, ekipman, rekabet ve etkileşim olanaklarının eksikliği, sektördeki çalışmaların ticari gücünü azaltmaktadır. Modern dünyada küresel çapta bir ürünü en verimli şekilde tasarlayıp üretmek ve ondan en büyük oranda fayda sağlayabilmek, fikir aşamasından üretim, pazarlama ve sunum aşamasına kadar farklı disiplinlerden bireylerin ortak çalışmasıyla mümkün olabilmektedir. Bu türde bir ortak çalışma zemini hazırlamak ve yaratıcı endüstri sektörünün gelişmesini desteklemek adına Türkiye'den Çekmeköy Belediyesi, Ukrayna'dan Ukrayna İşletme Destekleme Birliği, Romanya'dan Köstence Belediyesi, Yunanistan'dan Kavala Belediyesi ve Bulgaristan'dan Byala Belediyesi bir araya gelerek "Karadeniz Havzasında Kültürel ve Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi (CREA CENTERS)" Projesini başlatmıştır.

Çekmeköy Belediyesinin yönetici ortak olduğu projenin diğer amaçları aşağıdaki gibidir:

- Karadeniz Havzası'nda yaşayan ve "Kültürel ve Yaratıcı Endüstriler" (Cultural and Creative Industries) sektöründe çalışan girişimcilere çalışabilecekleri fiziki ortamın sağlanması ve fikirlerini geliştirebilmeleri için kullanabilecekleri ekipman desteğinin verilmesi
- Farklı disiplinlerden gelen girişimcilerin bir araya gelip bilgi ve fikir alışverişinde bulunabilmeleri ve üzerinde çalıştıkları projeleri geliştirebilmeleri için platform oluşturulması
- Partner kurumların ülkelerinde kullanılacak yeni ürün ve hizmetlerin tasarlanmasına ve bu ürünlerin ve hizmetlerin en az 5 farklı ülkede gerçekleşecek farklı etkinliklerde sergilenmesine katkı sunulması

85 - "Crea Center Çekmeköy Kullanıcıları Buluştu...", Bölgenin- insesi, erişim 25 Temmuz, 2022, <https://www.bolgeninnesi.com/crea-center-cekmekoy-kullanicilari-bulustu/>

86 - Crea Centers başvuru formu için bkz. "Crea Centers Başvuru Formu", Çekmeköy Belediyesi, erişim 25 Temmuz, 2022, <http://creacenter.cekmekoy.bel.tr/>

Crea Centers Projesinin ilk evresinde 5 ülkede (Türkiye, Romanya, Ukrayna, Bulgaristan, Yunanistan) merkez kurulması planlanmıştır. Bu kapsamda 2021 yılında 5 ülkede de merkezlerin inşaatı başlamıştır. Ayrıca merkezlerden yararlanacak girişimciler belirlenmeye başlanmıştır. Çekmeköy Belediyesinin resmi web sitesi üzerinden açık çağrıya çıkmış, başvurular arasında yılın ilk çeyreğinde 17 girişimci seçilmiştir. Söz konusu 17 girişimci ile Crea Centers proje ekibinin bir araya geldiği tanışma ve bilgilendirme toplantısı düzenlenmiştir.⁸⁵ Toplantıya projenin uluslararası partnerleri de online olarak katılım sağlamıştır. Bununla birlikte yeni girişimcilerin belirlenmesi için başvurular devam etmektedir.⁸⁶

300 kullanıcıya hizmet verecek şekilde tasarlanan merkezlerin çalışmaları kapsamında bir yıl içerisinde toplam 86 tane kitlesel etkinlik planlanmaktadır. Bu etkinlikler, 10 geri bildirim oturumu (feedback session), merkezlerin çalışmalarına yönelik farkındalığın artması için 10 ilk gösterim etkinliği, girişimcilerin yaratıcı endüstrilerle ilgili bilgilerinin artması için yaratıcı endüstrilere giriş eğitimleri (101 giriş dersleri), yaratıcı endüstriler alanında 25 atölye çalışması, 10 yaratıcılık toplantısı, 20 eğitim semineri, 1 uluslararası konferans şeklindedir. Bu etkinliklerden toplamda 2160 kişinin faydalanması beklenmektedir.

Projenin Çekmeköy ayağı olan ve yaratıcılık ve konsantrasyonu artırmak için bir mesire alanına yapılmakta olan Çekmeköy Crea Center'ın⁸⁷ Avrupa ve Türkiye'nin pek çok noktasından kültür ve yaratıcı sektör temsilcileri ve tasarımcılarını bir araya getirmesi ve Çekmeköy'ü cazibe merkezi haline getirmesi beklenmektedir. Ayrıca projenin uluslararası boyutunun, uluslararası iş birliklerinin gelişmesine ve ürün üretimi sürecinde merkezden yararlanan girişimcilerin yurt dışı bağlantılarının güçlenmesine katkı sunması planlanmıştır.

87 - Çekmeköy Crea Center'ın yapımı halen devam etmektedir. Merkez bittiğinde merkezde Center'da merkezi kullanan bireylerin yararlanabileceği ekipmanlar, açık ve ortak çalışma alanları, atölye alanları, özel ve tekil ofisler, toplantı odaları, konferans salonu ve prototip geliştirme atölyesi yer alacaktır.

Fatih Belediyesi, İstanbul

Daha fazla bilgi için:

Web site: http://www.urbansdg-platform.org/profile/profile_caseView_detail.msc?no_case=545

YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=K07Lsfy2E4U>

Uygulamanın adı: Sur Dipleri Kamulaştırma ve Suriçi Millet Bahçesi Projesi

Tarih: 2017

Paydaşlar: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

Finansman: Öz kaynaklar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Toplu Konut İdaresi Başkanlığı desteği

Hizmet ettiği SKA:

Kaynak: [Urbansdgplatform](http://www.urbansdgplatform.org)

İstanbul Kara Surları, UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde de yer alan ve Marmara Denizi'nde Yedikule ile Haliç kıyısındaki Ayvansaray'ı birleştirerek Fatih'te yer alan Tarihi Yarımada'yı çevreleyen surlardır. Bizans İmparatorluğu'nun savunma hattı olarak 5. yüzyılda yapılmaya başlanan surlar, inşaatın fikirsel mimarı İmparator II. Theodosius'un adıyla da bilinmektedir. İstanbul Kara Surları, birçok medeniyete ev sahipliği yaparak geçmiş toplulukların hafızası olmuştur. Bu bakımdan Fatih bölgesinde korunması gereken en önemli kültürel miras eserlerinden biridir. Avar, Peçenek, Bulgar, Osmanlı gibi

farklı dönemde varlığını sürdürmüş topluluklar tarafından yapılan kuşatmalar surları yıpratmıştır. Ayrıca surlar zaman içinde kısmi bir tahribata uğramıştır. Surların çevresi de sosyal sorunların yaşandığı mekanlara dönüşmüştür. Fatih Belediyesi tarafından yapılan kamuoyu çalışmalarında surlar ve çevresinin kentsel güvenlik sorunlarının en çok olduğu ve bu sebeple Fatih'te yaşayanların gitmekten en çok çekindiği alanlar olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple bu alanlar kentsel alandan gittikçe daha çok kopmuş ve kentsel suçların vuku bulduğu yerler haline gelmiştir.

Fatih Belediyesi, İstanbul Kara Surları'nın ve çevresinin tarihi ve kültürel kimliğinin ön plana çıkarılması, mekânsal koşullar iyileştirilerek sur çevresindeki yaşam kalitesinin artırılması ve bölgedeki önemli tarihi ve kültürel değerlerin korunması amacıyla 2017 yılında "Sur Dipleri Kamulaştırma ve Suriçi Millet Bahçesi" Projesini hayata geçirmiştir.

Ayrıca proje ile surların çevresindeki izinsiz yapıların kaldırılması, hem sosyal hem de kentsel alandan kopan ve korku alanları oluşturan alanların rehabilite edilmesi, oluşturulacak rekreasyon ve fonksiyon alanları ile farklı kullanıcılara hitap edecek alanların yaratılması, sur diplerinde yaşanan güvenlik sorununun önüne geçilmesi, bölgenin ve ilçenin sosyal donatı ve park ihtiyacının karşılanması ve ulaşım problemlerinin çözümüne destek sunulması hedeflenmiştir.

Proje kapsamında ilk olarak sur dipleri izinsiz olarak inşa edilen gecekondularından arındırılmıştır. Bunun için bu bölgede yaşayan halk ile görüşülmüş ve varlıkları kamulaştırılmıştır. Toplamda 27.121 m² alan kamulaştırılmış ve 191 gecekondular yıkılmıştır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile iş birliği yapılarak burada yaşayan vatandaşlar, belirli bir ücret karşılığında alınan 116 daireye yerleştirilmiş ve daha kaliteli konutlarda ikamet etmeleri sağlanmıştır.

Projenin ikinci aşamasını, Suriçi Millet Bahçesi yapımı oluşturmaktadır. Yedikule'den başlayarak Topkapı'ya kadar kara surları boyunca yaklaşık 4,5 km uzunluğunda 226.121 m² büyüklüğünde bir alan millet bahçesi olarak düzenlenecektir. İkinci aşama 5 etap-

tan oluşmaktadır. Projenin 1. etabında 61.360 m², 2. etabında 47.860 m², 3. etabında 68.206 m², 4. etabında 25.055 m² ve 5. etabında 23.640 m² olmak üzere toplam 226.121 m²lik bir alan kente kazandırılacaktır. Birinci ve ikinci etaplar onaylanmıştır.

Kurul onayı alınan 1. etap projelendirilmiş; millet bahçesi ile kentsel yaşam alanlarının entegrasyonunu sağlayacak mahalle bütünlüşme odakları, turizm odağı, sosyo-kültürel odak, rekreasyon odağı gibi birbirinden farklı fonksiyonlara hizmet edecek bölgeler tanımlanmıştır. Birçok farklı donatı ve fonksiyonu içerisinde bulunduran projenin bu etabında 4.680m²lik bir alan mesire alanı olarak tasarlanırken 315 m²lik bir alan açık hava fitness alanı olarak tasarlanmıştır. Ayrıca 2 adet basketbol sahası ve 2 adet tenis kortunu içerisinde bulunduracak olan 1. etap proje alanında kayak parkuru da bulunacaktır. Spor alanlarının yanı sıra farklı sosyal gruplara hizmet edecek fonksiyon alanları da tasarlanmıştır. Bunların başında çocuk kütüphanesi, çocuk oyun atölyeleri, bisiklet parkları, kadın emeği satış birimleri, el becerileri kursları ve tematik bahçe alanları gibi çeşitli fonksiyon alanları gelmektedir.

Projenin en önemli çıktıısı, tarihi surların korunmasıyla birlikte, çevresindeki kentsel alanın kalitesinin artırılması ve diğer tarihi ve kültürel envanterlerin kayıt altına alınması olmuştur. Proje aşamasında sur diplerinde bulunan önemli tarihi ve kültürel yapılar kayıt altına alınmış ve her bir tarihi yapı için rölöve projeleri hazırlanmıştır. Böylece surlar ve çevresindeki alanın iyileştirilmesi ve kentsel kalitesinin artırılmasının yanı sıra çevredeki tüm tarihi ve kültürel miras değerleri korunmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Uygulamanın adı: İş Birlikçi Algılama ve Analiz Yoluyla Gerçek Zamanlı Şehir Kirlilik Haritası (CAROLINA) Projesi

Tarih: 2017

Paydaşlar: Galicia Otomotiv Teknoloji Merkezi (CTAG), Lozan Federal Teknoloji Merkezi (EPFL), Katalan Politeknik Üniversitesi (UPC)

Finansman: Öz kaynaklar, Avrupa İnovasyon ve Teknoloji Enstitüsü (The European Institute of Innovation and Technology) fonu

Hizmet ettiği SKA:

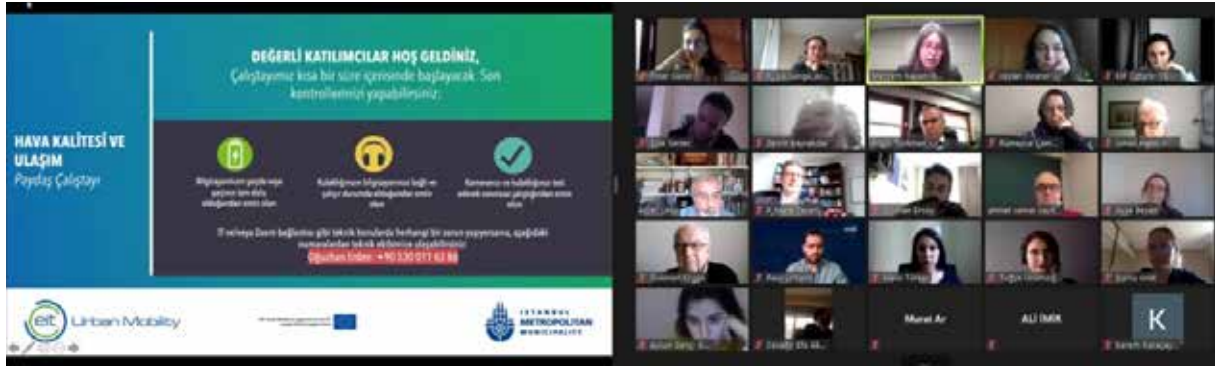

Daha fazla bilgi için:

Web site 1: <https://www.eiturbanmobility.eu/projects/real-time-pollution-city-map-through-collaborative-sensing-and-analysis/>

Web site 2: https://eit.europa.eu/sites/default/files/collaborative_and_dynamic_urban_air_pollution_monitoring_v_final.pdf

Web site 3: https://eit.europa.eu/sites/default/files/real-time_pollution_city_map_through_collaborative_sensing_and_analysis_poc_of_pollution_sensing_devices.pdf

Ulaşım, üretimde ya da ısıtma sistemlerinde kullanılan fosil odaklı yakıtların çıkardığı gazlar, hava kirliliğine sebep olmaktadır. Özellikle nüfusu çok yüksek kentlerde ya da fabrikaların yer aldığı yerlerde daha yüksek seviyelerde seyreden hava kirliliği, astım ve kalp hastalığı gibi hastalıklara ve birçok insanın erken ölümüne yol açmaktadır. Türkiye'nin en çok nüfusuna sahip şehri olan İstanbul'da da hızlı kentleşme ve trafik gibi sebeplerle hava kirliliği seviyesi yüksektir ve kentte yaşayan bireyler için ciddi bir sağlık sorunu kaynağıdır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Avrupa'daki araştırma merkezleriyle birlikte Avrupa şehirlerinde zararlı hava kirliliği eşik değerlerine maruz kalan insan sayısını en aza indirebilmek için kentsel hava kirliliğini izlemenin yeni yöntemlerini keşfetmek ve kent-

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı

sel hareketliliği yeniden şekillendirmek amacıyla birlikte “İşbirlikçi Algılama ve Analiz Yoluyla Gerçek Zamanlı Şehir Kirlilik Haritası” (Real-Time Pollution City Map Through Collaborative Sensing and Analysis - CAROLINA) Projesini başlatmıştır. Toplam 12 ay süren projenin gerçekleştirilecek faaliyetleri aşağıdaki üç ana konu etrafında yapılandırılmıştır:

- İstanbul'da hava kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunacak stratejilerin geliştirilmesi
- Kentsel hava kirliliğinin azaltılmasına aktif olarak katkıda bulunmak için vatandaşların ve ilgili paydaşların nasıl bir araya getirilebileceğinin analiz edilmesi
- Hava kirliliği eşiklerine maruz kalan vatandaş sayısının en aza indirilmesi için farkındalık oluşturma kapsamında vatandaşlara ve sürücülere rehberlik edecek ve davranış değişikliğine katkıda bulunacak eğitimlerin verilmesi

Projenin bir adımını “Hava Kalitesi İzleme Sistemleri” ile yazılmış literatür üzerine yapılan inceleme oluşturmaktadır. İki koldan oluşan bu incelemenin ilk kolunda politika yapıcılar, uygulamacılar ve araştırmacıların çalışmalarında ve projelerinde yararlanmaları için hava kalitesini ölçen yeni sensör ağı tasarlarken dikkat etmeleri gereken meseleler ile bu sistemlerin başarı oranını yükseltecek fırsatlar tanımlanmıştır. Araç Sensör Ağları ve Hibrit Sistemler gibi farklı yaklaşımların da ele alındığı literatür incelemesinde en son data füzyon teknikleri ve teknik ilerlemeleri kullanan Hibrit Sistemler’in bu yaklaşımlar arasında en ideali olduğu savunulmuştur. Literatür incelemesinin ikinci kolunu da bireylerin Hava Kalitesi İzleme Sistemleri’ne katılımı konusu oluşturmaktadır. Literatür incelemesinde açık topluluk sistemleri tanımlanmış; bireylerin bu sistemlere dahil olmaları için gerekli motivasyon kaynakları, hava kirliliği sorunlarına yönelik çözümün nasıl parçası olabilecekleri, kullanıcı mahremiyeti konusu gibi onların bu sistemlere katılımı önünde problem yaratacak meseleler ele alınmıştır. Literatür incelemesinin yanında İstanbul örnek kent olarak ele alınmış; İstanbul Büyükşehir Belediyesinin hava kalitesi meselesini etkileyecek mevcut ve geçmişteki projeleri değerlendirilmiş; gelecekte kurulabilecek sistem için belediyeye öneriler sunulmuştur.

Projenin bir diğer ayağında mevcut ticari sensörler test edilip karşılaştırılmış; kentlerde hava kalitesini ölçen cihazları geliştirmek adına hava kirliliği ölçüt birimi üzerine yeni bir kavram geliştirmek için yeni teknik ve işlevsel gereklilikler belirlenmiştir. Proje kapsamında ayrıca “Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik ve Hava Kalitesi” başlıklı bir uluslararası çevrimiçi webinar düzenlenmiştir. 400’den fazla kişinin katıldığı webinarında, dünya çapında kentsel hareketlilik ve hava kalitesinin iyileştirilmesi ile ilgili iyi uygulamalar paylaşılarak ulaşımın hava kirliliği üzerindeki etkileri, fırsatlar ve zorluklar değerlendirilmiştir.

Uluslararası düzeyde gerçekleştirilen çevrimiçi webinarla ek olarak ilgili bakanlık yetkilileri, yerel yönetimler ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi iştiraklerinin temsilcilerinin katılımıyla “Hava Kalitesi ve Ulaşım Çalıştayı” düzenlenmiştir. 116 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen çalıştayda, paydaşlar hava kalitesinin ulaşımdan daha az etkilendiği bir geleceğin nasıl inşa edileceğini tartışmış ve hava kalitesinin iyileştirilmesi konusunda örnek bir katılımcı modelin uygulanmasına yönelik görüşlerini paylaşmıştır. Devam niteliğinde ise sivil toplum kuruluşları, akademi ve özel sektör temsilcilerinden oluşan katılımcılarla ikinci bir çalıştay düzenlenmiştir.

Projenin son etkinliği olarak, İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT) toplu taşıma sürücü ve şefleri ile iki farklı oturumda “Çevreye Duyarlı Sürüş Teknikleri Eğitimi” düzenlenmiştir. Eğitim, toplu taşıma sürücülerinin kentsel hareketlilik konusunda farkındalığının artırılması ve çevre dostu sürüş tekniklerinin paylaşılmasını amaçlamıştır. Eğitim öncesinde, konunun uzmanları tarafından hedef kitleye yönelik bir eğitim metodolojisi geliştirilmiştir. Eğitimlere toplamda 123 kişi katılmıştır.

İzmit Belediyesi, Kocaeli

Daha fazla bilgi için:

Web site: <https://good4trust.org/carsi-izmit>

Twitter: <https://twitter.com/izmitcarsisi>

Facebook: <https://www.facebook.com/izmitcarsisi/>

Uygulamanın adı: İzmit Çarşısı (E-Ticaret) Projesi

Tarih: 2020

Paydaşlar: Good4Trust

Finansman: Öz kaynak

Hizmet ettiği SKA:

Kaynak: [Good4trust](https://good4trust.org)

Teknolojide meydana gelen devrimsel gelişmeler, farklı kentlerde yaşayan bireylerin anlık iletişim kurmasını sağlamakta; uzak bir coğrafyada üretilen fikirlerin, kültürlerin veya ürünlerin takip edilmesini ve yaygınlaşmasını kolaylaştırmakta ve böylece yerel için yeni kalkınma fırsatlarının oluşmasına katkı sunmaktadır. Teknolojideki ilerlemeler özellikle ekonomik alanda hareket alanını genişletmekte; yereldeki üreticiye yaşadığı mekan ile sınırlı kalmayıp ulusal ve hatta uluslararası markette ürünlerini sunabilmesi için platform yaratmaktadır. Bu platformlarda varlığını sürdürme süreci her zaman kolay değildir. Teknolojik ürünlerin sunduğu fırsatlara yönelik farkındalık ya da bilgi

eksikliği veya maddi kaynak eksikliği yerel üreticinin bu fırsatlardan yararlanmasına engel olmaktadır. Bu engelin aşılması için dünyanın farklı yerlerindeki yerel yönetimler, üretici olan kent sakinlerini çeşitli yöntemlerle desteklemektedir. İzmit Belediyesinin 2020 yılında başlattığı ve halen devam eden “İzmit Çarşısı (E-Ticaret)” Projesi belediye nezdinde yürütülen, yerel ekonomiyi ve üreticiyi destekleme projelerinden biridir.

Proje, belediye sınırları içerisinde yaşayan üreticilerin ürün ve hizmetlerini başta İzmit’te yaşayan vatandaşlar olmak üzere Türkiye’deki her bireye sunulabilmesini sağlamaktır. Ayrıca, İzmit’teki üretimi ekolojik ve sosyal açıdan daha adil bir hale getirebilmek için gerekli altyapının sağlanması, üreticiler arasında dayanışma ve iş birliği geliştirilmesi, yerel ekonominin güçlendirilmesi ve yereldeki esnaf, kadın üretici ve diğer girişimcilerin güçlendirilmesi projenin diğer amaçları arasında yer almaktadır.

Proje kapsamında Good4Trust ile iş birliği yapılarak ve “Goog4Trust.org” altyapısı kullanılarak online “İzmit Çarşısı” platformu kurulmuştur. Bölgede ürün veya hizmet üreten üreticiler, platforma ücretsiz olarak kayıt yaptırarak online dükkan açmakta ve bu platform aracılığıyla ürünlerini Türkiye’nin her yerinden tüketicilere ulaştırabilmektedir. Platform yayına alındığı ilk gün 46 işletme platformda online dükkan açmıştır ve bu işletmelerin 35’ini kadın işletmeciler oluşturmaktadır. Proje sürecince yapılan diğer çalışmalar aşağıdaki gibidir:

- Platform hazırlık sürecinde online çarşı hakkında halkı bilgilendirmek amacıyla belediye sınırları içinde belediyeye ait duyuru araçları aracılığıyla çarşının tanıtımı yapılmıştır.
- Platforma kaydolmak isteyen üreticiler için ilgili kılavuz ve materyaller oluşturulmuştur.
- Üreticilere yönelik online dükkan yönetimi eğitim materyalleri hazırlanmıştır.

- İzmit üreticileri için "Dayanışma Buluşması" adı verilen online toplantılar düzenlenmiş ve birbirleriyle tecrübe paylaşımında bulunmaları için ortam yaratılmış; onların İzmit Çarşısı'na başvuru süreçleri ve dükkan yönetimi gibi konularla ilgili sorularına yönelik bilgilendirmelerde bulunulmuştur.
- İzmit Çarşısı'nın özel üretici ilişkileri sorumlusu saha ziyaretleri gerçekleştirmiş ve üreticilere destek vermiştir.
- Yerel ekonomiyi güçlendirmek adına adımlar atılarak bölge üreticilerinin farklı bölgelerdeki üreticilerle temas edip bilgi, deneyim ve tedarik alanlarında iş birlikleri kurmaları sağlanmıştır.
- İzmit Çarşısı'nın yayına alınması ile birlikte dijital pazarlama altyapısı geliştirilmiş, kullanmak isteyen üreticilere yönelik eğitimler hazırlanmıştır.
- İzmit Çarşısı'na başvuran üreticiler arasında üretim yöntemlerinin ekolojik ve sosyal açıdan adil olma derecelerine göre rozetlendirme yapılarak temiz üretim yapan üreticiler ön plana çıkarılmış, temiz üretim yapamayan üreticiler ise bu yönde desteklenmiş ve teşvik edilmiştir.
- Üreticilerin hikayelerinden beslenilerek onların doğru ve etkili tanıtımının yapılabilmesi için gerekli içerikler üretilmiştir.
- Türkiye'nin ilk online belediye çarşısı olan İzmit Çarşısı Türkiye'deki ve dünyadaki ekonomik çevrelere duyurulmuştur.

Proje ile yerel esnaf için ürünlerini satabilecekleri yeni platformlar oluşturularak gelirlerini artırabilme fırsatı yaratılmış, gelirin ilçe içindeki dolaşımı artırılmış ve yereldeki refah artırılmıştır. İzmit Belediyesi, halkın alışveriş alışkanlıklarına ve ihtiyaçlarına yönelik veri üretmeye ve bu veriyi kullanmaya başlamış, ahilik benzeri öz denetim mekanizmasını güçlendirilerek belediye masraflarını azaltmış ve toplumsal güveni artırmıştır.

Kadıköy Belediyesi, İstanbul

Uygulamanın adı: Anlat Kadıköy Projesi

Tarih: 2019

Paydaşlar: Kadıköy Kent Konseyi, İlçedeki Kamu Kurumları, Muhtarlıklar, STK'lar, Akademi

Finansman: Öz kaynaklar

Hizmet ettiği SKA:

Daha fazla bilgi için:

Web site: <https://anlat.kadikoy.bel.tr/>

Başta Gündem 21 olmak üzere çeşitli uluslararası belgeler, yerel yönetimleri yukarıdan aşağıya plan ve politika oluşturma süreci yerine, kentteki farklı paydaşların ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak aşağıdan yukarıya plan yapma süreci benimsemeleri konusunda teşvik etmektedir. Kentte yaşayanların kenti sahiplenme duygusunu artıran, halkın politika yapıcılara olan güvenini artıran ve şeffaf bir yönetim kültürünün oluşmasına katkı sunan katılımcı planlama yerel yönetimler arasında yaygınlaşmaktadır. Ka-

Kaynak: Anlat Kadıköy

Kadıköy Belediyesi bu yaklaşımı benimseyen belediyelerden biridir. Belediye, 2020-2024 Stratejik Planı'nın hazırlık sürecinde halkı da planlama sürecine dahil etmek ve planın izlenmesi için platform sunmak adına "Anlat Kadıköy" projesini hayata geçirmiştir. Proje ayrıca SKA'lar hakkında halkta farkındalık uyandırmayı ve SKA'ları yerelleştirmeyi amaçlamıştır.

Proje kapsamında Kadıköy'ün 21 mahallesindeki 1100 mahalle sakininin katılımıyla, "Anlat Kadıköy Stratejik Plan Mahalle Toplantıları" başlıklı 10 toplantı düzenlenmiştir. Haziran 2019 tarihinde halkın kentle ilgili endişeleri, sorunları ve planda yer almasını istediği taleplerini dile getirebileceği "Anlat Kadıköy" başlıklı bir web sitesi oluşturulmuştur. Her iki platformda da halkın görüşleri alınmadan önce katılımcı sürecin doğru ve etkili bir şekilde gerçekleşmesi için başta 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı olmak üzere bu amaçlar kapsamında ele alınan iklim krizi, atık yönetimi, toplum sağlığı, yenilenebilir enerji, toplumsal cinsiyet eşitliği, sürdürülebilir şehirler gibi konularda halka yönelik farkındalık uyandırma ve bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. SKA çerçevesine dikkat çeken görseller toplantı alanlarına konulmuş, online platformda ise SKA'lara ilişkin UNDP sayfasına yönlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca online platformda kurum tarafından hazırlanan raporlara, önceki yıllara ait stratejik planlara, faaliyet raporlarına ve Kadıköy'ün 21 mahallesine dair bazı verilerin Kadıköy ilçesine ait genel verilerle ve İstanbul'un verileriyle karşılaştırılabildiği bilgilere yer verilerek halkın Kadıköy'ün genel durumu konusunda bilgilenmesi sağlanmıştır. Mahalle toplantılarında vatandaşların dile getirdiği sorunlar ve öneriler derlenerek online platforma eklenmiş ve halkla paylaşılmıştır.

Projenin önemli bir parçası olan farkındalık uyandırma ve bilgilendirme faaliyetleri dışında vatandaş görüşleri de yapılan mahalle toplantıları ve dijital platform aracılığıyla toplanmıştır. Her iki platformdan, belediyenin alanında uzman kişi ve kurumlarla çalışma alanlarıyla ilgili yaptığı odak grup görüşmelerinden ve sivil toplum kuruluşları, akademi, kamu kurumları gibi kurumlardan gelen görüşler, Kadıköy'ün stratejik planlama sürecinin ana girdilerinden biri olarak kullanılmıştır.

Proje kapsamında oluşturulan online platform izleme ve değerlendirme aracı olarak da işlev görmektedir. Belediye tarafından her faaliyet dönemindeki 3'er aylık hedef gerçekleştirme oranları dijital platform üzerinden paylaşılmış ve söz konusu faaliyetlerin değerlendirilmesi için vatandaşların fikirlerini yazabilecekleri bir ortam yaratılmıştır. Böylelikle, Anlat Kadıköy Projesinin yalnızca belediyenin stratejik plan hazırlama sürecinde değil, aynı zamanda planın aktif olduğu zaman boyunca yaşayabilen bir platform olması ve izleme ile değerlendirme sürecinin de tıpkı plan gibi katılımçılık ilkesi gözetilerek yürütülmesi sağlanmıştır.

Son olarak online platform, zaman içinde daha da geliştirilmiş ve platforma "Anlat Kadıköy Çocuk" bölümü de eklenmiştir. Bu bölümde "çocuk hakları" konusu hakkında bilgilendirmeler yapılmaktadır. Ayrıca bu platformda çocukların da kente dair konularla ilgili görüşlerini, duygularını yazılı mesaj, fotoğraf ya da video ile ifade edebilecekleri bir alan yaratılmıştır.

Kartepe Belediyesi, Kocaeli

Daha fazla bilgi için:

Web site: https://www.tarihkentlerbirligi.org/wp-content/uploads/TKB_Ozendirme_Yarismasi_Kitabi-2018.pdf

Uygulamanın adı: Kartepe Çuha Fabrikası Yapıları Yeniden İşlevlendirme Projesi

Tarih: 2018

Paydaşlar: Kocaeli Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı

Finansman: Öz kaynaklar, Kocaeli Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Fonu

Hizmet ettiği SKA:

20.yy Başlarında Çuha Fabrikasının Görünümü

Kartepe Çuha Fabrikası, Tanzimat döneminde Kartepe’de kurulan ilk fabrikalardan birisidir. 1844 yılında Osmanlı Padişahı Sultan Abdülmecit’in talimatı doğrultusunda Tanzimat döneminin sanayileşme programı kapsamında askeriyenin ve halkın çuha ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı’nda yıpranan fabrika 1920’li yıllarda çıkan yangın sonucunda da kapanmıştır. “Dokuma Atölyesi”, “Hidroelektrik Santral”, “Dehliz” (Dekovil Hattı), “Su Deposu” “Bacalı Ambar” ve “Ahır” (Av Köşkü) bölümlerinden oluşan Çuha Fabrikası atıl durumdadır. Bu yapılar İstanbul II numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 25.06.1998 tarihinde kültür varlığı

olarak tescil edilmiştir. İlçe sınırları içerisinde bulunan tarihi "Çuha Fabrikası" endüstriyel miras açısından son derece önem arz etmektedir.

Kartepe Belediyesi, "Kartepe Çuha Fabrikası Yapıları Yeniden İşlevlendirme" Projesi kapsamında fabrika ve çevresindeki yapıları restore etmeye başlamıştır. Projenin hedefleri aşağıdakiler gibidir:

- Kartepe Çuha Fabrikası yapılarının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanarak yeniden işlevlendirilmesi ile kente kazandırılarak kamusal kullanıma açılması ve böylece sosyal ve kültürel birlikteliğin kent ölçeğinde sağlanması
- Kartepe Çuha Fabrikası'nın endüstriyel mirasının korunması ve projenin çeşitli ortamlarda tanıtımının yapılarak kentin ve projenin uluslararası platformlarda görünürlüğünün artırılması

Söz konusu yapılar 1. ve 2. etap olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. 1. etap içinde yer alan Av Köşkü, Hidroelektrik Santrali, Bacalı Ambar ve Su Deposu yapılarının Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nca Rölöve Projeleri 03.04.2019 tarihinde, Restitüsyon Projeleri 25.06.2019 tarihinde Restorasyon Projeleri ise 24.07.2019 tarihinde onaylanmıştır.

Ayrıca bu süreçte tarihi yapıların bulunduğu alanın tamamında (yaklaşık 131.147 m²) yapı temel izleri olabileceğinden yeraltı jeoradar çalışması yapılmıştır. Taramada 4 adet kuyu ve 14 adet temel izi kalıntısına rastlanmıştır. Jeoradar taramasında tespit edilen veriler projenin 2. etabı kapsamında değerlendirilecektir. 2. etap olarak Kartepe Çuha Fabrikası, Dehliz ve Dokuma Atölyesi ile ilgili olarak Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon proje çalışmalarına başlanmıştır. Proje tamamlandıktan sonra restore edilen yapıların kültür, eğitim ve turizm amaçlı kullanılması planlanmaktadır.

Projenin çıktıları aşağıdaki gibidir:

- Çuha Fabrikası 1. etap projelerinin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır.
- Kartepe Belediyesi, Kartepe Çuha Fabrikası Projesi ile Tarihi Kentler Birliği tarafından 2018 yılında düzenlenen “Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması”na başvuru yapılmıştır. Belediye yarışma sonucunda proje ile “Başarı Ödülü” almış ve böylece kültürel mirasın korunması ile ilgili çalışmalarının başarısı tanınmıştır.
- Kartepe Çuha Fabrikası Projesinin uluslararası platformlarda tanıtılması amacıyla hazırlanan makale TICCIH (Uluslararası Endüstriyel Mirasın Korunması Komitesi) yetkilileri ile görüşülerek uluslararası TICCIH bülteninde yayınlanmış ve konuyla ilgilenen kişilerce ilgi görmüştür.
- Kartepe Belediyesi tarafından 30.10.2019 tarihli resmi yazı ile Çuha Fabrikasının UNESCO geçici miras listesine alınması ile ilgili hazırlanan başvuru formu Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi

Uygulamanın adı: Ormanya Doğal Yaşam Parkı Projesi

Tarih: 2018

Paydaşlar: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı

Finansman: Öz kaynaklar

Hizmet ettiği SKA:

Daha fazla bilgi için:

Web site: <https://www.ormanya.com/>

Başta nüfus artışı olmak üzere çeşitli sebeplerle kentlerin genişlemesi ve ekonomik aktiviteler, doğal çevrenin daralmasına sebep olmaktadır. Birçok canlı türüne ev sahipliği yapan doğal alanların azalması ya da yok olması bu alanlarda yaşayan türlerin yaşamını ve biyo-çeşitliliği tehlikeye sokmaktadır. Hava kalitesini de etkileyen doğal alanların azalması bireylerin fiziksel sağlığını da olumsuz etkilemektedir. Ayrıca doğal alanlarda vakit geçirmenin bireylerin psikolojik sağlığını olumlu etkilediği düşünüldüğünde bu alanların azalması orada yaşayanların hayat kalitesini etkilemektedir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, kentte yer alan doğal bir alanın flora ve faunasını korumak ve geliştirmek; bu alanın doğal, kültürel, turistik bir değer olarak kullanılmasını sağlamak; halkın bu alandan

Kaynak: Ormanya

istifadesini artırmak ve bu alanın benzerlerinden ayrılarak markalaşmasını sağlamak için “Ormanya Doğal Yaşam Parkı” Projesini başlatmıştır.

2018 yılından beri faaliyet gösteren Ormanya Doğal Yaşam Parkı oluşturulurken bölgedeki mevcut doğallık korunup alanda iyileştirmeler yapılarak halkın hizmetine sunulmuştur. Ormanya Doğal Yaşam Parkı'nı Türkiye ve dünyadan yılda ortalama 5 milyonu aşkın kişi ziyaret etmektedir. Park toplamda 13 bölümden oluşmaktadır. Sürdürülebilir ekolojik dengeyin devamının sağlanması için oluşturulan parkın bölümleri aşağıdaki gibidir:

01 Yaban Hayatı Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi: Kocaeli ve çevre illerden gelen yaralı ya da yasa dışı ticareti yapılan yaban hayvanlarının rehabilitasyon ve tedavi süreçlerinin yapıldığı merkezdir. Hastane, laboratuvar, gözlem evleri, barınak, hayvanat bahçesi ve koruma alanlarından oluşan merkezde ayrıca yaban hayvan türlerinin belirlenmesi, korunması ve çoğaltılarak doğal ortamlarına salınmasına yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Merkez, yaban hayatı üzerine çalışmalar yürüten araştırmacılara destek vermeyi amaçlamaktadır.

02 Tarım Alanı: Ormanya Doğal Yaşam Parkı içerisinde yaşayan hayvanların ihtiyacı olan yemlerin üretilmesi için belirlenmiş bir alandır. Toplam sürdürülebilir 300 m² sera ve 65 dönümlük tarım alanından oluşmaktadır.

03 Doğa Okulu: 7-14 yaş aralığındaki çocukları hedefleyen Doğa Okulu kapsamında sürdürülebilir eğitim metotları uygulanarak doğa eğitimleri verilmektedir. Doğa Okulu kapsamında “Doğa Kaşifleri”, “Çevre Dedektifleri”, “Orman Sanat”, “Çalışkan Çiftçiler”, “Doğanın Şefleri”, “Doğada Yaşam” ve “Ahşap Kukla” atölyelerinde gerçekleştirilen eğitimleri tamamlayan katılımcılarda ekoloji bilincinin artmasını, doğaya saygının kazanılmasını, geri dönüşüm farkındalığının artmasını, perma kültür yaklaşımı hakkında bilgilendirilmesini ve sanat ile doğanın bir bütün olduğu farkındalığının yükselmesini hedeflemektedir. Ayrıca tarımsal faaliyetler konusunda bilinçli bireylerin yetiştirilmesi de Doğa Okulu'nun bir diğer hedefi arasında yer almaktadır. Katılımcıların yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlayan okul, katılımcılara ayrıca güven, özgüven ve beceri kazanma konusunda fırsatlar da sunmaktadır.

04 Kuş Gözlem Alanı: Ziyaretçilerin, insan ile aynı doğal çevreyi paylaşan en önemli hayvan gruplarından biri olan kuşları inceleyen ORNİTOLOJİ bilimi hakkında bilgi sahibi olmalarını ve ormanın huzur veren sesini dinlemelerini sağlamak amacı ile oluşturulmuş bir alandır. Bu alanı gezmeye gelen ziyaretçiler, danışma bölümünden alınan kuş gözlem broşürü ile yapılan bireysel kuş gözlem etkinliğinin yanı sıra uzman biyolog eşliğinde yapılan kuş gözlem etkinliklerine de katılabilmektedir.

05

Doğa Parkurları: Değişen yaşam koşulları ve beraberinde getirdiği hareketsiz yaşamın olumsuz etkilerinden kurtulabilmek için zorluk derecesi değişen toplamda 26 km'lik bisiklet ve yürüyüş parkurlarından oluşmaktadır. Parkurlarda, gelen ziyaretçilere açık havada spor yapma imkânı sunulmaktadır.

06

Kamp Alanı: Şehrin stresinden ve gürültüsünden uzaklaşarak yaşam karmaşasına kısa bir mola verip doğada bulunmanın vermiş olduğu huzuru konforlu bir şekilde (elektrik, su, duş wc, 7/24 güvenlik) yaşamak isteyen ziyaretçilere sunulan çadır ve karavan kamp alanlarından oluşmaktadır.

07

Çocuk Hayvanat Bahçesi: Toplam 67 türde 766 adet hayvana ev sahipliği yapmaktadır. Çocuk Hayvanat Bahçesi'nde çocuk ve gençler ata binebilmekte, keçilerden süt sağabilmekte ve hayvanları besleyebilmektedir.

08

Yaban Yaşam Alanı: Doğada sayıları azalan kızılgeyik, alageyik, karaca, dağ ceylanı ve yilki atı gibi türlerin sayılarını artırarak tekrar doğaya kazandırılmasına yönelik çalışmaların yürütüldüğü alanlardır.

09

Mesire Alanı: Park ziyaretçilerinin piknik yapmaları ve doğada vakit geçirmelerine imkân sunmak için oluşturulmuş alandır. Mesire Alanı'nda 4 bin kişinin aynı anda piknik yapabileceği kamelya ve masalar ile rekreasyon alanları bulunmaktadır.

10

Sportif Olta Balıkçılığı: Bu alanda amatör sportif olta balıkçılığı hizmeti sunulmaktadır.

11

Orman Kütüphanesi: Tamamen açık hava konsepti ile kurulan, Türkiye'nin ilk Orman Kütüphanesi'dir. Orman Kütüphanesinde; Meşe, Gürgen ve Kayın adında 3 okuma salonu, 21 kitaplık ve her yaştan ziyaretçinin ilgi alanına uygun 2000'i aşkın kitap bulunmaktadır.

12

Sergi Salonu: Dönemsel olarak değişen konseptlerle hazırlanan sergilerin yer aldığı salondur.

13

Ormanköy: Ormanya içerisinde Hobbit evlerinin bulunduğu ve ziyaretçilere orta dünyada olma hissini deneyimleme fırsatı veren alandır.

Lüleburgaz Belediyesi, Kırklareli

Daha fazla bilgi için:

Web site: https://www.iklimin.org/projeler/031/gorunurluk/iklimin_kitapcik.pdf

Uygulamanın adı: İklim Değişikliğine Karşı Bisikletlerimizle Mücadele Ediyoruz Projesi

Tarih: 2017

Paydaşlar: Lüleburgaz Bisiklet Motosiklet Gençlik Spor Kulübü Derneği

Finansman: AB fonu

Hizmet ettiği SKA:

Kaynak: <https://www.iklimin.org/tr/hibe%20projeleri/iklim-degisikligine-karsi-bisikletlerimizle-mucadele-ediyoruz-projesi/>

Lüleburgaz'da şehirleşme ile sanayi tesislerinin yakın çevresindeki bölgelerde konutlaşmanın artması hava kirliliğinin olumsuz etkilerini artırmaktadır. Kırklareli'nde ve Lüleburgaz'a yakın çevrede faaliyet gösteren sanayi kuruluşları Lüleburgaz ilçesinde hava kirliliğinin ciddi olarak yaşanmasına sebep olmaktadır. Çalışanların büyük kısmının sanayi sektöründe istihdam edildiği ilçe yoğun göç alan bir yer olmuştur. Nüfus artışına bağlı olarak fosil yakıt tüketen araç sayısında yaşanan artışlar sebebiyle karbon salınım oranları da artmaktadır. Lüleburgaz Belediyesi, ilçedeki karbon salınım oranını azaltmak, halkta çevre bilinci oluşturmak ve bölgedeki hava kirliliğini azaltmak amacıyla 2017 yılında "İklim Değişikliğine Karşı Bisikletlerimizle Mücadele Ediyoruz" Projesi başlatmıştır.

Proje öncesinde Lüleburgaz Belediyesi, “bisikletli ulaşımı yaygınlaştırmak” vizyonundan hareketle; bisikleti bir yaşam şekli haline getirmek, kent ve kentlinin yaşamında bisiklet kültürünü yaratmak, Lüleburgaz’ı öncü ve örnek bir kent haline dönüştürerek yaşanabilir kılmak amacıyla 2017 yılını “Bisiklet Yılı” olarak ilan etmiştir ve kentte bisiklet kullanımının bilinçli bir şekilde artmasını sağlamıştır.

İklim Değişikliğine Karşı Bisikletlerimizle Mücadele Ediyoruz Projesi ile de “2017 Bisiklet Yılı”nda elde edilen başarıyı bir üst kademeye taşıyarak iklim değişikliğine karşı başlattığı mücadelenin sürdürülebilirliğini sağlamayı hedeflemiştir. Söz konusu proje ile ilk olarak 3 adet “Bisiklet Taksi” adı verilen özel taksiler alınmış ve bu taksiler kentte hizmet sunmaya başlamıştır. İlerleyen aylarda karbon salınımı ve iklim değişikliği ile mücadele için farkındalığı artırmak ve projeye daha fazla katkı sunmak amacıyla iki bisiklet taksi alımı daha gerçekleştirilmiştir. Projenin ana faaliyetleri arasında yer alan ve pilot uygulama niteliği taşıyan bisiklet taksi öncelikli olarak engelli, hamile, yaşlı ve çocuklu ailelere hizmet vermektedir. Proje sürecinde bisiklet taksilerden faydalanan kişi sayısı 11009’dur.

Projenin diğer ayağını “Karbon Ayak İzi Araştırması” oluşturmaktadır. İlçenin karbon salınım oranlarının tespit ve kontrol edilmesi için yapılan araştırma iki dönemde gerçekleştirilmiştir. İlk olarak 2018 yılının Ocak ayında pilot mahallede yer alan 166 hane ile bire bir anket çalışması yapılmış; aynı mahallede yer alan apartmanda baca ölçümü ile apartmanın yer aldığı mahalledeki bir parka yerleştirilen cihaz ile hava kalitesi ölçümü yapılmıştır. Temmuz ayında ise proje faaliyetlerinin bireylerin tüketim alışkanlıklarında bir değişiklik yaratıp yaratmadığını ölçmek için 160 hanede aynı anket tekrarlanmıştır. İlk anket çalışmasında bireylerin ortalama karbon salınım miktarı 8.15 çıkmış; ikincisinde ise bu oranın 7.78’e düştüğü görülmüştür. Anket çalışması sonrası araştırma raporu hazırlanıp kitap haline getirilmiş ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlara dağıtım yapılmıştır. Karbon Ayak İzi Araştırması’nın sonuçları bölgede gerçekleştirilen ilk araştırma olması nedeniyle diğer kuruluşlara referans bir çalışma olmuştur.

Proje kapsamında gerçekleştirilen diğer aktivite ise 4 ay süreli toplam 64 saat süren “Bisiklet Kullanma Eğitimi” olmuştur. Proje ortağı Lüleburgaz Bisiklet Motosiklet ve Gençlik Spor Kulübü Derneği ile eğitmen araştırması yapıp gerekli yeterliliğe sahip 1 eğitmen istihdam edilmiştir. Lüleburgaz Belediyesine ait Lüleburgaz Yıldızları Bisiklet ve Motosiklet Akademisi’nde (LYMBA) ve yine Lüleburgaz Belediyesine ait bisikletlerle hafta içi öğrencilere ve Cumartesi günleri ise ilçede yaşayan yetişkinlere eğitim verilmiştir. Toplamda 449 kişinin katıldığı eğitimde sadece bisiklet sürme değil aynı zamanda güvenli sürüş teknikleri de öğretilmiştir.

Son olarak, Lüleburgaz halkının iklim değişikliği, karbon salınımı ve yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili bilinçlendirmek ve yerel aktörlerin konuyla ilgili iş birlikleri yapması için platform oluşturmak amacıyla kentin ilgili paydaşlarının katılımıyla çalıştay, konferans ve kapanış toplantısı düzenlenmiştir. Çalıştayda, birey ve doğa ilişkisi, iklim değişikliğinin kente etkisi ve iklim değişikliği azaltım/uyum çalışmaları konularında bilgiler aktarılmıştır. Çalıştayın grup çalışmalarında iklim değişikliği konusunda Lüleburgaz’da enerji, endüstri, atık, tarım, su yönetimi gibi alanlarda yapılabilecek azaltım ve uyum çalışmaları tartışılmıştır. İlçe halkının katılımıyla gerçekleşen konferansta ise iklim değişikliği ve yenilenebilir enerji kaynakları ele alınmıştır. Kapanış toplantısında proje kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların çıktısı kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Maltepe Belediyesi, İstanbul

Uygulamanın adı: Zümrütevler Taktiksel Kentleşme Projesi

Tarih: 2019

Paydaşlar: Bernard Van Leer Vakfı, Superpool

Finansman: Bernard Van Leer Vakfı kaynağı

Hizmet ettiği SKA:

Daha fazla bilgi için:

Web site: <https://www.maltepe.bel.tr/guncel/haberler/maltepe-yayalarin-kenti-olacak>

Taktiksel kentleşme, başta kentler olmak üzere yereldeki yapıyı çevrede düşük maliyetli müdahalelerle yapılan ve sokak güvenliği, yayaların güvenli hareket etmesi, halkın vakit geçirebileceği meydanların yaratılması gibi konularda uzun dönemli hedeflerin gerçekleşmesine katkı sunmayı amaçlayan geçici değişiklikleri ifade etmektedir. Bu gibi projeler, vatandaşların inisiyatifiyle gerçekleşebildiği gibi yerel yönetimler başta olmak üzere kamu kurumları tarafından da gerçekleştirilmektedir. Maltepe Belediyesi, 2019 yılında başlattığı “Zümrütevler Taktiksel Kentleşme” Projesiyle yerel yönetim öncülüğünde gerçekleşen taktiksel kentleşme projesi alanında önemli bir örnek sunmaktadır.

Projenin amacı, 86.132 nüfuslu ve meydanı olmayan ilçedeki Zümrütevler Mahallesi'ne yaya öncelikli ve güvenli bir meydan kazandırmaktır. Projenin bir diğer amacı ise tasarlanan uygulama projesini boyalarla, taşınabilir hafif malzemelerle, değiştirilebilir bitkilerle gerçekleştirmek sureti ile büyük yatırım öncesi tasarım hatalarını tespit edebilmek, prova yöntemiyle özellikle çocuk, yaşlı, engelli gibi dezavantajlı gruplar dâhil tüm halkın katılımını tasarım aşamasında sağlamak, radikal ve riskli görülebilecek fikirlere deneme şansı vererek tüm iç ve dış paydaşlar tarafından bu fikirleri gerçekleştirmenin mümkün olduğunun görülmesini sağlamaktır.

Projenin hazırlık aşaması kapsamında öncelikle pilot olarak seçilen Zümrütevler Mahallesi'nde otomobil öncelikli ve güvensiz bir alan tespit edilmiş ve yaya öncelikli bir hale getirilmiştir. Filiz sokak olarak belirlenen bu alanda yer alan ortadaki refüj kaldırılarak sokak çift yönlü hale getirilmiştir. Uygulama öncesinde meydana 7 araç park etmekteydi. Bu araçlar için yol kenarlarında cepler oluşturulmuş ve meydan kamusal kullanıma açılacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca meydana araç girişini engelleyecek şekilde bordür taşları yerleştirilmiştir.

Otoyollardan farklı olarak mahalle içinde motorlu araç kullanımı için ayrılan yollarda şerit genişliği 3,5 metreye kadar düşürülebilmektedir. Mahalle içinde daraltılmış yollar araçların yavaşlamasını sağlamakta ve olası kazaları engellemektedir. Zümrütevler Meydanı'nda şerit genişlikleri azaltılarak trafiğin hızı yavaşlatılmış ve yaya güvenliği artırılmıştır. Meydanda araç dönüşleri için bırakılmış yarıçaplar, 3 metreye indirilirken otobüs güzergâhındaki dönüş yarıçapları da 4,5 metreye indirilmiştir. Kavşağa yakın bir alana hız tümsekleri ve plastik şerit ayraçları konulmuş; sürücünün şeride girmesi, hızını kesmesi ve dar dönüşleri gerektiğinde yayalara yol verecek hızda geçmesi sağlanmıştır.

Projenin katılım ve prova aşamasında yayalaştırılmış alanlar renkli boyalarla belirlenmiştir. Alanda yaya güvenliğini ve kullanımını azaltan tüm işgaller, çöp konteynerleri ve diğer malzemeler uzaklaştırılmıştır. Projenin bu aşamasında ucuz ve sabit olmayan malzemeler, saksıda ağaç ve çiçekler, ileri dönüşüm ile yeniden kullanılan ve belediye depolarında bekleyen malzemeler kullanılmıştır. Projenin etkisini ölçmek için uygulama öncesi ve sonrası alanda yer alan kişilerle anket çalışması yapılmıştır. Proje, taktiksel kentleşme ile büyük dönüşümlerin küçük maliyetlerle yapılabileceğini göstermiştir. Bu yöntemle projeye yönelik tepkiler azaltılmış; tasarımın etkinliğini ölçme şansı elde edilmiştir. Proje ile proje hatalarını yatırımdan önce önlemek, riskleri azaltmak, insanların yeni fikirlere alışmasını sağlamak ve imkânsız görünen uygulamaları deneme şansı yakalamak için fırsat yaratılmıştır.

Projenin çıktıları aşağıdaki gibidir:

- Zümrütevler Meydanı'ndaki 1075 m2 araç yolu yaya alanına çevrilmiş, 550 m2 meydan oluşturulmuştur. Uygulama sonrasında meydana vakit geçiren kişi sayısında %72 oranında artış olduğu gözlemlenmiştir. Hafta içi öğleden sonra yapılan gözlemlere göre alandaki bebek ve küçük çocuk sayısı 3,5 kat, 5-12 yaş çocukların sayısı ise yaklaşık 2 kat artmıştır. Yine bu gözlemlere göre çocukların %61'i arkadaşlarıyla grup halinde oynarken %21'i tek başına, %18'i ise bakım verenleri ile oynamaktadır. Ayrıca gün boyunca meydana vakit geçiren yaşlıların sayısı 10 kat artmıştır. Yapılan sayımlarda meydana geçen yaya sayısında %21 artış gözlemlenmiş, kaldırım kullanımı ise %30 oranında artmıştır. Çocukla birlikte yürüyen yetişkin sayısı %16 artarken, sokaklarda yalnız yürüyen çocuk sayısı ise %43 artış göstermiştir. Yalnız yürüyen çocukların %89'u işaretlenen güvenli alandan yürümüştür.
- Uygulama öncesinde yapılan yüz yüze ankete katılan 107 kişinin %75'inin sokaklarda güvende hissetmediği; %17'sinin ise tarafsız kaldığı belirlenmiştir. Buna karşılık uygulama sonrasında sokaklarda güvensiz hissedenlerin oranı %24'e inmiştir. Ayrıca, uygulama öncesinde ankete katılanların %68'i karşıdan karşıya geçerken güvende hissetmediğini belirtirken uygulama sonrası yapılan görüşmelerde bu oranın %25'e gerilediği görülmüştür.

Nilüfer Belediyesi, Bursa

Daha fazla bilgi için:

Twitter: <https://twitter.com/sgmnilufer>

Instagram: <https://www.instagram.com/sgmnilufer/>

LinkedIn: <https://www.linkedin.com/in/sgmnilufer/>

Facebook: <https://www.facebook.com/sgmnilufer>

Uygulamanın adı: Nilüfer Sosyal Girişimcilik Merkezi

Tarih: 2020

Paydaşlar: Uludağ Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi & Bursa Teknik Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi & Türkiye Sosyal Girişimcilik Ağı Platformu & Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Finansman: Öz kaynaklar, Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı desteği

Hizmet ettiği SKA:

Kaynak: Nilüfer Sosyal Girişimcilik Merkezi

Sosyal girişimcilik, sosyal, ekonomik ya da çevresel sorunlara çözümler üreterek toplumsal fayda yaratmayı hedefleyen girişimcilik faaliyetleridir. Kent çevresindeki birçok aktör, yenilikçi fikir ve projelerini teknik konularda bilgi eksikliği, benzer fikirde olan ve projelerini destekleyebilecek kişi ve kurumlarla bir araya gelememe gibi sorunlar sebebiyle hayata geçirememektedir.

Nilüfer Belediyesi, toplumdaki özellikle dezavantajlı kesimlerin yaşadığı sosyo-ekonomik sorunlara ve ihtiyaçlarına yönelik yenilikçi uygulama, fikir ve proje geliştirilmesini desteklemek, sosyal girişimci ekosistemindeki mevcut problemlere çözüm üretebilmek, bu ekosistemin gelişmesine katkı sunmak ve kentin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesini artırmak amacıyla 5 Mart 2020 tarihinde “Nilüfer Sosyal Girişimcilik Merkezi”ni hayata geçirmiştir. Uludağ Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi, Bursa Teknik Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi, Türkiye Sosyal Girişimcilik Ağı (TSGA) Platformu, Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) iş birliği ve desteğiyle kurulan merkezin diğer amaçları aşağıdaki gibidir:

- Bursa'nın sosyal girişimcilik ekosistemini güçlendirmek amacıyla çatı bir kuruluş oluşturmak ve konu ile ilgili kapasitesini artırmak
- Bursa'daki potansiyel sosyal girişimcilerin kapasitesini artırarak sosyal etki yaratacak iş fikirlerini ortaya çıkarmak, geliştirmek ve desteklemek
- Sosyal girişimcilik konusunda yerel yönetimler için uygulanabilir bir işleyiş mekanizması ve model geliştirmek
- Sosyal girişimcilik olgusu hakkında yapılacak görünürlük faaliyetleriyle başta Bursa kenti olmak üzere konunun bilinirliğini artırmak ve farkındalık oluşturmak
- Sosyal sorunlara çözümler üreten bir toplum inşasına katkıda bulunmak amacıyla Nilüfer Belediyesinin “Sosyal Girişimcilik” konusunda kurumsal kapasitesini artırmak

Merkez, eğitim ve etkinlik alanı, 3D modelleme atölyesi, paylaşımlı ofis alanı, sosyalleşme alanı ve idari ofis alanı olmak üzere 5 ana bölümden oluşmaktadır ve 500m² büyüklüğündedir. Merkezde açık sahne etkinlikleri, seminerler, deneyim paylaşım toplantıları, eğitimler ve yarışmalar ile toplumun sosyal girişimcilik konusundaki bilgi ve kapasitesinin artırılmasına yönelik faaliyetler yürütülmektedir. Pandemi koşulları nedeniyle online olarak toplam 25 etkinlik düzenlenmiş ve bu etkinliklere 716 kişi katılım göstermiştir.⁸⁸

88 - Bu veriler, merkezin açılışı ile araştırmanın yürütüldüğü zamana kadar olan döneme ait verilerdir

Ayrıca Bursa'daki sosyal girişimcilik potansiyelini tespit edebilmek, sosyal girişimciler ve sosyal girişimci adaylarına girişimlerini geliştirme fırsatı sunabilmek amacıyla “Nilüfer Sosyal Girişimcilik Yarışması” düzenlenmiştir. Eylül 2020 tarihinden başlayarak 1 Kasım 2020 tarihine kadar devam eden yarışmaya Bursa'dan 110 kişi ve/veya ekibin başvurusu alınmış; bu başvurular arasında 12 finalist belirlenmiştir. Sosyal girişimcilik ekosistemindeki önemli kurumların temsilcilerinin yaptığı değerlendirme sonucunda “toplumsal

cinsiyet eşitliği”, “sağlıklı gıdaya erişim”, “atık yönetimi” ve “gönüllülük” konularında 6 girişim desteklenmiştir. Bu sosyal girişimlerin sahibi altı kişi veya ekip, merkezde bir yıl boyunca sağlanacak paylaşımlı ofis desteği, eğitim desteği, mentorluk desteği ve Uludağ Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi A.Ş. ULUKOZA Programı’ndan yararlanma imkânı kazanmıştır.

Merkez çalışmaları kapsamında ayrıca sürdürülebilir sosyal iş modellerinin geliştirilmesini destekleyecek uzman, gönüllü ve iş birliği havuzunun oluşturulması için çağrıya çıkmıştır. Gelen başvurular sonucunda eğitim ve mentorluk konusunda çalışılabilecek kişi ve kurumlarla birebir görüşmeler yapılarak mentor, eğitmen, gönüllü ve iş birliği havuzu oluşturulmuştur. Son olarak kamu ve sosyal girişimciler arasında karşılıklı faydanın ve etkileşimin sağlanması amacıyla “Belediyeler Arası Sosyal Girişimcilik Destek Ağı” Projesi başlatılmıştır.⁸⁹

89 - Ağ ile ilgili detaylı bilgi için bkz. <https://www.sosyalgirisimcilikagi.org/belediyeler-aras-sosyal-giri-imcilik-destek-a-projesi-almalar-na-ba-l-yoruz>

Sultanbeyli Belediyesi, İstanbul

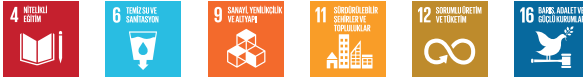
Uygulamanın adı: Çevre Yönetimi Projesi

Tarih: 2015

Paydaşlar: Sultanbeyli Kaymakamlığı, İlçe Sağlık Müdürlüğü

Finansman: Öz kaynaklar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı desteği

Hizmet ettiği SKA:

Daha fazla bilgi için:

YouTube 1: <https://www.youtube.com/watch?v=mUyZ-4Z1o8f8>

YouTube 2: <https://www.youtube.com/watch?v=bp-3MG3tF7sw>

YouTube 3: https://www.youtube.com/watch?v=iOgCN_UIYnU

Karadaki, sulak alanlardaki ve havadaki çevre sorunlarının önemli bir kısmı oldukça karmaşıktır. Sıklıkla birbiriyle ilişkili olan bu sorunların çözümü "bütünlükçü" bir çevre yönetimi yaklaşımını zorunlu kılmakta, farklı kent paydaşlarının sorunların farkında olmasını ve bunlara yönelik önlemler almasını gerektirmektedir. Sultanbeyli Belediyesi 2015 yılında ilçedeki çevre sorunlarını bütünlükçü bir şekilde ele alabilmek ve halkın bu sorunlar yönelik farkındalık seviyesini artırabilmek adına "Çevre Yönetimi" Projesini başlatmıştır. Proje, sağlıklı ve dengeli bir çevrenin oluşturulmasını ve korunmasını kendisine birincil hedef olarak almıştır.

Kaynak: Sultanbeyli Belediyesi

Sürdürülebilir çevre için geri dönüşümü esas alan bir anlayışla aşama aşama hayata geçirilen bütüncül bir çevre yönetimi stratejisi ile yürütülen proje kapsamında atılan adımlar aşağıdaki gibidir:

- Öncelikle ilçe genelinde doğaya saygılı geri dönüşüm politikaları çerçevesinde atık toplama organizasyonundaki aksaklıkların çözümüne odaklanılmış atık toplama uygulamaları sistemli bir hale getirilmiştir. İlçeye en yakın atık aktarma merkezi Tuzla'da bulunduğu için çöplerin her gün toplanamaması sorununu kalıcı şekilde çözmek amacıyla Avrupa standartları göz önünde bulundurularak ilçede 7500 m² bir alana "Katı Atık Aktarma Merkezi" kurulmuştur. Bünyesinde çöp konteynırları, çöp arabaları ve süpürgeler için tamir, bakım onarım, boyama ve kaynak atölyeleri ve çöp suyu artıma tesisi de bulunan merkezin kurulması, çöplerin her gün toplanmasına ve çevresel sağlık koşullarının sağlanmasına katkı sunmuş; başka bir ilçeye çöp transferini gereksiz kıldığı için araçların trafikteki yükü azalmış; bununla ilişkili olarak karbondioksit emisyonları ile gürültü ve görüntü kirliliği azalmıştır. Ayrıca, merkezdeki atölyelerde günlük yapılan her türlü bakım ve onarım araçların işlevselliğini artırmış; bu işlemi belediye bünyesinde yapmak ekonomik olarak önemli bir tasarrufta bulunmayı sağlamıştır. Son olarak çöp arabalarının yıkandığı sular daha sonra merkezde yer alan çöp artıma tesisinde dönüştürülerek kaynak suyu olarak kullanılmaktadır.
- Çevre yönetimi aşamalarından bir diğeri kurumlarda, sitelerde, işletmelerde ve mahallelerdeki geri dönüşebilen atıkların toplanması ve sıfır atık uygulamalarının halk nezdinde yaygınlaştırılmasıdır. 2006 yılından bu yana yürütülen, kamu kurumları odaklı geri dönüşüm çalışmaları Sıfır Atık Yönetmeliği ile birlikte daha bilinçli bir düzeye ulaşmıştır. Aynı zamanda site yapılarının ilçede çoğalması sebebiyle sitelerde de geri dönüşüm çalışmaları yürütülmeye başlanmıştır. İşletmelere de zorunluluk gelmesiyle birlikte geri dönüşüm kutularının yerleştirilmesi, bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması ve düzenli bir şekilde dönüşüm atıklarının toplanması sağlanmıştır.
- Çevre yönetiminin bir diğer aşamasında, eğitim ve etkinliklerle halkın çevre bilincinin geliştirilmesi için çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Örneğin, sıfır atık konseptini halk düzeyinde yaygınlaştırmak ve çevre bilincini geliştirmek amacıyla Ağustos 2019 tarihinde Sultanbeyli Belediyesi öncülüğünde "Sultanbeyli Çevre Gönüllüleri Platformu" kurulmuştur. Çevre Platformu fırsat buldukça bürokratların ve halkın dahil olduğu çevre temizliği etkinlikleri düzenleyerek bu konunun halkın ve bürokratların gündeminde kalmasını sağlamaktadır. Ayrıca belediyenin Temizlik İşleri Müdürlüğü personellerince farklı yaş gruplarına yönelik farkındalık eğitimleri ve

sıfır atık farkındalık etkinlikleri düzenlenmiştir. Tüm bu çalışmaların yanında geri dönüşüm alanında hizmet veren firmaların katılımı ile pil toplama yarışması gibi ödüllü yarışmalar düzenlenerek geri dönüşüm faaliyetleri ödül ile teşvik edilmiştir. Sıfır Atık Projesi kapsamında çevre bilincini konu edinen tiyatro etkinliği ve bilinçlendirici sosyal medya çalışmaları yürütülmektedir.

- Sultanbeyli Belediyesi, 2020-2024 Stratejik Planı'nda 10 temel amacından birini "Yaşanabilir bir kent için çevre bilinci ve çevre sağlığına yönelik sürdürülebilir faaliyetler geliştirmek" olarak belirlemiştir.
- Atıkların etkin toplanmasını sağlamak ve sıfır atık uygulamalarını halk nezdinde yaygınlaştırmak için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı desteğiyle "Birinci Sınıf Atık Getirme Merkezi" ve nüfus yoğunluğuna göre mahallelere ve meydanlara "Geri Dönüşüm Noktaları" ve "Mobil Atık Getirme Merkezleri" kurulmuştur.

Zeytinburnu Belediyesi, İstanbul

Daha fazla bilgi için:

Web site: <https://zeytinburnu.istanbul/haberler/turkiyenin-sifir-atik-ilcesi-zeytinburnu/>

YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=Jxn-GKRuOkQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=AAxvzZPu4iv>

Uygulamanın adı: Atık Kazanç Projesi

Tarih: 2020

Paydaşlar: ÇEVKO Vakfı, ELDAY ve AGİD Dernekleri, TAP Derneği, Kardelenler Kağıt, GCL Geri Kazanım, Deha Biodizel, Özen Cam, Metropol Card

Finansman: Öz kaynaklar, özel sektör hibesi, proje paydaşlarının kaynakları

Hizmet ettiği SKA:

Kaynak: Zeytinburnu Belediyesi

90 - Ian Tiseo, "Global waste generation - statistics & facts", Statista, erişim 11 Temmuz 2022, https://www.statista.com/topics/4983/waste-generation-worldwide/#dossierContents_outerWrapper

Atık üretimi, hızlı kentleşme ve nüfus artışı, insanların tüketim odaklı yaşam pratikleri, ekonomik büyüme gibi sebeplerle gün geçtikçe artmaktadır.⁹⁰ Bu atıklar doğru şekilde yönetilmediği durumlarda insan sağlığını tehdit etmekte ve çevreye zarar vermektedir. Ayrıca, kaynakların sınırlılığı dikkate alındığında daha sürdürülebilir bir dünya için atıkların dönüştürülmesi ve tekrar kullanılması gerekmektedir. Zeytinburnu Belediyesi, kendi sınırları içindeki atık üretimini kontrol altına almak, bölgede üretilen atıkları geri

dönüştürmek ve ekonomiye kazandırmak ve belediyenin geri dönüşüm kapasitesini güçlendirmek amacıyla "Atık Kazanç" Projesini başlatmıştır. Projenin alt hedefleri aşağıdaki gibidir:

Ekonomik Hedefler

- Döngüsel ekonomi çerçevesinde kaynakta ayrıştırma alışkanlığının halka kazandırılması
- Toplanan atıkların yeniden üretime girmesi sağlanarak ülkenin kalkınmasına destek olunması

Çevresel Hedefler

- Bertaraf edilen atık miktarının azaltılmasıyla çevreye verilen zararın minimuma indirilmesi

Sosyal Hedefler

- Yapılan çalışmalara halk dahil edilerek yerel halkın tümünde çevre dostu bir yaklaşımın zamanla gelişmesine vesile olunması
- Halkta "duyarlı tüketici" kimliği geliştirilmesi ve evde sıfır atıklı yaşam yöntemlerine giden tetikleyici aksiyonların gerçekleştirilmesi
- Sosyal sorumluluk için ortaklıkların geliştirilmesi
- Tüm vatandaşlara yönelik 'kaynağında ayrıştırma' faaliyetlerine destek verilmesi

"Atığı getir, puanını topla, alışverişinde harca" çağrısıyla yola çıkan Atık Kazanç Projesi kapsamında günde 2 farklı mahalleye hizmet verebilen ve "Atık Kazanç" olarak adlandırılan özel donanımlı mobil araçlar ile bu mahallelerde oluşturulan sabit toplama noktaları aracılığıyla halktan evde üretilen farklı türdeki⁹¹ atıkları ayrı ayrı toplanmaktadır. Atıklarını belediyeye veren bireylerin atıkları öncelikle tartılmakta; ardından tartılan miktar ile atığın türüne göre bu bireylerin proje çerçevesinde onlara verilen manyetik özellikli Z kartlarına puan yüklenmektedir. Z Kartları, Mobil Atık Kazanç Araçları üzerinden temin edilmekte ya da vatandaşlar tanımlı noktalarda form doldurduktan 1 gün sonra adreslerine gönderilmektedir. Bireylerin Z Kartlarında biriken puanlar anlaşmalı marketlerde kullanılabilir. Ayrıca, puanlar aracılığıyla "Askıda Kart" uygulaması-

91 - Bu atıklar, kâğıt, plastik, metal, cam ambalaj atıkları, bitkisel atık yağlar, elektronik atıklar, atık flüoresanlar ve atık piller şeklindedir.

la ihtiyaç sahiplerine gıda yardımı ya da "Askıda Kart Sokak Hayvanı Mama" uygulamasıyla sokak hayvanlarına mama desteğinde bulunulabilmektedir. Zeytinburnu Belediyesinin geliştirdiği Zeytinburnu Belediyesi Birimlerinin Mobil Uygulaması (ZEYBİM) adlı yazılım ile proje çerçevesinde yürütülen çalışmalar takip edilmekte; türlerine göre atık miktarları, bireylerin puan durumu, bireylerin puan harcama miktarı, kişi hareketleri gibi bilgiler ayrıntılı olarak raporlanabilmektedir.

Proje kapsamında 2021 yazı itibarıyla 6923 Zeytinburnu sakini Z Kart teslim almış, 505 ton değerlendirilebilir atık toplanmış ve atıkların toplanmasında katkıda bulunan ilçe sakinlerine market alışverişinde kullanmaları için yaklaşık 285 bin TL değerinde puan dağıtılmıştır. Proje ile çöp konteynerleri doluluk oranı ve sokak toplayıcılarının ulaşabildiği değerlendirilebilir atık malzeme miktarı azalmış, hanelerden toplanan ambalaj atığı miktarı %42, elektronik atık miktarı %535, bitkisel atık yağ miktarı %278, atık pil miktarı ise %102 oranında artmıştır.

Çok farklı türde atık grubunu kapsayacak şekilde oluşturulan ve çok sayıda ilgili paydaşın dahil olduğu projedeki atık karşılığı ücretleme sistemi ile askıda kart uygulamalarının diğer belediyeler tarafından da örnek alınarak uygulandığı tespit edilmiştir. Atık floresan, atık pil ve hatta pilli oyuncakların (e-atık olarak) geri dönüşümünün olduğuna dair vatandaşlarda bilinç oluştuğu, ödül kapsamında olmasa dahi atık ilaç, makine yağı gibi atıkların da karşılık beklemezsizin atık toplama noktalarına teslim edildiği görülmüştür. Atık getirme mantığıyla kurgulanan projeye halk da destek göstermekte; bu amaçla kurumsal iletişim merkezleri ve sosyal medya üzerinden Zeytinburnu Belediyesine teşekkür ve tebrik mesajları iletmektedir.

2.5. Sonuç ve Değerlendirme

BM'nin belirlediği Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nı gerçekleştirmek için önümüzde 8 yıl kalmıştır. Başta çevresel sorunlar olmak üzere bu amaçlar kapsamında ele alınan sorunların bir kısmının üstesinden gelinmesi canlı türlerinin devamlılığı için elzemdir. Hava sıcaklıklarının artışı gibi bazı küresel sorunların daha da ilerlemesinin dünyayı canlı hayatı için geri dönülemez bir noktaya getireceği aşikardır. Ayrıca toptan bir yok oluş senaryosu olmasa da açlık ve yoksulluk başta olmak üzere sosyal adalet sorunları milyonlarca insanın yarınını tehlikeye atmaktadır ve bu kişilerin yaşamını sürdürülebilmesi için bir an önce harekete geçilmesi gerekmektedir. Zamanın insanlar ve diğer tüm canlı türleri için daraldığı gerçeği dikkate alındığında mevcut sorunlara karşı alınacak önlemlerin doğru ve etkili önlemler olması ve hızlı bir şekilde harekete geçirilmesi gerekmektedir. Geçmişte yapılmış projelerin farkında olmak ve bunlardan ders çıkarmak, başarılı olmuş ve büyük etki yaratmış projelerden ise ilham alarak farklı alanlara uyarlayabilmek hızlı ve etkili bir eylemin gerçekleşmesine katkı sunmaktadır. Bu durumdan hareketle MBB, yürüttüğü "Yerel Yönetimler SKA Çalışmaları Araştırması"nın ikinci bölümünde belediyelerin SKA kapsamında yürüttükleri uygulamalara odaklanmıştır. Yereldeki mevcut uygulamaları gün yüzüne çıkarmak ve ilham verici projeleri yaygınlaştırmak için yürütülen araştırmanın ikinci bölümünün bulguları ve 15 iyi uygulamanın içeriğine dair bilgi, raporun "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Ekseninde Yerel Yönetimlerin İyi Uygulama Örnekleri" bölümünde paylaşılmıştır. Buna göre;

- MBB'ye iletilen 147 uygulamanın çoğunluğu "Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar" başlıklı 11. SKA'yı beslemektedir. SKA 4: Nitelikli Eğitim ve SKA 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam uygulamaların en çok ilişkili olduğu diğer amaçlardır. Araştırma kapsamında yapılan değerlendirmede seçilen 15 uygulamada da benzer şekilde SKA 11 ve SKA 4, uygulamaların en çok ilişkili olduğu ilk iki amaç olmuştur. Genel durumdan farklı olarak SKA 13: İklim Eylemi ve SKA 17: Amaçlar İçin Ortaklıklar diğer iki amacı takip etmiştir.

- Uygulamaların çok azı çok paydaşlı olarak hayata geçirmiştir ve bu paydaşların çoğunluğu Türkiye'deki kurumlardır. Merkezi yönetim kurumları ve akademik kuruluşlar, belediyelerin projelerini hayata geçirirken en çok iş birliği yaptığı kurumlar arasında yer almaktadır. İlk 15 uygulamanın ise çoğunluğu başka paydaşların katkısıyla gerçekleştirilmiştir. Sivil toplum kuruluşları ve merkezi yönetim kurumları, diğer kurumlara göre daha fazla projede paydaş olarak yer almıştır.
- Uygulamaların çoğunluğunda belediyelerin öz kaynağı kullanılmıştır. Kalkınma ajansları, merkezi yönetim kurumları ve uluslararası kuruluşlar sırasıyla belediyelere en çok kaynak sağlayan kurumlar olmuştur. İlk 15 uygulamada da durum benzerlik göstermektedir. Seçilen uygulamaların çoğunluğunda belediyenin kendi bütçesi kullanılmış olup yararlanılan diğer kaynaklar arasında çoğunlukla merkezi yönetim kurumları ile uluslararası kuruluşların kaynakları gelmektedir.

Öneriler

- Çok boyutlu ve birçok kurumun sorumluluk alanına giren günümüz sorunlarına etkili, hızlı ve kalıcı çözümler bulabilmek için farklı kaynaklara sahip kurumların iş birliği elzemdir. Yerel yönetimlerin iş birliklerini artırmak maksadıyla iş birliğinin potansiyellerine dair farkındalık çalışmaları yürütülmesi, kapasite geliştirme programları düzenlenmesi ve iş birliği yapılabilecek muhtemel paydaşlarla ilişki geliştirmeyi destekleyecek platformlar yaratılması önemlidir. İş birliği geliştirilen paydaşların çoğunlukla yerli kurumlar olduğu gözlemlenmektedir. Dolayısıyla uluslararası kuruluşlarla iş birliği geliştirmenin önündeki engeller araştırılarak iş birliği geliştirilen paydaşların çeşitlendirilmesi için çalışma yürütülmelidir.
- Belediyelerin yararlanabileceği pek çok ulusal ve uluslararası finansman kaynağı olsa da uygulamaların çoğunun belediyelerin kendi bütçeleriyle gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Belediyelerin yurt içi ve yurt dışı kuruluşlarının sunduğu finansman fırsatlarına erişim sürecinde karşılaştığı sorunların incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik politika geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

1. Altıeylül Belediyesi. "Algem". Erişim 12 Temmuz, 2022.
<https://www.altieylul.bel.tr/Hizmetler/HizmetDetails?id=8>
2. Bilsky, Edgardo, Anna Calvete, Ainara Fernández ve Cecille Roth. "Yerel ve Bölgesel Yönetimler Neden SKA'nın Yerelleştirilmesi Hakkında Rapor Vermelidir?". *Şehir&Toplum* 22 (2022): 94-108.
3. Boston College. "Sustainability Reporting". Erişim 3 Haziran, 2022.
<https://ccc.bc.edu/content/ccc/research/corporate-citizenship-news-and-topics/sustainability-reporting.html>
4. Bölgeninresi. "Crea Center Çekmeköy Kullanıcıları Buluştu...". Erişim 25 Temmuz, 2022.
<https://www.bolgeninresi.com/crea-center-cekmekoy-kullanicilari-bulustu/>
5. Çekmeköy Belediyesi. "Crea Centers Başvuru Formu". Erişim 25 Temmuz, 2022.
<http://creacenter.cekmekoy.bel.tr/>
6. Emrealp, Sadun. *Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı*. İstanbul: IULA-EMME (UCLG-MEWA) Yayını, 2005.
7. Gazetemerhaba. "Evlere Giren Yardım". Erişim 12 Temmuz, 2022.
<https://gazetemerhaba.com/67676-2/>
8. Global Taskforce of Local and Regional Governments, UNDP ve UN-Habitat. *Roadmap for Localizing the SDGs: Implementation and Monitoring at Subnational Level*. Barcelona: 2016. Erişim Tarihi: Mayıs 9, 2022.
https://www.uclg.org/sites/default/files/roadmap_for_localizing_the_sdgs_0.pdf
9. GRI. "About". Erişim 31 Mayıs, 2022.
<https://www.globalreporting.org/about-gri/>
10. GRI. *Linking the SDGs and GRI Standards*. 2022. Erişim Tarihi: Haziran 3, 2022.
<https://www.globalreporting.org/search/?query=Linking+the+SDGs+and+the+GRI+Standards>
11. Haberler. "Altıeylül Belediyesi ihtiyaç sahiplerinin yanında". Erişim 12 Temmuz, 2022.
<https://www.haberler.com/guncel/altieylul-belediyesi-ihtiyac-sahiplerinin-yaninda-13452992-haberi/>

12. Habertürk. "Altiyül'den engelli vatandaşlar ve ailelerine gezi", Erişim 12 Temmuz, 2022.

<https://www.haberturk.com/balikesir-haberleri/90488584-altiylulden-engelli-vatandaslar-ve-ailelerine-gezi>

13. MBB. "Hakkında". Erişim 2 Haziran, 2022.

<http://www.altinkarinca.com.tr/hakkinda>

14. Ministry of Development (T.C. Kalkınma Bakanlığı). *Report on Turkey's Initial Steps Towards the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Ankara: 2016. Erişim Tarihi: Mayıs 01, 2022.

http://www.surdurulebilirlikalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2016/07/2030_Raporu.pdf.

15. Niemann, Lunder ve Thomas Hoppe. "Sustainability Reporting by Local Governments: a Magic Tool? Lessons on Use and Usefulness From European Pioneers". *Public Management Review* 20, sy.1 (2017): 201-223. DOI: 10.1080/14719037.2017.1293149

16. OECD. *A Territorial Approach to Sustainable Development Goals: Synthesis Report*. Paris: OECD Urban Policy Reviews. OECD Publishing, 2020.

17. OECD. "Cities in the world". Erişim 1 Ocak, 2022.

<http://www.worldciestool.org>

18. Orozco, Efraim H., Mario Cárdenas, Ivonne Lobos Alva, Angélica Guerra, Åsa Gerger Swartling, Juan Betancur, Somya Joshi, Kuntum Melati, Romanus Otieno Opiyo, Dayoon Kim, Leonie Pearson, Nhilce N. Esquivel, George Kabue Njoroge ve Filippa Ek. *SDG localization baseline: How local-level actors are driving change and advancing the achievement of the 2030 Agenda*. SEI: Stockholm Environment Institute, 2021. Erişim Tarihi: Temmuz 22, 2022.

<https://cdn.sei.org/wp-content/uploads/2021/11/sdg-localization-baseline.pdf>

19. PLATFORMA ve CEMR. *European Territories Localise the SDGs: Continuity and Change in Times of COVID-19*. 2021. Erişim Tarihi: Mayıs 30, 2022.

<https://platforma-dev.eu/wp-content/uploads/2021/06/European-Territories-Localise-the-SDGs-2021-EN.pdf>

20. Prime Minister's Office. *Voluntary National Review 2020 Finland: Report on the Implementation of the 2030 Agenda For Sustainable Development*. Helsinki: 2020. Erişim Tarihi: Mart 10, 2022.

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26261VNR_Report_Finland_2020.pdf

21. Sachs, Jeffrey D., Christian Kroll, Guillaume Lafortune, Grayson Fuller ve Finn Woelm *Sustainable Development Report 2021*. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. Erişim Tarihi: Mayıs 7, 2022.

<https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2021/2021-sustainable-development-report.pdf>

22. Sachs, Jeffrey D., Guillaume Lafortune, Christian Kroll, Grayson Fuller ve Finn Woelm. *Sustainable Development Report 2022: From Crisis to Sustainable Development: The SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond*. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. Erişim Tarihi: Haziran 13, 2022.

<https://irp.cdn-website.com/be6d1d56/files/uploaded/UNSDSN%20SDR22%20WEB%20V6%20290522.pdf>

23. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. "5393 Belediye Kanunu". 2005. Erişim 10 Mart, 2022.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.55393-20150404.pdf>

24. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. "Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Programlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik". 2021. Erişim 10 Mart, 2022.

<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=38547&mevzuatTur=KurumVeKurulYonetmeligi&mevzuatTertip=5>

25. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. "Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik". 2018. Erişim 3 Haziran, 2022.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180226.pdf>

26. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. "Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu". 2022. Erişim 22 Temmuz, 2022.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/07/20220719-3.pdf>

27. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. 2019. Erişim tarihi: Mayıs 01, 2022.

https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf

28. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. *Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu: "Ortak Hedefler İçin Sağlam Temeller"*. Ankara: 2019. Erişim Tarihi: Haziran 17, 2022.

https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Surdurulebilir-Kalkinma-Amaclari-Turkiye-2nci-Ulusal-Gozden-Gecirme-Raporu_TR-WEB.pdf

29. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, *Türkiye Cumhuriyeti Yeni Kentsel Gündemin Uygulamasına İlişkin Ulusal Rapor*. Ankara: 2021. Erişim Tarihi: Haziran 17, 2022.
<https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/haberler/bm-habitat--8230-54330-20210817155232.pdf>
30. T.C. Sayıştay Başkanlığı, *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesine Yönelik Hazırlık Süreçlerinin Değerlendirilmesi: Sayıştay Raporu*. 2020. Erişim Tarihi: Mart 11, 2022.
https://www.sayistay.gov.tr/files/1002_SDG%20Rapor.pdf
31. Tiseo, Ian. "Global waste generation - statistics & facts". Statista. Erişim 11 Temmuz, 2022.
https://www.statista.com/topics/4983/waste-generation-worldwide/#dossierContents__outerWrapper
32. UCLG. "Publications". Erişim 31 Mayıs, 2022.
<https://www.uclg.org/en/resources/publications>
33. UCLG. "Survey on the Role of Local and Regional Governments and Their Associations". Erişim 1 Haziran, 2022.
<https://www.survey.uclg.org/en/>
34. UCLG. *The Sustainable Development Goals: What Local Governments Need to Know*. 2019. Erişim Tarihi: Mayıs 9, 2022.
https://www.uclg.org/sites/default/files/the_sdgs_what_localgov_need_to_know_0.pdf
35. UCLG. *Towards the Localization of The SDGs: Local and Regional Governments' Report to the 2018 HLPF – 2nd Report*. 2017. Erişim Tarihi: Mayıs 31, 2022.
https://www.uclg.org/sites/default/files/towards_the_localization_of_the_sdgs.pdf
36. UCLG, *Towards the Localization of SDGs: Sustainable and Resilient Recovery Driven by Cities and Territories*. 2021. Erişim Tarihi: Mayıs 30, 2022.
https://gold.uclg.org/sites/default/files/hlpf_2021.pdf
37. UN. "Millennium Development Goals". Erişim 01 Mayıs, 2022.
<https://www.un.org/millenniumgoals/>
38. UN. "Millennium Summit, 6-8 September 2000, New York". Erişim 7 Mayıs 2022.
<https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2000>

39. UN. "United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, Brazil, June 1992". Erişim 7 Mayıs, 2022.

<https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>

40. UN. "Voluntary National Reviews". Erişim 10 Mart, 2022.

<https://hlpf.un.org/vnrs>

41. UN Conference on Environment and Development. *Agenda 21, Rio Declaration, Forest Principles*. New York: 1992. Erişim Tarihi: Mayıs 7, 2022.

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

42. UNDP. "Discussion Paper: Governance for Sustainable Development: Integrating Governance in the Post-2015 Development Framework". 2014. Erişim Tarihi: Haziran 3, 2022.

<https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/Discussion-Paper--Governance-for-Sustainable-Development.pdf>

43. UNDP. "Responsible and Accountable Institutions." Erişim 21 Eylül, 2022. <https://www.undp.org/eurasia/our-focus/governance-and-peacebuilding/responsible-and-accountable-institutions#:~:text=UNDP%20defines%20governance%20as%20%E2%80%9Cthe,civil%20society%20and%20private%20sector.>

44. UNDP. "Türkiye, Küresel Amaçlar yolundaki ilerlemesini özetleyen raporu New York'ta sundu.". Erişim 10 Mart, 2022.

<https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/presscenter/articles/2019/07/tuerkiye--kueresel-hedefler-yolundaki-ilerlemesini-ozetleyen-ra.html>

45. UNGC. "Our Participants". Erişim 31 Mayıs, 2022.

<https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants>

46. UN General Assembly. "Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future". A/42/427. Erişim 1 Mayıs 2022.

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

47. UN General Assembly. "Transforming Our World: 2030 Agenda for Sustainable Development". A/RES/70/1. Erişim 01 Mayıs 2022.

<https://sdgs.un.org/sites/default/files/publications/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

48. UN-Habitat. "Voluntary Local Reviews". Erişim 27 Ocak, 2022.

<https://unhabitat.org/topics/voluntary-local-reviews>

49. UN Millennium Summit. *United Nations Millennium Declaration*. New York: UN, Dept of Public Information, 2000. Erişim Tarihi: Mayıs 7, 2022.

https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_55_2.pdf

50. Value Reporting Foundation. "Integrated Reporting". Erişim 10 Mart, 2022.

<https://www.integratedreporting.org/>

51. Yarımadaġazetesi. "Yenilenebilir enerji üretiminde Çanakkale Deneyimi!". Erişim 12 Temmuz, 2022.

<http://www.yarimadagazetesi.com/yazi/yenilenebilir-enerji-uretiminde-canakkale-belediyesi-deneyimi/>

A series of horizontal lines for writing, arranged in a column on the right side of the page. There are 25 lines in total, spaced evenly down the page.

A series of horizontal lines for writing, arranged in a column on the right side of the page. There are 25 lines in total, starting from the top of the writing area and extending to the bottom.

